THOMAE A KEMPIS ... DE IMITATIONE CHRISTI LIBRI...

Thomas : von Kempen, Jean Gerson

THOMÆ
A KEMPIS
CANONICI REGVL.
ord. S. Augustini
DE
IMITATIONE
CHRISTI
Libri Quatuor
VENETIIS
Apud Paulum Baliconium
M.DC.LXXIX

IESV CHRISTO MESSIÆ
Christiani hominis
DVCI, DOCTORI, DOMINO:
Qui est
PASTOR BONVS,
Animam ponens pro ouibus
suis:
Easque ad Vitæ pascua ducens.
LVX MVNDI,
Quem qui sequitur, non ambulat
in tenebris:
OSTIVM,
Per quem si quis intrauerit
Saluabitur.
VIA, VERITAS & VITA:
VIA in exemplo; VERITAS
in promisso, VITA in
præmio:
VIA Incipientium; VERITAS Proficientium; VITA Perfectorum.
Quem secutus sequitur Christianus.
Quia VIA est, non metuit seduci.
Quia VERITAS, non potest
falli.
Quia VITA, non timet mori.
O beatus tali DVCE Christianus.
Sed si, vti ille ambulauit, ita
& hic ambulauerit.

ADuenæ & peregrini sumus omnes, quotquot in regione longinqua, & terra deserta, procul à Patriæ finibus extorres degimus: ad quam tamen, (nec enim hìc ciuitatem manentem habemus) identidem vota nostra suspirant. Grandis ergo, & difficilis nobis restat via. Vnde fido, & perito Viæ Duce nos opus habere quis neget? Sed ecce adest non aliquis magni Ananiæ filius, aut Angelus Raphael à cælo Tobiam ducturus, sed Angelorum Dominus, Æterni Patris Vnigenitus: Tu, inquam, mi IESV, qui es ipsa VIA, VERITAS, & VITA; qui venisti à Deo magister, & VIAM Dei in veritate doces: quin & exemplo ducis ad vitam. Verè enim vita tua nobis viuendi norma est; & qui Christianus censeri vult, tuis debet inhærere vestigijs, teste Discipulo, quem diligebas, *Qui dicit se in Christo manere, debet, sicut ille ambulauit, & ipse ambulare.* Quid ni ergo sequamur Te, si non æquis passibus, saltem à longè, quantum fert nostra fragilitas? *Gloria* quippe *magna est, sequi Dominum.*

Tu

Tu verò fidiſſime Dux, qui vnumquemque noſtrum compellas, dicens, SEQVERE Me, nam *qui ſequitur me, non ambulat in tenebris*, fac vt poſſimus: da quod iubes. Vides enim quis nos languor occupet; quot nos auocent illecebræ: quot remoræ & obſtacula retineant. O quàm pauci in toto corde ſequuntur te, etiam inter eos, qui videntur, imò profitentur te propius ſequi! Taceo de his, qui recta, & regia via, id eſt, à veſtigijs tuis deuij, ſequuntur deos alienos, & vadunt, poſt concupiſcentias cordis ſui. Nempe qui *ſcientiam viarum tuarum nolunt*, & *viam pacis*, vtpotè duram, & arctam initio, & *vias tuas pulchras non agnoſcunt*; ideòque eligunt, *viam* illam *latam & ſpatioſam*, quæ floribus ac delicijs amœna ridet, placetque plurimis, Sed, heu, ſera pœnitentia damnat errorem; cum ſe *fruſtra in via iniquitatis laſſatos*, inueniunt.

Terrent nos eorum veſtigia, quantumuis initio blanda; quid enim niſi *contritio, & infelicitas in vijs eorum*? *Videtur via* iſthæc initio *bona*, *ſed nouiſſima eius ducunt ad*

 mor-

mortem. Ideò Te ducem volumus Domine, qui præcessisti nos; & quid vis, nisi vt sequamur? Non possumus autem sine Te; nisi tu qui monstras viam, & porrigas manum. Trahe nos post te, & curremus in odorem vnguentorum tuorum. Deduc nos Domine in viam mandatorum tuorum, quia ipsam volumus. Viam autem iniquitatis procul amoue à nobis. Duc nos quacumque libet: sequemur securi; seduci non possumus te Duce. Esto, ardua, aspera, & angusta sit via; sequemur volentes, modò tu nos ducas. Nimiùm vecors, & ignauus est miles, qui sequi non vult, qua videt Ducem præire.

***

PRÆ-

PRÆMONITIO

AD LECTOREM.

Quomodo hi libelli cum fructu legendi.

Idem de alijs quibuſcumque pijs libris accipe.

1. CErtum quotidie tempus huic piæ lectioni præfige, illudque inuiolabiter, quoad fieri poteſt, obſerua. Si iuſta occupatio horam ſtatutam occupat aut ſurripit; proxima illud recupera. Nonne, cum certum quotidie tempus, idque ſatis lubenter, & large detur corpori per cibum, ſomnum, recreationem, &c. reficiendo, par erit, vt & animæ tantò digniori, aliqua temporis portio non negetur.

2. Præpara animam tuam ad lectiones in primis pura intentione, qua ſolum animæ tuæ profectum quæras; deinde breui mentis eleuatione, qua roges donari tibi cęlitus lumen intellectus, ſeu gratiam qua capax fiat animus rei lectæ; vt co-

gnoscas, quid Deus requirat à te, vnà cum serio proposito, cognitam Dei voluntatem exequendi. Huic præparationi aptissimam Formulam tradit ipse Thomas noster lib. 3. cap. 2. quam proinde piæ lectioni semper præmitti suadeo.

3. Non cursim, & festinanter vti supra quoque ad Lectorem monuimus, sed tractim, serio, & magna cum attentione legendum. Cum debita mora, inquit recens pius auctor, & quiete interposita, vt diuinæ illustrationi sit locus, subinde parumper subsistendo, lecta recolendo, & qua ratione in praxin reduci possint, dispiciendo. Porrò certa & ordinata sit lectio, Vagam, & desultoriam fuge. Fastidientis stomachi est multa degustare; nulli certo ferculo acquiescere. Sic inquinatur magis corpus quàm alitur. Ex ordine itaque lege librum, quem sumpseris legendum. Illa tamen quę te magis concernunt, & affectus moresque tuos propius attingunt, sæpiùs relegere nil vetat, immò proderit plurimũ; maximè si particulare Examen adiunxeris.

4. Pios affectus lectioni cõgruentes

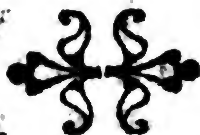
tes elicere ſtude. Aliàs inanis erit lectio, quæ quidem intellectum illuminat, ſed affectum non inflammat. Ideoque inſerendæ ſubindè pię aſpirationes ad Deum, quo petatur gratia exequendi quæ legis. Propoſita etiam practica formanda, quæ lectioni reſpondeant. Quin & illuſtriora quædam dicta, vel monita ſelige, ac repone in ventrem memoriæ, quæ ſubinde rumines ac expendas; vel quæ tanquam ſagittas è pharetra opportunè, cùm vſus ferret, depromas contra tentationem, hoc, vel illud vitium, quo magis laboras, &c. vel quæ tanquam calcaria virtutis humilitatis, patientiæ, diuini amoris, &c. adhibeas.

5. Claude lectionem breui aſpiratione ad Deum, vt ſemen in terram cordis tui iactum ſeruet, ac fecundet, vt fructum in tempore ſuo proferat. Porrò nec hæc faſtidias, quaſi magno temporis impendio conſtent; Scito momento pęne, & vnico mentis ſuſpirio iſta fieri poſſe. Quòd ſi tamen mora nonnulla opus, ne pigeat: nullibi melius tempus collocaueris. Vide

de quam in alijs multis rebus, vanis sæpè, & parui momenti, nulla nobis grauis sit mora.

Has legendi leges si diligenter obseruent huius de Imitat. libelli lectores, Christus deinceps fortè plures habebit imitatores.

***

ELO-

ELOGIA

Hisce THOMÆ de KEMPIS Libris ab Illustribus sanctitate & doctrina viris attributa.

S. IGNATIVS Societatis Iesu Fundator.

IS, teste Orlandino, Hieronymum Natalem, quo die primùm receptus est, monuit quotidie caput ex hoc libello, in quo meditaretur, legeret: tum alia capita, vt necessitas vel infirmitas postularet: Idq; dixit B. Pater, cum mirifica (vti semper solebat) laude eius Libelli: addens fore, quod in se ipse quidem esset expertus, vbi etiam fortuitò aperiret, vt quæ pręsenti necessitati conuenientia essēt, occurrerent. In Hist. Societat. pag. 1. lib. 5.

Nec minus, quod alijs suadebat faciendum, ipse pręstabat. Testatur LVDOVICVS GONZALEZ solitum fuisse S. Patrem quotidie vnum caput ex libello THOMÆ de KEMPIS (*qui tunc quidem cense-*

batur esse Ioannis Gersonis) legere eo quo posita sunt ordine : à prandio alterum quandocumque fortuita libri apertio obtulisset, semperque in eo inuenisse, quod præsenti animæ statui congrueret : adeoque tam ei familiarem fuisse libellum, vt huius documenta in illius moribus, verbis, & actionibus quasi spectare liceret. *Ita testatur LVDOVICVS GONZALEZ, qui Ioannis III. Lusitaniæ Regis iussu B. Ignatij viam ac mores studiosius obseruauerat: in Actis quæ M. S Romæ extant in domo Professa.*

Idem confirmat Petrus Ribadeneira l.1.c.13. Vit. S. P Ignatij, vbi sic habet.

THOMÆ de KEMPIS de Imitatione Christi libello plurimum tum vtebatur, illisque lectionem valdè semper probauit; atque illius Libri spiritum, & doctrinam hausit, tam auidè arripuit, tam perfectè in se expressit; vt (multorum iudicio) Ignatij vita solida quædam, eminens ac viua esset imago eorum præceptorum omnium,

nium, quæ aureo illo Libello continentur.

Cardinalis Baronius.

FABIANVS IVSTINIANVS, è Congreg. Orat. Episcopus Adiacensis lib. 2. p. 1. de sacr. Concion. loquens de Thoma nostro, ita scribit: Libellum de Imitat. Christi, quem ceteris omnibus priuatæ authoritatis præferendum ab ijs qui vitæ spirituali dant operam, cum viris grauissimis sentio. Sanè illustrissimum BARONIVM inter æui nostri doctissimos iuxta ac pijssimos nulli doctrina, nulli pietate secundum, non semel dicentem audiui A nemine erga diuina benè affecto, sine spirituali profectu aliquando legi posse. Ita ille.

Cardin. Bellarminus.

Lib. de Scriptoribus Eccles. ita de hoc libello loquitur.

OPusculum est vtilissimum, & iure in tota Ecclesia, summo omnium consensu, receptum & frequentatum, & in omnes linguas conuersum, Ego certè ab adole-

lescentia, & vsque ad senectam, hoc Opusculum sæpissimè volui, & reuolui: & semper mihi nouum apparuit, & nunc etiam mirificè cordi meo sapit.

Io. Venduillius Episc. Tornac.

IS quoties Thomam à Kempis sibi deposceret ad legendum, (quod in dies factitabat) non alia voce quàm DA LIBRVM vtebatur. Ita testatur Heriber. Rosuueydus.

Ludouicus Granatensis, Illustris ex Ord. Præd. Eccl. Scriptor. & Spiritualis vitæ Magister.

HIc in Præfat. ad hosce libellos in Hispanicum idioma à se conuersos mirus & multus est in eorum encomijs. Longum esset adferre singula: ideò ibi remitto lectorem.

***

Baltassar Aluarez è Societate Iesu.

Eius viri sanctitate celebris præclaram de hoc libello existimationem *Ludouicus de Ponte*, & ipse per quam religiosus scriptor commemorat his verbis.

EIus sententijs frequenter vtebatur in Exhortationibus, eò quod cordi adhærescant, Deusque illas imprimat bono effectu legentibus. Et cùm esset Visitator Prouinciæ Aragoniæ, fecit vt in ea agnoscerent eius libri vsum: cuius emolumentum experientia illi perceperunt, inuenientes singuli quacunque ex parte eum aperirent, quod animæ suæ conueniebat. In vita P. Aluarez.

Ludouicus Molina è Soc. Iesu celebris Theologus.

HIc nullis occupationibus se præpediri sinebat, quin quotidie vnum caput huius tam præclari libelli legeret; vt tradunt annuæ litterę Anni 16:0, in Collegio Matritiano.

Geor-

Georgius Mayr, ê Societate Iesu,

Qui hosce libellos in Græcam linguam transtulit, ita scribit ad Claud. Aquauiuam Prępositum Generalem.

IN tanta piorum libellorum copia vix vllum extare arbitror, quem tanto studio vniuersa Societas nostra iam inde à sui primordio complexa sit, atque illum *de Imitatione Christi*: neque iniuria. Probè enim nouimus B. Ignatium Loyolam, nostrum omnium Parentem, ac Ducem, non solùm magnificè de eo sensisse, sed quotidiano vsu, lectioneque familiarissimum eum sibi; filijs verò suis (quoniam quem ipse ex eo progressum hauserat, non minorem in ijs volebat, sperabatque) commendatissimum reddidisse: vt suo exemplo, illius non minus doctrinam haurirent auidè, quàm spiritum sanctè, perfectèq; viuendo viua quadã imagine in se ipsis exprimerent. Quo sanè consecutũ videmus, vt Societas nostra dum Orbem propę vniuersum peruadit,

dit aureum hunc Libellum circumtulerit, eiusque amorem magnis æquè ac paruis, tàm in sæculi patentiori agro, quam Religionis paradiso agentibus instillarit, vsumque singularem summo omnium quæstu commendarit. Eo quidem opportunius, quod mirabili Dei prouidentia in tot, tamque variarum nationum vbique extra Europam sparsarum linguas translatus sit.

Cæterùm plures docti, grauesque viri non solùm Ordinis nostri, sed alij quoque persæpè mirati sunt hunc pium auctorem tot Gentium, etiam Barbararum, linguis tanta cum vtilitate nunc loquentem, apud solos Græcos hactenus tacuisse; cum hæc tamen lingua tam ob suam præstantiam, quàm in cæteras linguas, ac scientias collata beneficia, eum sibi præ alijs iure vendicare posse videri queat. Quare non tam meo more, quo hanc linguam à puero me prosecutum esse non inuitus fateor, quàm aliorum, in primis verò Patrum nostrorum hortatu, eum interpretandum suscepi.

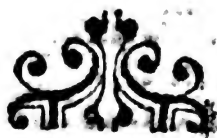
Her-

Hermannus Hugo è Societate Iesu.

MVltos dicere frequenter audiui, solitos se ex libello Thomæ à Kempis fortuita lectione quęrere in mœrore consolationem, neque ferè vnquam falli. Lib. de Orig. scrib. c.29.

Plura congerere non fert loci præsentis angustia, sed nec opus quando ipsa experientia, certissima rerum magistra sat locuples testimonium exhibet.

***

THO-

THOMÆ A KEMPIS, CANONICI REGVLARIS Ordinis S. Auguſtini.

DE IMITATIONE CHRISTI.

LIBER PRIMVS.

Admonitiones ad ſpiritualem vitam vtiles.

De imitatione Chriſti, & contemptu omnium vanitatum mundi. Cap. I.

1.

Vi ſequitur me, non ambulat in tenebris; dicit Dominus. Hæc ſunt verba Chriſti, quibus admonemur, quatenus vitam eius & mores imitemur, ſi velimus veraciter illuminari, & ab omni cæcitate cordis liberari.

Summum igitur ſtudium noſtrũ ſit, in vita Ieſu Chriſti meditari.

2. Doctrina Chriſti, omnes doctrinas Sanctorum præcellit; & qui ſpiritum haberet, abſconditum ibi manna inueniret.

Sed

Sed contingit, quòd multi ex frequenti auditu Euangelij paruum desiderium sentiunt; quia spiritum Christi non habent.

Qui autem vult plenè, & sapidè Christi verba intelligere; oportet, vt totam vitam suam illi studeat conformare.

3. Quid prodest tibi, alta de Trinitate disputare; si careas humilitate, vnde displiceas Trinitati.

Verè, alta verba non faciunt sanctum, & iustum: sed virtuosa vita efficit Deo charum.

Opto magis sentire compunctionem, quàm scire eius definitionem.

Si scires, totam Bibliam exteriùs, & omnium Philosophorum dicta: quid totum prodesset sine charitate Dei & gratia?

Vanitas vanitatum & omnia vanitas praeter amare Deum, & illi soli seruire.

Ista est summa sapientia, per cōtemptum mundi tendere ad regna cælestia.

4. Vanitas igitur est, diuitias perituras quærere, & in illis sperare.

Vanitas quoque est, honores ambire, & in altum statū se extollere.

Vani-

Vanitas eſt, carnis deſideria ſequi: & illud deſiderare, vnde poſtmodum grauiter oportet puniri.

Vanitas eſt longam vitam optare, & de bona vita parum curare.

Vanitas eſt, præſentem vitam solùm attendere: & quæ futura ſunt, non preuidere.

Vanitas eſt, diligere, quod cum omni celeritate tranſit: & illic non feſtinare, vbi ſempiternum gaudium manet.

5. Memento illius frequenter prouerbii; quia *nō ſatiatur oculus viſu, nec auris impletur auditu.*

Stude ergo cor tuum ab amore viſibilium abſtrahere, & ad inuiſibilia te transferre. Nam ſequentes ſuam ſenſualitatem, maculant conſcientiam, & perdunt Dei gratiam.

De humili ſentire ſui ipſius.
Cap. II.

1. OMnis homo naturaliter ſcire deſiderat; ſed ſcientia ſine timore Dei, quid importat?

Melior eſt profectò humilis ruſticus, qui Deo ſeruit; quàm ſuperbus Philoſophus, qui ſe neglecto,

cursum cæli considerat.

Qui benè seipsum cognoscit, sibi ipsi vilescit, nec laudibus delectatur humanis.

Si scirem omnia quæ in mundo sunt, & non essem in charitate: quid me iuuaret coram Deo, qui me iudicaturus est ex facto?

2. Quiesce à nimio sciendi desiderio: quia magna ibi inuenitur distractio, & deceptio.

Scientes libenter volunt videri, & sapientes dici.

Multa sunt, quæ scire, parum vel nihil animæ prosunt.

Et valdè insipiens est, qui aliquibus intendit, quàm his quæ saluti suæ deseruiunt.

Multa verba non satiant animam; sed bona vita refrigerat mentem: & pura conscientia magnam ad Deum præstat confidentiam.

3. Quantò plus, & meliùs scis, tantò grauiùs inde iudicaberis; nisi sanctiùs vixeris.

Noli ergo extolli de vlla arte vel scientia: sed potiùs time de data tibi notitia.

Si tibi videtur, quòd multa scis, & satis benè intelligis; scito tamen, quia

quia sunt multò plura quæ nescis. *Noli altum sapere*, sed ignorantiã tuam magis fatere. Quid te vis alicui præferre, cum plures doctiores te inueniantur, & magis in lege periti?

Si vis vtiliter aliquid scire, & discere: ama nesciri, & pro nihilo reputari.

4. Hæc est altissima & vtilissima lectio, sui ipsius vera cognitio, & despectio.

De seipso nihil tenere, & de alijs semper benè & altè sentire, magna sapientia est & perfectio.

Si videres alium apertè peccare, vel aliqua grauia perpetrare, non deberes te tamen meliorem æstimare; quia nescis, quàm diu possis in bono stare.

Omnes fragiles sumus, sed tu neminem fragiliorem te ipso tenebis.

De Doctrina veritatis. *Cap.* III.

1. FElix, quem veritas per se docet non per figuras & voces transeuntes, sed sicuti se habet.

Nostra opinio, & noster sensus, sæpè nos fallit, & modicum videt.

Quid

Quid prodest magna cauillatio de occultis, & obscuris rebus, de quibus nec arguemur in iudicio, quia ignorauimus?

Grandis insipientia, quod neglectis vtilibus & necessarijs, vltrò intendimus curiosis, & damnosis. Oculos habentes, non videmus.

2. Et quid curæ nobis de generibus & speciebus?

Cui æternum Verbum loquitur, à multis opinionibus expeditur.

Ex vno verbo omnia, & vnum loquuntur omnia: & *hoc est principium, quod & loquitur nobis*.

Nemo sine illo intelligit, aut rectè iudicat.

Cui omnia vnum sunt, & omnia ad vnum trahit, & omnia in vno videt: potest stabili corde esse in Deo pacificus permanere.

O veritas Deus fac me vnum tecum, in charitate perpetua.

Tædet me sæpè, multa legere & audire: in te est totum quod volo & desidero.

Taceant omnes Doctores, sileant vniuersæ creaturæ in conspectu tuo: tu mihi loquere solus.

3. Quantò aliquis magis sibi vnitus

tus, & interiùs simplificatus fuerit, tantò plura, & altiora sine labore intelligit: quia desuper lumen intelligentiæ accipit.

Purus, simplex, & stabilis spiritus, in multis operibus non dissipatur: quia omnia ad Dei honorem operatur, & in se otiosus ab omni propria exquisitione esse nititur.

Quis te magis impedit & molestat, quàm tua immortificata affectio cordis?

Bonus & deuotus homo opera sua priùs intus disponit, quæ foris agere debet.

Nec illa trahunt eum ad desideria vitiosę inclinationis, sed ipse inflectit ea ad arbitrium rectæ rationis.

Quis habet fortius certamen, quàm qui nititur vincere seipsum?

Et hoc deberet esse negotium nostrum; vincere videlicet seipsum, & quotidie seipso fortiorem fieri, atque in melius aliquid proficere.

4. Omnis perfectio in hac vita, quandam imperfectionē sibi habet annexam; & omnis speculatio nostra, quadam caligine non caret.

B Hu-

Humilis tui cognitio, certior via eſt ad Deum, quàm profunda ſcientiæ inquiſitio.

Non eſt culpanda ſcientia, aut quælibet ſimplex rei notitia, quæ bona eſt in ſe conſiderata, & à Deo ordinata: ſed præferenda eſt ſemper bona conſcientia, & virtuoſa vita.

Quia verò plures magis ſtudent ſcire, quàm benè viuere: ideò ſæpè errant, & penè nullum vel modicum fructum ferunt.

5. O ſi tanta adhiberent diligentiam, ad extirpanda vitia, & virtutes inſerendas, ſicuti ad mouendas quæſtiones; non fierent tanta mala & ſcandala in populo, nec diſſolutio in cœnobijs.

Certè adueniente die iudicij non quæretur à nobis quid legimus, ſed quid fecimus; nec quã benè diximus, ſed quàm religiosè viximus.

Dic mihi, vbi ſunt modò omnes illi domini & magiſtri, quos benè nouiſti dum adhunc viuerent, & ſtudijs florerent?

Iam eorum præbendas alij poſſident; & neſcio vtrùm de eis recogitent. In vita ſua aliquid eſſe videbantur, & modò de illis tacetur.

6. O

6. O quàm citò transit gloria mundi! Vtinam vita eorum, scientiæ ipsorum concordasset! tunc benè studuissent, & legissent.

Quàm multi pereunt per vanam scientiam in sæculo, qui parum curant de Dei seruitio!

Et quia magis eligunt magni esse quàm humiles, ideò euanescunt in cogitationibus suis.

Verè magnus est, qui magnam habet charitatem.

Verè magnus est, qui in se paruus est, & pro nihilo omne culmen honoris ducit.

Verè prudens est, qui omnia terrena arbitratur vt stercora, vt Christum lucrifaciat.

Et verè benè doctus est, qui Dei voluntatem facit, & suam voluntatem relinquit.

De prouidentia in agendis. Cap. IV.

1. NOn est credendum omni verbo, nec instinctui; sed cautè & longanimiter res est secundùm Deum ponderanda.

Proh dolor, sæpè malum faciliùs quàm bonum de alio creditur & dicitur, ita infirmi sumus.

Sed perfecti viri non facilè credunt omni enarranti; quia sciunt infirmitatem humanam, ad malum procliuem, & in verbis satis labilē.

2. Magna sapientia, non esse præcipitem in agendis, nec pertinaciter in proprijs stare sensibus.

Ad hanc etiam pertinet, non quibuslibet hominum verbis credere: nec audita vel credita, mox ad aliorum aures effundere.

Cùm sapiente & conscientioso viro consiliū habe: & quære potiùs à meliore instrui quàm tuas adinuentiones sequi.

Bona vita facit hominem sapientem secundùm Deum, & expertum in multis.

Quantò quis in se humilior fuerit, & Deo subiectior; tantò in omnibus erit sapientior, & pacatior.

De lectione sanctarum Scripturarum. Cap. V.

1. Veritas est in Scripturis sanctis quærenda, non eloquentia.

Omnis Scriptura sacra eo spiritu debet legi, quo facta est.

Quærere potiùs debemus vtilita-

tatem in Scripturis, quàm subtilitatem sermonis.

Ita libenter deuotos, & simplices libros legere debemus, sicut altos, & profundos.

Non te offendat auctoritas scribentis, vtrùm paruæ vel magnæ litteraturæ fuerit; sed amor puræ veritatis te trahat ad legendum.

Non quæras quis hoc dixerit; sed, quid dicatur, attende.

2. Homines transeunt, sed veritas Domini manet in æternum. Sine personarum acceptione, varijs modis loquitur nobis Deus.

Curiositas nostra sæpè nos impedit in lectione Scripturarum, cum volumus intelligere, & discutere, vbi simpliciter esset transeundum.

Si vis profectum haurire, lege humiliter, simpliciter & fideliter: nec vmquam velis habere nomen scientiæ.

Interroga libenter, & audi tacens verba Sanctorum; nec displiceant tibi parabolæ seniorum: sine causa enim non proferuntur.

De inordinatis affectionibus.
Cap. VI.

1. QVandocumque homo aliquid inordinatè appetit, ſtatim in ſe inquietus fit. Superbus, & auarus numquam quieſcunt: pauper & humilis ſpiritu, in multitudine pacis conuerſantur.

Homo qui necdum perfectè in ſe mortuus eſt, citò tentatur, & vincitur in paruis & vilibus rebus.

Infirmus in ſpiritu; & quodammodò adhuc carnalis, & ad ſenſibilia inclinatus, difficulter ſe poteſt à terrenis deſiderijs ex toto abſtrahere.

Et ideò ſæpè habet triſtitiam, cùm ſe ſubtrahit: leuiter etiam indignatur, ſi quis ei reſiſtit.

2 Si autem proſecutus fuerit quod concupiſcit, ſtatim ex reatu conſcientiæ grauatur; quia ſecutus eſt paſſionem ſuam, quæ nihil iuuat ad pacem quam quæſiuit.

Reſiſtendo igitur paſſionibus, inuenitur pax vera cordis, non autem eis ſeruiendo.

Non eſt ergo pax in corde homi-

minis carnalis, non in homine exterioribus dedito, ſed in feruido, & ſpirituali.

De vana ſpe, & elatione fugienda.
Cap. VII.

1. VAnus eſt, qui ſpem ſuam ponit in hominibus, aut in creaturis.

Non te pudeat alijs ſeruire, amore Ieſu Chriſti: & pauperem in hoc ſæculo videri.

Non ſtes ſuper te ipſum, ſed in Deo ſpem tuam conſtitue.

Fac quod in te eſt, & Deus aderit bonæ voluntati tuæ.

Non confidas in tua ſcientia, vel aſtutia cuiuſcumque viuentis; ſed magis in Dei gratia, qui adiuuat humiles, & de ſe præſumentes humiliat.

2. Ne glorieris in diuitijs, ſi adſunt; nec in amicis, quia potentes ſunt; ſed in Deo, qui omnia præſtat, & ſeipſum ſuper omnia dare deſiderat.

Non te extollas de magnitudine vel pulchritudine corporis, quæ

modica infirmitate corrumpitur & defendatur.

Non placeas tibi ipsi de habilitate aut ingenio tuo, ne displiceas Deo, cuius est totum quidquid boni naturaliter habueris.

3. Non te reputes alijs meliorem, ne fortè coram Deo deterior habearis, quis scit, quid est in homine?

Non superbias de operibus bonis: quia aliter sunt iudicia Dei, quàm hominum; cui sæpè displicet, quod hominibus placet.

Si aliquid boni habueris, crede de alijs meliora, vt humilitatem conserues.

Non nocet, si omnibus te supponas: nocet autem plurimum, si vel vni te præponas.

Iugis pax cum humili: in corde autem superbi, zelus & indignatio frequens.

De cauenda nimia familiaritate. Cap. VIII.

1. NOn *omni homini reueles cor tuum*: sed cum sapiente & timente Deum age causam tuam.

Cum

Cum iuuenibus, & extraneis rarus esto.

Cum diuitibus noli blandiri, & coram magnatis non libenter appareas.

Cum humilibus & simplicibus, cum deuotis & morigeratis sociare; & quæ ædificationis sunt pertracta.

Non sis familiaris alicui mulieri: sed in communi, omnes bonas mulieres Deo commenda.

Soli Deo & Angelis eius opta familiaris esse, & hominum notitiam deuita.

2. Charitas habenda est ad omnes, sed familiaritas non expedit.

Quandoque accidit, vt persona ignota, ex bona fama lucescat: cuius tamen præsentia oculos intuentium offuscat.

Putamus aliquando alijs placere ex coniunctione nostra; & incipimus magis displicere ex morum improbitate in nobis considerata.

De obedientia & subiectione.
Cap. IX.

1. VAlde magnum eſt, in obedientia ſtare, ſub Prælato viuere, & ſui iuris non eſſe.

Multò tutius eſt, ſtare in ſubiectione, quàm in prælatura.

Multi ſunt ſub obedientia, magis ex neceſſitate, quàm ex charitate: & illi pœnam habent, & leuiter murmurant. Nec libertatem mentis acquirent, niſi ex toto corde propter Deum ſe ſubijciant.

Curre hìc vel ibi: non inuenies quietem, niſi in humili ſubiectione ſub Prælati regimine. Imaginatio locorum, & mutatio multos fefellit.

2. Verum eſt, quòd vnuſquiſque libenter agit pro ſenſu ſuo; & inclinatur ad eos magis qui ſecum ſentiunt.

Sed ſi Deus eſt inter nos, neceſſe eſt, vt relinquamus etiam quandoque noſtrum ſentire, propter bonum pacis.

Quis eſt ita ſapiens qui omnia plenè ſcire poteſt?

Ergo noli nimis in ſenſu tuo confide-

fidere, sed velis etiam libenter aliorum sensum audire.

Si bonum est tuum sentire, & hoc ipsum propter Deum dimittis, & alium sequeris magis exinde proficies.

5. Audiui enim sæpè, securius esse audire, & accipere consilium, quàm dare.

Potest etiam contingere, vt bonum sit vniuscuiusque sentire: sed nolle alijs acquiescere, cùm id ratio, aut causa postulat, signum est superbiæ & pertinaciæ.

De cauenda superfluitate verborum.
Cap. X.

1. CAueas tumultum hominũ, quantum potes: multum enim impedit tractatus secularium gestorum, etiam si simplici intentione proferantur.

Citò enim inquinamur vanitate, & captiuamur.

Vellem me pluries tacuisse, & inter homines non fuisse.

Sed quare tam libenter loquimur, & inuicem fabulamur; cùm tamen rarò, sine læsione conscientiæ, ad silentium redeamus?

Ideò tam libenter loquimur ? quia per mutuas locutiones, ab inuicem consolari quærimus: & cor diuersis cogitationibus fatigatum, optamus releuare.

Et multum libenter de his, quæ multum diligimus vel cupimus, vel quæ nobis contraria sentimus, libet loqui & cogitare.

2. Sed proh dolor, sæpè inaniter & frustra. Nam hæc exterior consolatio, interioris, & diuinæ consolationis non modicum detrimentum est.

Ideò vigilandum est, & orandum, ne tempus otiosè transeat.

Si loqui licet & expedit, quæ ędificabilia sunt loquere.

Malus vsus, & negligentia profectus nostri, multum facit ad incustodiam oris nostri.

Iuuat tamen non parum ad profectum spiritualem, deuota spiritualium rerum collatio: maximè vbi pares animo, & spiritu, Deo sibi sociantur,

De

De pace acquirenda, & zelo proficiendi.
Cap. XI.

1. MVltam possemus pacem habere, si non vellemus nos cum aliorum dictis & factis, & quæ ad nostram curam non spectant, occupare.

Quomodo potest ille diu in pace manere, qui alienis curis se intermiscet; qui occasiones forinsecus quærit? qui parum vel rarò se intrinsecus colligit?

Beati simplices, quoniam multam pacem habebunt.

2. Quare quidam Sanctorum tam perfecti, & contemplatiui fuerunt?

Quia omnino seipsos mortificare ab omnibus terrenis desiderijs studuerunt: & ideò totis medullis cordis Deo inhærere, atque liberè sibi vacare potuerunt.

Non nimiùm occupamur proprijs passionibus, & de transitorijs nimis sollicitamur.

Rarò etiam vnum vitium perfectè vincimus, & ad quotidianum profectum non accendimur: ideò frigidi & tepidi remanemus.

3. Si essemus nobis ipsis perfectè mor-

mortui, & interius minimè implicati: tunc possemus etiam diuina sapere, & de cælesti contemplatione aliquid experiri.

Totum, & maximum impedimentum est, quia non sumus à passionibus & concupiscentijs liberi; nec perfectam Sanctorum viam conamur ingredi.

Quando etiam modicum aduersitatis occurrit, nimis citò deijcimur, & ad humanas consolationes conuertimur.

4. Si niteremur, sicut viri fortes, stare in pręlio; profectò auxilium Domini super nos videremus de cęlo.

Ipse enim certantes, & de sua gratia sperantes, paratus est adiuuare; qui nobis certandi occasiones procurat, vt vincamus.

Si totum in istis exterioribus obseruantijs, profectum religionis ponimus, citò finem habebit deuotio nostra.

Sed ad radicem, securim ponamus; vt purgati à passionibus, pacificam mentem possideamus.

5. Si omni anno vnum vitium extirparemus, citò viri perfecti efficeremur.

Sed

Sed modò è contrario sæpè sentimus, vt meliores & puriores in initio conuersionis nos fuisse inueniamus, quàm post multos annos professionis.

Feruor & profectus quotidie deberet crescere: sed nunc pro magno videtur, si quis primi feruoris partem posset retinere.

Si modicam violentiam faceremus in principio, tunc posteà cuncta possemus facere cum lenitate, & gaudio.

6. Graue est, assueta dimittere: sed grauius est, contra propriam voluntatem ire.

Sed si non vincis parua & leuia, quando superabis difficiliora?

Resiste in principio inclinationi tuæ, & malam dedisce consuetudinem; ne fortè paulatim ad maiorem te ducat difficultatem.

O si aduerteres, quantam tibi pacem, & alijs lætitiam faceres, teipsum benè habendo, puto, quòd sollicitior esses ad spiritualem profectum.

De vtilitate aduersitatis. Cap. XII.

1. BOnum nobis est, quòd aliquando habeamus aliquas grauitates, & contrarietates; quia sæpè hominem ad cor reuocant, quatenus se in exilio esse cognoscat, nec spem suam in aliqua re mundi ponat.

Bonum est, quòd patiamur quandoque contradictiones, & quòd malè & imperfectè de nobis sentiatur, etiam si benè agimus, & intendimus. Ista sæpè iuuant ad humilitatem, & à vana gloria nos defendunt.

Tunc enim meliùs interiorem testem Deum quærimus, quando foris vilipendimur ab hominibus, & non benè nobis creditur.

2. Ideò deberet se homo in Deo taliter firmare, vt non esset ei necesse, multas humanas consolationes quærere.

Quando homo bonę voluntatis tribulatur, vel tentatur aut malis cogitationibus affligitur: tunc Deũ sibi magis necessarium intelligit, sine quo nihil boni se posse deprehendit.

Tunc

Tunc etiam triſtatur, gemit, & orat pro miſerijs quas patitur.

Tunc tædet eum diutiùs viuere, & mortem optat venire, vt poſſit diſſolui, & cum Chriſto eſſe.

Tunc etiam benè aduertit, perfectam ſecuritatem, & plenam pacem, in mundo non poſſe conſtare.

De tentationibus reprimendis.
Cap. XIII.

1. QVamdiu in mundo viuimus, ſine tribulatione & tentatione eſſe non poſſumus.

Vnde in Iob ſcriptum eſt: *Tentatio eſt vita humana ſuper terram.*

Ideò vnuſquiſque ſollicitus eſſe deberet circa tentationes ſuas, & vigilare in orationibus: ne diabolus locum inueniret, decipiendi, qui nunquam dormitat, ſed *circuit quærens quem deuoret.*

Nemo tam perfectus eſt, & ſanctus, qui non habeat aliquando tentationes; & plenè eis carêre non poſſumus.

2. Sunt tamen tentationes homini ſæpè valdè vtiles, licet moleſtæ ſint & graues: quia in illis homo humiliatur, purgatur & eruditur.

Omnes

Omnes Sancti per multas tribulationes, & tentationes transierunt & profecerunt.

Et qui tentationes sustinere nequierunt, reprobi facti sunt, & defecerunt.

Non est aliquis ordo tam sanctus, nec locus tam secretus, vbi non sint tentationes, vel aduersitates.

3. Non est homo securus à tentationibus totaliter, quamdiu vixerit: quia in nobis est vnde tentamur, ex quo in concupiscentia nati sumus.

Vna tentatione, seu tribulatione recedente, alia superuenit: & semper aliquid ad patiendum habebimus, nam bonum felicitatis nostræ perdidimus.

Multi quærunt tentationes fugere, & grauiùs incidunt in eas.

Per solam fugam non possumus vincere; sed per patientiam, & veram humilitatem, omnibus hostibus efficimur fortiores.

4. Qui tantummodò exterius declinat, nec radicem euellit, parum proficiet: imò citiùs ad eum tentationes redient, & peius sentiet.

Paulatim, & per patientiam cum lon-

longanimitate (Deo iuuante meliùs superabis, quàm cum duritia, & importunitate propria.

Sæpiùs accipe consilium in tentatione, & cum tentato noli duriter agere: sed consolationem ingere, sicut tibi optares fieri.

5. Initium omnium malarum tentationum, inconstantia animi, & parua ad Deum confidentia.

Quia sicut nauis sine gubernaculo, hinc inde à fluctibus impellitur, ita homo remissus, & suum propositum deserens, variè tentatur.

Ignis probat ferrum, & tentatio hominem iustum.

Nescimus sæpè quid possumus; sed tentatio aperit quid sumus.

Vigilandum est tamen, præcipuè circa initium tentationis: quia tunc faciliùs hostis vincitur, si ostium mentis nullatenus intrare sinitur; sed extra limen, statim vt pulsauerit, illi obuiatur.

Vnde quidam dixit:

Principijs obsta, sero medicina paratur.
Cùm mala per longas inualuere moras.

Nam primò occurrit menti simplex cogitatio: deinde fortis imagi-

ginatio: posteà delectatio, & motus prauus, & assensio.

Sicque paulatim ingreditur hostis malignus ex toto, dum illi non resistitur in principio.

Et quantò diutiùs ad resistendum quis torpuerit; tanto in se quotidie debilior fit, & hostis contra eum potentior.

6. Quidam in principio conuersionis suæ grauiores tentationes patiuntur; quidam autem in fine.

Quidam verò, quasi per totam vitam suam, malè habent.

Nonnulli satis leniter tentantur secundùm diuinæ ordinationis sapientiam & æquitatem, quæ statum & merita hominum pensat, & cuncta ad electorum suorum salutem præordinat.

7. Ideò non debemus desperare, cùm tentamur; sed eò feruentiùs Deum exorare, quatenus nos in omni tribulatione dignetur adiuuare; qui vtique, secundùm dictum Pauli, talem *faciet cum tentatione prouentum vt possemus sustinere.*

Humiliemus ergo animas nostras sub manu Dei, in omni tentatione & tribulatione; quia humi-

miles ſpiritu ſaluabit, & exaltabit

8. In tentationibus & tribulationibus probatur homo, quantum profecit: & ibi maius meritum exiſtit, & virtus meliùs pateſcit.

Nec magnum eſt, ſi homo deuotus ſit & feruidus, cùm grauitatem non ſentit: ſed ſi tempore aduerſitatis patienter ſe ſuſtinet, ſpes magni profectus erit.

Quidam à magnis tentationibus cuſtodiuntur, & in paruis quotidianis ſæpè vincuntur: vt humiliati, numquam de ſe ipſis in magnis confidant, qui in tam modicis infirmantur.

De temerario iudicio vitando.
Cap. XIV.

1. AD te ipſum oculos reflecte, & aliorum facta caueas iudicare. In iudicando alios, homo fruſtrà laborat, ſæpiùs errat, & grauiter peccat: ſeipſum verò iudicando & diſcutiendo, ſemper fructuosè laborat.

Sicut nobis res cordi eſt, [illegible] de ea frequenter iudicamus: [illegible] rum iudicium, propter [illegible]

[illegible]

tum amorem, faciliter perdimus.
Si Deus ſemper eſſet pura intentio noſtri deſiderij, non tam faciliter turbaremur pro reſiſtentia ſenſus noſtri.
2. Sed ſæpè aliquid ab intra latet, vel etiam ab extra concurrit, quod nos etiam pariter trahit.
Multi occultè ſeipſos quærunt, in rebus quas agunt, & neſciunt.
Videntur etiam in bona pace ſtare, quando res pro eorum velle fiunt, & ſentire: ſi autem aliter fit quàm cupiunt, citò mouentur, & triſtes fiunt.
Propter diuerſitatem ſenſuum & opinionum, ſatis frequenter oriuntur diſſenſiones inter amicos, & ciues, inter religioſos & deuotos.
3. Antiqua conſuetudo difficulter relinquitur: & vltra proprium videre, nemo libenter ducitur.
Si rationi tuæ magis inniteris vel induſtriæ, quàm virtuti ſubiectiuæ Ieſu Chriſti, rarò & tardè eris homo illuminatus; quia Deus vult nos ſibi perfectè ſubijci, & omnem rationem per inflammatum amorem traſcendere.

Do

De operibus ex charitate factis. Cap. XV.

1. PRimò nulla re mundi, & pro nullius hominis dilectione, aliquod malum est faciendum: sed pro vtilitate tamen indigentis, opus bonum liberè aliquando intermittendum est, aut etiam pro meliori mutandum.

Hoc enim facto, opus bonum non destruitur, sed in melius commutatur.

Sine charitate, opus externum nil prodest: quidquid autem ex charitate agitur, quantumcumque etiam paruum sit, & despectum, totum efficitur fructuosum.

Magis siquidem Deus pensat ex quanto quis agit, quàm opus quod facit.

2. Multum facit, qui multum diligit. Multum facit, qui rem benè facit.

Benè facit, qui communitati magis quàm suæ voluntati seruit.

Sæpè videtur esse charitas, & est magis carnalitas; quia naturalis in-

inclinatio, propria voluntas, spes retributionis, affectus commoditatis, rarò abesse volunt.

3. Qui veram & perfectam charitatem habet, in nulla re seipsum quærit: sed Dei solummodò gloriam in omnibus fieri desiderat.

Nulli etiam inuidet, quia nullum priuatum gaudium amat: nec in seipso vult gaudere: sed in Deo, super omnia bona optat beatificari.

Nemini aliquid boni attribuit, sed totaliter ad Deum refert, à quo fontaliter omnia procedunt, in quo finaliter omnes Sancti fruibiliter requiescunt.

O qui scintillam haberet veræ charitatis, profectò omnia terrena sentiret plena fore vanitatis.

De sufferentia defectuum aliorum.
Cap. XVI.

1. QVæ homo in se vel in alijs emendare non valet, debet patienter sustinere, donec Deus aliter ordinet.

Cogita, quia sic fortè melius est

pro

Cogita, quia sic fortè melius est pro tua probatione & patientia, sine qua non sunt multùm ponderanda merita nostra.

Debes tamen pro talibus impedimentis supplicare: vt Deus tibi dignetur subuenire, & possis benignè portare.

2. Si quis semel aut bis admonitus, non acquiescit, noli cum eo contendere; sed totum Deo committe, vt fiat voluntas eius, & honor, in omnibus seruis suis, qui scit benè mala in bonum conuertere.

Stude patiens esse in tolerando aliorum defectus, & qualescumque infirmitates, quia & tu multa habes, quæ ab alijs oportet tolerari.

Si non potes te talem facere, qualem vis; quomodo poteris alium ad tuum habere beneplacitum?

Libenter habemus alios perfectos, & tamen proprios non emendamus defectus.

3. Volumus, quòd alij strictè corrigantur, & ipsi corrigi nolumus.

Displicet larga aliorum licen-

tia, & tamen nobis nolumus negarì quod petimus.

Alios restringi per statuta volumus, & ipsi nullatenus patimur ampliùs cohiberi.

Sic ergo patet, quàm raro proximum sicut nosipsos pensamus.

Si essent omnes perfecti quid tunc haberemus ab alijs pro Deo pati.

4. Nunc autem Deus sic ordinauit, vt discamus *alter alterius onera portare*; quia nemo sine defectu, nemo sine onere; nemo sibi sufficiens, nemo sibi satis sapiens; sed oportet nos inuicem portare, inuicem consolari, pariter adiuuare, instruere, & admonere.

Quantæ autem virtutis quisque fuerit meliùs patet occasione aduersitatis.

Occasiones namque hominem fragilem non faciunt; sed qualis sit, ostendunt.

De monastica vita.
Cap. XVII.

1 OPortet quòd discas te ipsum in multis frangere, si vis

vis pacem & concordiam cum alijs tenere.

Non est parum, in monasterijs, vel in congregatione habitare, & inibi sine querela conuersari, & vsque ad mortem fidelis perseuerare.

Beatus, qui ibidem benè vixerit, & feliciter consummauerit.

Si vis debitè stare & proficere, teneas te tanquam exulem peregrinum super terram.

Oportet te stultum fieri propter Christum, si vis religiosam ducere vitam.

2. Habitus & tonsura, modicum confert: sed mutatio morum, & integra mortificatio passionum, verum faciunt religiosum.

Qui aliud quærit quàm purè Deum, & animæ suæ salutem, non inueniet nisi tribulationem, & dolorem.

Non potest etiam diu stare pacificus qui non nititur esse minimus, & omnibus subiectus.

3. Ad seruiendum venisti, non ad regendum: ad patiendum & laborandum scias te vocatum, non ad otiandum vel fabulandum.

Hìc ergo probantur homines, sicut aurum in fornace.

Hic nemo potest stare, nisi ex toto corde se voluerit propter Deum humiliare.

De exemplis sanctorum Patrum.
Cap. XVIII.

1. INtuere sanctorum Patrum viuida exempla, in quibus vera perfectio refulsit & religio, & videbis, quàm modicum sit, & pœnè nihil, quod nos agimus.

Heu quid est vita nostra si illis fuerit comparata?

Sancti & amici Christi, Domino seruierunt in fame & siti, in frigore & nuditate, in labore & fatigatione, in vigilijs & ieiunijs, in orationibus & meditationibus sanctis, in persecutionibus & opprobrijs multis.

1. O quàm multas & graues tribulationes passi sunt Apostoli, Martyres, Confessores, Virgines, & reliqui omnes, qui Christi vestigia voluerunt sequi!

Nam animas suas in hoc mundo ode-

oderunt, vt in æternam vitam eas possiderent.

O quàm strictam & abdicatam vitam sancti Patres in eremo duxerunt! quàm longas & graues tentationes pertulerunt! quàm frequenter ab inimico vexati sunt! quàm crebras & feruidas orationes Deo obtulerunt! quàm rigidas abstinentias peregerunt! quã magnum zelum & feruorem ad spiritualem profectum habuerunt! quàm forte bellum aduersus edomationem vitiorum gesserunt! quã puram & rectam intentionem ad Deum tenuerunt!

Per diem laborabant, & noctibus orationi diurnæ vacabant: quamquam laborando, ab oratione mentali, minimè cessarent.

3. Omne tempus vtiliter expendebant; omnis hora ad vacandum Deo breuis videbatur.

Et præ magna dulcedine contemplationis, etiam obliuioni tradebatur necessitas corporalis refectionis.

Omnibus diuitijs, dignitatibus honoribus, amicis, & cognatis, renuntiabant: nil de mundo habe-

re cupiebant, vix necessaria vitæ sumebant: corpori seruire, etiam in necessitate dolebant.

Pauperes igitur erant rebus terrenis, sed diuites valdè in gratia, & virtutibus.

Foris egebant, sed intus gratia & consolatione diuina reficiebantur.

4. Mundo erant alieni, sed Deo proximi ac familiares amici.

Sibiipsis videbantur tanquam nihili, & huic mundo despecti; sed erant in oculis dei pretiosi & dilecti.

In vera humilitate stabant, in simplici obedientia viuebant, in charitate & patientia ambulabant: & ideò quotidie in spiritu proficiebant, & magnam apud Deum gratiam obtinebant.

Dati sunt in exemplum omnibus religiosis: & plus prouocare nos debent ad benè proficiendum, quàm tepidorum numerus ad relaxandum.

5. O quantus feruor omnium religiosorum, in principio suæ sanctæ institutionis fuit!

O quanta deuotio orationis! quanta æmulatio virtutis! quàm ma-

magna disciplina viguit? quanta reuerentia & obedientia, sub regula magistri, in omnibus effloruit.

Testantur adhuc vestigia derelicta, quòd verè viri sancti & perfecti fuerunt: qui tam strenuè militantes, mundum suppeditauerunt.

Iam magnus putatur, si quis transgressor non fuerit; si quis, quod accepit, cum patientia tolerare potuerit.

6. Ah tepor & negligentia status nostri, & quòd tam citò declinamus à pristino feruore; & iam tædet viuere, præ lassitudine & tempore!

Vtinam in te penitus non dormiret profectus virtutum, qui multa sæpiùs exempla vidisti deuotorum!

De exercitijs boni religiosi.
Cap. XIX.

1. VIta boni religiosi omnibus virtutibus pollere debet; vt sit talis interiùs, qualis videtur hominibus exteriùs.

Et meritò, multò plus debet esse

intus, quàm quod cernitur foris quia inspector noster est Deus, quē summoperè reuereri debemus, vbicumque fuerimus, & tamquam Angeli in conspectu eius mundi incedere.

Omni die renouare debemus propositum nostrum, & ad feruorem nos excitare, quasi hodie primùm ad conuersionem venissemus, atque dicere:

Adiuua me Domine Deus, in bono proposito, & sancto seruitio tuo: & da mihi nunc hodie perfectè incipere, quia nihil est quod hactenus feci.

2. Secundùm propositum nostrum, cursus profectus nostri: & multa diligentia opus est, benè proficere volenti.

Quòd si fortiter proponens, sæpè deficit; quid ille, qui rarò aut minùs fixè aliquid proponit?

Varijs tamen modis contingit desertio propositi nostri: & leuis omissio exercitiorum, vix sine aliquo dispendio transit.

Iustorum propositum, in gratia Dei potiùs, quàm in propria sapientia pendet: in quo & semper con-

confidunt quidquid arripiunt.

Nam homo proponit, ſed Deus diſponit, nec eſt in homine via eius.

3. Si pietatis cauſa, aut fraternæ vtilitatis propoſito, quandoque cõſuetum omittitur exercitium, facilè poſteà poterit recuperari.

Si autem tædio animi aut negligentia faciliter relinquitur, ſatis culpabile eſt, & nociuum ſentietur. Conemur quantum poſſumus, adhuc leuiter deficiemus in multis.

Semper tamen aliquid certi proponendum eſt, & contra illa præcipuè, quæ ampliùs nos impediunt.

Exteriora noſtra, & interiora, pariter nobis ſcrutanda ſunt & ordinanda, quia vtraque expediunt ad profectum.

4. Si non continuè te vales colligere ſaltem interdum: & ad minus ſemel in die, manè videlicet, aut veſperè.

Manè propone, veſperè diſcute mores tuos; qualis hodie fuiſti in verbo, opere, & cogitatione: quia in his ſæpiùs forſitan offendiſti Deum & proximum.

Accinge te, ſicut vir, contra diabolicas nequitias: frena gulam, & omnem carnis inclinationem faciliùs frenabis.

Nunquam ſis ex toto otioſus: ſed aut legens, aut ſcribens, aut orans, aut meditans, aut aliquid vtilitatis pro communi laborans.

Corporalia tamen exercitia diſcretè ſunt agenda nec omnibus æqualiter aſſumenda

5. Quæ communia non ſunt, non ſunt foris oſtendenda, nam in ſecreto tutiùs exercentur priuata.

Cauendum tamen, ne piger ſis ad communia, & ad ſingularia promptior: ſed expletis integrè, & fideliter debitis & iniunctis, ſi iam vltrà vacat, redde te tibi, prout deuotio tua deſiderat

Non poſſunt omnes habere vnũ exercitium: ſed aliud iſti, aliud illi magis deſeruit.

Etiam pro temporis congruentia diuerſa placent exercitia: quia alia in feſtis, alia inferiatis magis ſeruiunt diebus.

Alijs indigemus tempore tentationis, & alijs tempore pacis, & quietis.

Alia,

Alia, cùm triſtamur, libet cogitare: & alia, cùm læti in Domino fuerimus.

6. Circa principalia feſta, renouanda ſunt bona exercitia: & Sanctorum ſuffragia feruentiùs imploranda.

De feſto in feſtum proponere debemus, quaſi tunc de hoc ſæculo migraturi, & ad æternum feſtum peruenturi.

Ideòque ſollicitè nos præparare debemus in deuotis temporibus, & deuotiùs conuerſari, atque omnem obſeruantiam ſtrictiùs cuſtodire tanquam in breui præmium laboris noſtri à Deo percepturi.

7. Et ſi dilatum fuerit, credamus nos minùs benè præparatos, atque indignos tantæ adhuc gloriæ, quæ reuelabitur in nobis tempore præfinito: & ſtudeamus nos meliùs ad exitum præparare.

Beatus ſeruus (ait Euangeliſta Lucas) *quem cùm venerit Dominus inuenerit vigilantem. Amen dico vobis ſuper omnia bona ſua conſtituet eum.*

De amore solitudinis, & silentij.
Cap. XX.

1. QVære aptum tempus vacandi tibi, & de beneficijs Dei frequenter cogita.

Relinque curiosa. Tales perlege materias quæ compunctionem magis præstant, quàm occupationem.

Si te subtraxeris à superfluis locutionibus & otiosis circuitionibus nec non à nouitatibus & rumoribus audiendis; inuenies tempus sufficiens, & aptum quo bonis meditationibus insistas.

Maximi sanctorum humana consortia, vbi poterant, vitabant, & Deo in secreto seruire eligebant.

2. Dixit quidam: Quoties inter homines fui, minor homo redij.

Hoc sępiùs experimur, quando diù confabulamur. Faciliùs est omnino tacere, quàm verbo non excedere.

Fa-

Faciliùs est domi latere quàm foris se posse sufficienter custodire.

Qui igitur intendit ad interiora & spiritualia peruenire, oportet eum cum Iesu à turba declinare.

Nemo securè apparet, nisi qui libenter latet.

Nemo securè loquitur, nisi libenter tacet.

Nemo securè præest, nisi qui libenter subest.

Nemo securè præcipit, nisi qui benè obedire didicit.

3. Nemo securè gaudet, nisi bonæ conscientiæ in se testimonium habeat.

Semper tamen Sanctorum securitas, plena timoris Dei extitit.

Nec eò minùs solliciti, & humiles in se fuerunt, quia magnis virtutibus & gratia emicuerunt.

Prauorum autem securitas, ex superbia & præsumptione oritur, & in fine in deceptionem sui ipsius vertitur.

Numquam promittas tibi securitatem in hac vita, quamuis bonus videa-

videaris cœnobita , aut deuotus eremita.

4. Sæpè meliores in æstimatione hominum, grauiùs periclitati sunt propter suam nimiam confidentiam.

Vnde multis vtilius est, vt non penitùs tentationibus careant, sed sępiùs impugnentur; ne nimiùm securi sint: ne fortè in superbiam eleuentur; ne etiam ad exteriores consolationes licentiùs declinent.

O qui numquam transitoriam lætitiam quæreret, qui numquam cum mundo se occuparet, quàm bonam conscientiam seruaret.

O qui omnem vanam sollicitudinem amputaret, & dumtaxat salutaria ac diuina cogitaret, & totam spem suam in Deo constitueret, quàm magnam pacem & quietem possideret!

5. Nemo dignus est celesti consolatione, nisi diligenter se exercuerit in sancta compunctione.

Si vis corde tenus compungi, intra cubile tuum, & exclude tumultus mundi, sicut scriptum est: *In cubilibus vestris compungimini*. In cella inuenies quod deforis sæpiùs amittes.

Cella

Cella continuata dulcescit, & malè custodita tædium generat. Si in principio conuersionis tuæ benè eam incolueris & custodieris, erit tibi posteà dilecta amica, & gratissimum solatium.

6. In silentio & quiete proficit anima deuota, & discit abscondita Scripturarum.

Ibi inuenit fluenta lachrymarum, quibus singulis noctibus se lauet & mundet: vt conditori suo tantò familiarior fiat, quantò longiùs ab omni sæculari tumultu degit.

Qui ergo se abstrahit à notis & amicis approximabit illi Deus cum Angelis sanctis.

Melius est latere, & sui curam agere: quàm se neglecto, signa facere.

Laudabile est homini religioso, rarò foras ire, fugere videri, nolle etiam homines videre.

7. Quid vis videre, quod non licet habere? *Transit mundus, & concupiscentia eius.*

Trahunt desideria sensualitatis ad spatiandum: sed cùm hora transierit, quid nisi grauitatem conscientiæ, & cordis dispersionem re-

re.

reportas?

Lætus exitus tristem sæpè reditum parit: & læta vigilia serotina tristè manè facit.

Sic omne carnale gaudium blandè intrat: sed in fine mordet, & perimit.

Quid potes alibi videre, quod hìc non vides? Ecce cælum & terra, & omnia elementa; nam ex istis omnia sunt facta.

8. Quid potes alicubi videre, quod diù potest sub sole permanere?

Credis te forsitan satiari, sed non poteris pertingere.

Si cuncta videres præsentia, quid esset nisi visio vana?

Leua oculos tuos ad Deum in excelsis; & ora pro peccatis tuis & negligentijs.

Dimitte vana vanis: tu autem intende illis, quæ tibi præcepit Deus.

Claude super te ostium tuum, & voca ad te Iesum dilectum tuum.

Mane cum eo in cella, quia non inuenies alibi tantam pacem.

Si non exisses nec quidquam de rumoribus audisses, meliùs in bo-

na

na pace permansisses. Ex quo noua delectat aliquando audire oportet te exinde turbationem cordis tolerare.

De compunctione cordis.
Cap. XXI.

1. SI vis aliquid proficere, conserua te in timore Dei, & noli esse nimis liber: sed disciplina cohibe omnes sensus tuos, nec ineptæ te tradas lætitiæ.

Da te ad cordis compunctionem, & inuenies deuotionem.

Compunctio multa bona aperit, quæ dissolutio citò perdere consueuit.

Mirum est, quòd homo potest vmquam perfectè in hac vita lætari: qui suum exilium, & tam multa pericula animæ suæ, considerat & pensat.

2. Propter leuitatem cordis, & negligentiam defectuum nostrorum non sentimus animæ nostræ dolores; sed sæpè vanè ridemus, quando meritò flere deberemus.

Non est vera libertas, nec bona lætitia, nisi in timore Dei cum bona

bona conſcientia.

Felix, qui abijcere poteſt omne impedimentum diſtractionis, & ad vnionem ſe recolligere ſanctę compunctionis.

Felix, qui à ſe abdicat, quidquid conſcientiam ſuam maculare poteſt vel grauare.

Certa viriliter, conſuetudo conſuetudine vincitur.

2. Si tu ſcis homines dimittere, ipſi benè te dimittent tua facta facere.

Non attrahas tibi res aliorum, nec te implices cauſis maiorum.

Habeas ſemper oculum ſuper te primum, & admoneas teipſum ſpecialiter, præ omnibus tibi dilectis.

Si non habes fauorem hominum, noli ex hoc triſtari: ſed hoc ſit tibi graue, quia non habes te ſatis benè & circumſpectè, ſicut deceret Dei ſeruum, & deuotum religioſum conuerſari.

Vtilius eſt ſæpè & ſecurius, quod homo non habeat multas conſolationes in hac vita, ſecundùm carnem præcipuè.

Tamen quòd diuinas non habemus,

mus, aut rariùs sentimus, nos in culpa sumus; quia compunctionem cordis non quærimus, nec vanas, & externas omnino abijcimus.

4. Cognosce te indignum diuina consolatione, sed magis dignum multa tribulatione.

Quando homo est perfectè compunctus, tunc grauis & amarus est ei totus mundus.

Bonus homo sufficientem inuenit materiam dolendi, & flendi.

Siue enim se considerat, siue de proximo pensat, scit quia nemo sine tribulatione hìc viuit.

Et quantò strictius sese considerat, tantò amplius dolet.

Materia iusti doloris & internæ compunctionis, sunt peccata & vitia nostra; quibus ita inuoluti iacemus, vt raro cælestia contemplari valeamus.

5. Si frequentiùs de morte tua, quàm de longitudine vitæ cogitares, non dubium quin feruentiùs te emendares.

Si etiam futuras inferni siue purgatorij pœnas cordialiter perpenderes credo quòd libenter laborem & dolorem sustineres, & nihil rigoris

goris

goris formidares.

Sed quia ad cor ista non transeunt, & blandimenta adhuc amamus, ideò frigidi, & valdè pigri remanemus.

6. Sæpè est inopia spiritus, vnde tam leuiter conqueritur miserum corpus.

Ora igitur humiliter ad Dominum, vt det tibi compunctionis spiritum, & dic cum Propheta. *Ciba me Domine pane lachrymarum, & potum da mihi in lachrymis, in mensura.*

De consideratione humanæ miseriæ.
Cap. XXII.

1. MIser es, vbicumque fueris, & quocumque te verteris, nisi ad Deum te conuertas.

Quid turbaris, quia non succedit tibi, sicut vis, & desideras? Quis est, qui habet omnia secundùm suam voluntatem? Nec ego, nec tu, nec aliquis hominum super terram.

Nemo est in mundo, sine aliqua tribulatione vel angustia, quamuis

Rex

Rex ſit vel Papa.

Quis eſt, qui meliùs habet? vtique qui pro Deo aliquid pati valet.

2. Dicunt multi imbecilles & infirmi: Ecce, quàm bonam vitam ille homo habet, quàm diues, quàm magnus, quàm potens & excelſus!

Sed attende ad cæleſtia bona; & videbis quòd omnia iſta temporalia, nulla ſunt; ſed valdè incerta & magis grauantia, quia numquam ſine ſollicitudine & timore poſſidentur.

Non eſt hominis felicitas, habere temporalia ad abundantiam; ſed ſufficit ei mediocritas.

Verè miſeria eſt viuere ſuper terram.

Quantum homo voluerit eſſe ſpiritualior, tantò præſens vita fit ei amarior; quia ſentit melius, & videt clarius humanæ corruptionis defectus.

Nam comedere, bibere, vigilare, dormire, quieſcere, laborare, & ceteris neceſſitatibus naturæ ſubiacere; verè magna miſeria eſt, & afflictio homini deuoto, qui libenter eſſet

esset absolutus, & liber ab omni peccato.

3. Valde enim grauatur interior homo, necessitatibus corporalibus in hoc mundo.

Vnde propheta deuotè rogat, quatenus liber ab istis esse valeat, dicens: *De necessitatibus meis erue me Domine.*

Sed væ non cognoscentibus suam miseriam: & ampliùs væ illis, qui diligunt hanc miseram & corruptibilem vitam.

Nam in tantum quidam hanc amplectuntur (licèt etiam vix necessaria laborando aut mendicando habeant) vt si possent hic semper viuere, de regno Dei nihil curarent.

4. O insani & infideles corde, qui tam profundè in terrenis iacent, vt nihil nisi carnalia sapiant.

Sed miseri adhuc in fine grauiter sentient, quàm vile & nihilum erat quod amauerunt.

Sancti autem Dei, & omnes deuoti amici Christi, non attenderunt quæ carni placuerunt, nec quæ in hoc tempore floruerunt: sed tota spes eorum & intentio ad æterna bo-

bona anhelabat.

Ferabatur totum desiderium eorum sursum ad mansura & inuisibilia, ne amore visibilium traherentur ad infima.

5. Noli, frater, amittere confidentiam proficiendi ad spiritualia: adhuc habes tempus & horam.

Quare vis procrastinate propositum tuum? Surge,& in instanti incipe, & dic: Nunc tempus est faciendi, nunc tempus est pugnandi, nunc aptum tempus est emendandi.

Quando malè habes, & tribularis, tunc tempus est promerendi.

Oportet te transire per ignem & aquam, antequam venias in refrigerium.

Nisi tibi vim feceris, vitium non superabis

Quamdiu istud fragile corpus gerimus, sine peccato esse non possumus, nec sine tædio & dolore viuere.

Libenter haberemus ab omni miseria quietem; sed quia per peccatum perdidimus innocentiama, misimus etiam veram beatitudinem.

Ideò

Ideò oportet nos tenere patientiam, & Dei expectare misericordiam; donec transeat iniquitas hęc, & mortalitas absorbeatur à vita.

6. O quanta fragilitas humana, quæ semper prona est ad vitia!

Hodie confiteris peccata tua, & cras iterùm perpetras confessa.

Nunc proponis cauere, & post horam agis, quasi nihil proposuisses.

Meritò ergo nosipsos humiliare possumus, nec vmquam aliquid magni de nobis sentire; quia tam fragiles & instabiles sumus.

Citò etiam potest perdi per negligentiam, quod multo labore, vix tandem acquisitum est per gratiam.

7. Quid fiet de nobis adhuc in fine, qui tepescimus tàm manè?

Væ nobis, si sic volumus declinare ad quietem, quasi iam pax sit & securitas, cùm necdum appareat vestigium veræ sanctitatis in conuersatione nostra.

Benè opus esset, quòd adhuc iterùm instrueremur, tamquam boni nouitij, ad mores optimos si forte spes esset de aliqua futura emenda-

datione, & maiori spirituali profectu.

De meditatione mortis.
Cap. XXIII.

1. VAldè citò erit tecum hìc factum, vide aliter quomodo te habeas; hodie homo est, & cras non comparet.

Cùm autem sublatus fuerit ab oculis, etiam citò transit à mente.

O hebetudo & duritia cordis humani, quod solùm præsentia meditatur, & futura non magis præuidet!

Sic te in omni facto & cogitatu deberes tenere, quasi hodie esses moriturus.

Si bonam conscientiam haberes, non multum mortem timeres.

Meliùs esses peccata cauere, quàm mortem fugere.

Si hodie non es paruus, quomodo cras eris? Cras est dies incerta; & quid scis, si crastinum habebis?

2. Quid prodest diu viuere quando tam parum emendamur?

Ah, longa vita non semper emendat, sed sępè culpam magis auget.

Vtinam per vnam diem benè essemus conuersati in hoc mundo!

Multi annos computant conuersionis, sed sæpè paruus est fructus emendationis.

Si formidolosum est mori, forsitan periculosius erit diutius viuere.

Beatus, qui horam mortis suæ semper ante oculos habet, & ad moriendum quotidie se disponit.

Si vidisti aliquando hominem mori, cogita, quia & tu per eamdem viam transibis.

3. Cùm mane fuerit, puta te ad vesperum non peruenturum.

Vespere autem facto, manè non audeas tibi polliceri.

Semper ergo paratus esto, & taliter viue, vt nunquam te imparatum mors inueniat.

Multi subitò, & improuisè moriuntur. Nam hora, qua non putatur, filius hominis venturus est.

Quando illa extrema hora venerit, multum aliter sentire incipies de tota vita tua præterita; &

val-

valde dolebis, quia tam negligens, & remiſſus fuiſti.

4. Quàm felix & prudens, qui talis nunc nititur eſſe in vita, qualis optat inueniri in morte!

Dabit namque magnam fiduciam feliciter moriendi, perfectus contemptus mundi, feruens deſiderium in virtutibus proficiendi, amor diſciplinæ, labor pœnitentiæ, promptitudo obedientiæ, abnegatio ſui, ſupportatio cuiuslibet aduerſitatis pro amore Chriſti.

Multa bona potes operari, dum ſanus es: ſed infirmatus, neſcio, quid poteris.

Pauci ex infirmitate meliorantur: ſic & qui multùm peregrinantur, raro ſanctificantur.

5. Noli confidere ſuper amicos & proximos, nec in futurum tuam differas ſalutem: quia citiùs obliuiſcentur tui homines, quàm æſtimas.

Melius eſt nunc tempeſtiuè prouidere, & aliquid boni præmittere quam ſuper aliorum auxilio ſperare.

Si non es pro teipſo ſollicitus modò, quis erit ſollicitus pro te in

futuro?

Nunc tempus eſt valdè pretioſum. Nunc ſunt dies ſalutis: Nunc tempus acceptabile.

Sed proh dolor, quod hoc vtilius non expendis, in quo promereri vales, vnde æternaliter viuas!

Veniet, quando vnum diem ſeu horam pro emendatione deſiderabis; & neſcio, an impetrabis.

6. Eia chariſſime, de quanto periculo te poteris liberare, de quàm magno timore eripere, ſi modò ſemper timoratus fueris, & ſuſpectus de morte?

Stude nunc taliter viuere, vt in hora mortis valeas potiùs gaudere, quàm timere.

Diſce nunc mori mundo, vt tunc incipias viuere cum Chriſto.

Diſce nunc omnia contemnere, vt tunc poſſis liberè ad Chriſtum pergere.

Caſtiga nunc corpus tuum per pœnitentiam, vt tunc certam valeas habere confidentiam.

7. Ah ſtulte, quid cogitas te diu victurum, cùm nullum diem habeas ſecurum?

Quàm multi decepti ſunt, & inſperatè

ſperatè de corpore extracti?

Quoties audiſti à dicentibus quia ille gladio cecidit, ille ſubmerſus eſt, ille ab alto ruens ceruicem fregit, ille manducando obriguit, ille ludendo finem fecit?

Alius igne, alius ferro, alius peſte, alius latrocinio interijt; & ſic omnium finis mors eſt, & vita hominum tanquam vmbra ſubitò pertranſit.

8. Quis memorabitur tui poſt mortem? & quis orabit pro te?

Age, age nunc chariſſime, quidquid agere potes: quia neſcis quando morieris, neſcis etiam quid te poſt mortem ſequetur.

Dum tempus habes, congrega tibi diuitias immortales.

Præter ſalutem tuam, nihil cogites; ſolùm quæ Dei ſunt cures.

Fac nunc tibi amicos, venerando Dei Sanctos, & eorum actus imitando; vt cùm defeceris in hac vita, illi te recipiant in æterna tabernacula.

9. Serua te tamquam peregrinum, & hoſpitem ſuper terram, ad quem nihil ſpectat de mundi negotijs.

Serua cor liberum, & ad Deum

ſurſum erectum, quia non habes hic manentem ciuitatem.

Illuc preces, & gemitus quotidianos cum lacrymis dirige, vt ſpiritus tuus mereatur ad Dominum, poſt mortem, feliciter tranſire. Amen.

De iudicio, & pœnis peccatorum. Cap. XXIV.

1. IN omnibus rebus reſpice finem, & qualiter ante diſtrictum ſtabis Iudicem, cui nihil eſt occultum; qui muneribus non placatur, nec excuſationes recipit; ſed quod iuſtum eſt, iudicabit.

O miſerrime & inſipiens peccator, quid reſpondebis Deo, omnia mala tua ſcienti; qui interdum formidas vultum hominis irati?

Vt quid non præuides tibi in die iudicij, quando nemo poterit per alium excuſari vel defendi; ſed vnuſquiſque, ſufficiens onus erit ſibi ipſi?

Nunc labor tuus eſt fructuoſus, fletus acceptabilis, gemitus exaudibilis, dolor ſatisfactorius, & purgatiuus.

2. Ha-

2. Habet magnum & salubre purgatorium patiens homo, qui suscipiens iniurias, plus dolet de alterius malitia, quàm de sua iniuria; qui pro contrariantibus sibi libenter orat, & ex corde culpas indulget, qui veniam ab alijs petere non retardat; qui facilius miseretur, quàm irascitur: qui sibi ipsi violentiam frequenter facit, & carnem omnino spiritui subiugare conatur.

Melius est modò purgare peccata, & vitia resecare, quàm in futuro purganda reseruare.

Verè nos ipsos decipimus per inordinatum amorem, quem ad carnem habemus.

3. Quid aliud ignis ille deuorabit, nisi peccata tua?

Quantò ampliùs tibi ipsi nunc parcis, & carnem sequeris: tanto durius postea lues, & maiorem materiam comburendi reseruas.

In quibus homo peccauit, in illis grauius punietur. Ibi acediosi ardentibus stimulis perurgentur: & gulosi ingenti siti ac fame cruciabuntur.

Ibi luxuriosi, & voluptatum a-

matores ardenti pice & fœtido sulphure perfundentur: & ficut furiosi canes præ dolore inuidiosi vlulabunt

4. Nullum vitium erit, quod suum proprium cruciatum non habebit.

Ibi superbi omni confusione replebuntur: & auari miserrima egestate arctabuntur.

Ibi erit vna hora grauior in pœna, quàm hìc centum anni in grauissima pœnitentia.

Ibi nulla requies est, nulla consolatio damnatis: hìc tamen interdum cessatur à laboribus, atque amicorum fruitur solatijs.

Esto modò solicitus, & dolens pro peccatis tuis: vt in die iudicij securus sis cum Beatis.

Tunc enim *iusti stabunt in magna constantia aduersus eos, qui se angustiauerunt, & depresserunt.*

Tunc stabit ad iudicandum, qui modò se subijcit humiliter iudicijs hominum.

Tunc magnam fiduciam habebit pauper, & humilis, & pauebit vndique superbus.

5. Tunc videbitur sapiens in hoc mundo

mundo fuisse, qui pro Christo didicit stultus & despectus esse.

Tunc placebit omnis tribulatio patienter perpessa, & omnis iniquitas oppilabit os suum.

Tunc gaudebit omnis deuotus, & mœrebit omnis irreligiosus.

Tunc plus exultabit caro afflicta, quàm si in delicijs fuisset semper nutrita.

Tunc splendebit habitus vilis, & obtenebrescet vestis subtilis.

Tunc plus laudabitur pauperculum domicilium, quàm deauratum palatium.

Tunc iuuabit plus constans patientia, quàm omnis mundi potentia.

Tunc ampliùs exaltabitur simplex obedientia, quàm omnis sæcularis astutia.

6. Tunc plus lętificabit pura, & bona conscientia, quàm docta philosophia.

Tunc plus ponderabit contemptus diuitiarum, quàm totus thesaurus terrigenarum.

Tunc magis consolaberis super deuota oratione, quàm super delicata comestione.

Tunc potiùs gaudebis de seruato silentio, quam de longa fabulatione.

Tunc plus valebunt sancta opera, quàm multa pulchra verba.

Tunc plus placebit stricta vita & ardua pœnitentia, quàm omnis delectatio terrena.

Disce te nunc in modico pati, vt nunc à grauioribus valeas liberari.

Hìc primo proba, quid possis posteà.

Si nunc tam parum valeas sustinere, quomodo æterna tormenta poteris sufferre?

Si modo modica passio tam impatientem efficit, quid gehenna tunc faciet?

Ecce verè non potes duo gaudia habere, delectari hìc in mundo, & postea regnare cum Christo.

7 Si vsque in hodiernam diem semper in honoribus & voluptatibus vixisses: quid totum tibi profuisset, si iam mori in instanti contingeret?

Omnia ergo vanitas, præter amare Deum, & illi soli seruire.

Qui

Qui enim Deum ex toto corde, amat: nec mortem, nec supplicium, nec iudicium, nec infernum metuit; quia perfectus amor securum ad Deum accessum facit.

Quem autem adhuc peccare delectat, non mirum, si mortem & iudicium timeat.

Bonum tamen est, vt si necdum amor à malo te reuocat, saltem timor gehennalis coerceat.

Qui verò timorem Dei postponit, diu stare in bono non valebit, sed diaboli laqueos citiùs incurret.

De feruenti emendatione totius vitæ nostræ. Cap. XXV.

1. ESto vigilans & diligens in Dei seruitio; & cogita frequenter: Ad quid venisti, & cur sæculum reliquisti.

Nonne vt Deo viueres, & spiritualis homo fieres?

Igitur ad profectum ferueas, quia mercedem laborum tuorum in breui recipies: nec erit tunc, ampliùs timor, aut dolor, in finibus tuis.

Modicum nunc laborabis, & magnam requiem, imò perpetuam lætitiam inuenies.

Si tu permanseris fidelis & feruidus in agendo, Deus procul dubio erit fidelis & locuples in retribuendo.

Spem bonam retinere debes, quòd ad palmam peruenies: sed securitatem capere non oportet, ne torpeas, aut elatus fias.

2. Cùm quidam anxius, inter metum & spem frequenter fluctuaret, & quadam vice mœrore confectus, in Ecclesia ante quoddam altare se in oratione prostrauisset, hæc intra se reuoluit, dicens: O si scirem, quod adhuc perseueraturus essem! statimque audiuit diuinum intus responsum: Quid si hoc scires, facere velles? Fac nunc, quod tunc facere velles, & benè securus eris.

Moxque consolatus, & confortatus, diuinæ se commisit voluntati, & cessauit anxia fluctuatio.

Noluitque curiosè inuestigare, vt sciret, quæ sibi essent futura: sed magis studuit inquirere, quæ esset

set

ſet voluntas Dei beneplacens & perfecta, ad omne opus bonum inchoandum & perficiendum.

3. *Spera in Domino, & fac bonitatem* (ait Propheta) *& inhabita terram, & paſceris in diuitiis eius.*

Vnum eſt, quod multos à profectu, & feruenti emendatione retrahit: horror difficultatis ſeu labor certaminis.

Enim verò, illi maximè præ ceteris in virtutibus proficiunt, qui ea, quæ ſibi magis grauia & contraria ſunt, viribus vincere nituntur.

Nam ibi homo plus proficit, & gratiam meretur ampliorem, vbi magis ſeipſum vincit, & in ſpiritu mortificat.

4. Sed non omnes habent æquè multum, ad vincendum & moriendum.

Diliges tamen ęmulator, valentior erit ad proficiendum, etiamſi plures habeat paſſiones, quàm alius benè morigeratus, minus tamen feruens ad virtutes.

Duo ſpecialiter ad magnam emendationem iuuãt: videlicet, ſubtrahere ſe violenter, ad quod natu-

vitiosè inclinatur; & feruenter instare pro bono, quo ampliùs quis indiget.

Illa etiam studeas magis cauere & vincere, quæ tibi frequentiùs in alijs displicent.

5. Vbique profectum tuum capias: vt si bona exempla videas vel audias, ad imitandum accendaris.

Si quid autem reprehẽsibile consideraueris, caue ne idem facias; aut si aliquando fecisti, citius emendare te studeas.

Sicut oculus tuus alios considerat, sic iterùm ab alijs notaris.

Quàm iucundum & dulce est, videre feruidos & deuotos fratres, benè morigeratos & displinatos!

Quàm triste, est & graue, videre inordinatè ambulantes: qui ea, ad quę vocati sunt, non exercent!

Quàm nociuum est, negligere vocationis suæ propositum: & ad non commissa sensum inclinare!

6. Memor esto arrepti propositi, & imaginem tibi propone Crucifixi.

Benè verecundari potes, inspecta vita Iesu Christi; quia nec dum magis

magis illi te conformare ſtuduiſti, licet diu in vita Dei fuiſti.

Religioſus, qui ſe intentè, & deuotè in ſanctiſſima vita & paſſione Domini exercet, omnia vtilia & neceſſaria ſibi abundanter ibi inueniet: nec opus eſt, vt extra Ieſum aliquid melius quęrat.

O ſi Ieſus crucifixus in cor noſtrum veniret, quam citò & ſufficienter docti eſſemus!

7. Religioſus feruidus omnia benè portat & capit, quæ illi iubentur.

Religioſus negligens & tepidus habet tribulationem ſuper tribulationem, & ex omni parte patitur anguſtiam: quia interiori conſolatione caret, & exteriorem quærere prohibetur.

Religioſus extra diſciplinam viuens, graui patet ruinæ.

Qui laxiora quærit & remiſſiora, ſemper in anguſtijs erit: quia vnum aut reliquum ſibi diſplicebit.

8. Quomodo faciunt tam multi alij religioſi, qui ſatis arctati ſunt ſub diſciplina clauſtrali?

Rarc exeunt, abſtractè viuunt, pau-

pauperrimè comedunt, grossè vestiuntur, multum laborant, parum loquuntur, diu vigilant, maturè surgunt, orationes prolongant, frequenter legunt, & se in omni disciplina custodiunt.

Attende Carthusienses, Cistercienses, & diuersæ Religionis monachos ac moniales: qualiter omni nocte ad psallendum Domino assurgunt.

Et ideò turpe esset, vt tu deberes in tam sancto opere pigritare, vbi tanta multitudo religiosorum incipit Deo iubilare.

9. O si nihil aliud faciendum incumberet, nisi Dominum Deum nostrum toto corde & ore laudare!

O si nunquam indigeres comedere, nec bibere, nec dormire: sed semper posses Deum laudare, & solummodò spiritualibus studijs vacare: tunc multò felicior esses quàm modò, cùm carni ex qualicumque necessitate seruis.

Vtinam non essent istæ necessitates, sed solum spirituales animæ refectiones, quas heu satis raro degustamus!

10. Quando homo ad hoc peruenit,

nit, quòd de nulla creatura consolationem suam quærit, tunc ei Deus primo perfectè sapere incipit: tunc etiam benè contentus de omni euentu rerum erit.

Tunc nec pro magno lætabitur, nec pro modico contristabitur, sed ponit se integrè & fiducialiter in Deo, qui est ei omnia in omnibus: cui nihil vtique perit nec moritur, sed omnia ei viuunt, & ad nutum incunctanter deseruiunt.

11. Memento semper finis, & quia perditum non redit tempus. Sine sollicitudine & diligentia numquam acquires virtutes.

Si incipis tepescere, incipies malè habere.

Si autem dederis te ad feruorem; inuenies magnam pacem, & senties leuiorem laborem, propter Dei gratiam, & virtutis amorem.

Homo feruidus & diligens, ad omnia est paratus.

Maior labor est resistere vitijs & passionibus quàm corporalibus insudare laboribus.

Qui paruos non vitat defectus, paulatim labitur ad maiores.

Gau-

Gaudebis semper vespere, si diem expendas fructuosè.

Vigila super teipsum, excita teipsum, admone teipsum; & quidquid de alijs sit, non negligas te ipsum.

Tantum proficies, quantum tibi ipsi vim intuleris. Amen.

FINIS LIB. I.

THO-

THOMÆ A KEMPIS, CANONICI REGULARIS Ordinis S. Augustini.

DE IMITATIONE CHRISTI.

LIBER SECUNDUS.

Admonitiones ad interna trahentes.

De interna conuersatione. Cap I.

1. R*egnum Dei intra vos est, dicit Dominus*, Conuerte te ex toto corde ad Dominum: & relinque hunc miserum mundum & inueniet anima tua requiem.

Disce exteriora contemnere, & ad interiora te dare, & videbis regnum Dei in te venire.

Est enim *regnum Dei, & pax & gaudium in Spiritu sancto*, quod non datur impijs.

Veniet ad te Christus, ostendens tibi consolationem suam: si dignam

illi

illi ab intus paraueris mansionem.

Omnis gloria eius & decor, ab intra est, & ibi complacet sibi.

Frequens illi visitatio cum homine interno, dulcis sermocinatio, grata consolatio, multa pax, familiaritas stupenda nimis.

2. Eia anima fidelis, præpara huic sponso cor tuum; quatenus ad te venire, & in te habitare dignetur.

Sic enim dicit: *Si quis diligit me sermonem meum seruabit, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.*

Da ergo Christo locum, & ceteris omnibus nega introitum.

Cùm Christum habueris, diues es, & sufficit tibi. Ipse erit prouisor tuus, & fidelis procurator in omnibus, vt non sit opus in hominibus sperare.

Homines enim citò mutantur, & deficiunt velociter: Christus autem manet in æternum, & astat vsque in finem firmiter.

3. Non est magna fiducia ponenda in homine fragili & mortali, etiam si vtilis sit, & dilectus: neque tri-

tristitia multa ex hoc capienda, si interdum aduersetur & contradicat.

Qui hodie tecum sunt, cras contrariari possunt; & è conuerso, sæpè vt aura vertuntur.

Pone totam fiduciam tuam in Deo, & sit ipse timor tuus, & amor tuus. Ipse pro te respondebit, & faciet benè sicut melius fuerit.

Non habes hìc manentem ciuitatem; & vbicumque fueris, extraneus es & peregrinus: nec requiem aliquando habebis, nisi Christo intimè fueris vnitus.

4. Quid hìc circumspicis, cùm iste non sit locus tuæ requietionis? In cælestibus debet esse habitatio tua, &, sicut in transitu, cuncta terrena sunt aspicienda.

Transeunt omnia, & tu cum eis pariter.

Vide, vt non inhæreas; ne capiaris, & pereas.

Apud Altissimum sit cogitatio tua, & deprecatio tua ad Christum sine intermissione dirigatur.

Si nescis speculari alta & cælestia, requiesce in passione Christi: & in sacris vulneribus eius libenter habita.

Si

Si enim ad vulnera, & pretiosa stigmata Iesu, deuotè confugies, magnam in tribulatione confortationem senties: nec multum curabis hominum despectiones, faciliterque verba detrahentia perferes.

5. Christus fuit etiam in mundo ab hominibus despectus: & in maxima necessitate à notis, & amicis, inter opprobria derelictus.

Christus pati voluit & despici, & tu audes de aliquo conqueri?

Christus habuit aduersarios & oblocutores, & tu vis omnes habere amicos & benefactores?

Vnde coronabitur patientia tua, si nihil aduersitatis occurrerit?

Si nihil contrarium vis pati, quomodo erit amicus Christi?

Sustine te cum Christo, & pro Christo, si vis regnare cum Christo.

6. Si semel perfectè introisses in interiora Iesu, & modicum de ardenti amore eius sapuisses: tunc de proprio commodo vel incommodo nihil curares, sed magis de opprobrio illato gauderes: quia amor Iesu facit hominem seipsum contemnere.

Ama-

Amator Iesu & veritatis, & verus internus, & liber ab affectionibus inordinatis, potest se ad Deum liberè conuertere, & eleuare supra seipsum in spiritu, ac fruitiuè quiescere.

7. Cui sapiunt omnia, prout sunt, non vt dicuntur, aut æstimantur: hic vere sapiens est, & doctus magis à Deo, quàm ab hominibus.

Qui ab intra scit ambulare, & modicum ab extra res ponderare, non requirit loca, nec expectat tempora ad habenda deuota exercitia.

Homo internus citò se recolligit: quia nunquam se totum ad exteriora effundit.

Non illi obest labor exterior, aut occupatio ad tempus necessaria: sed sicut res eueniunt, sic se illis accommodat.

Qui intus benè dispositus est & ordinatus, non curat mirabiles & peruersos hominum gestus.

Tantum homo impeditur & distrahitur, quantum sibi res attrahit.

8. Si rectè tibi esset, & benè purgatus esses, omnia tibi in bonum oc-

cederent, & profectum.

Ideò multa tibi displicent, & sæpè conturbant; quia adhuc non es perfectè tibi ipsi mortuus nec segregatus ab omnibus terrenis.

Nil sic maculat & implicat cor hominis, sicut impurus amor in creaturis.

Si renuis consolari exterius, poteris speculari cælestia, & frequenter iubilare interius.

De humili submissione.
Cap. II.

1 NOn magni pendas, quis pro te, vel contra te sit: sed hoc age & cura, vt Deus tecum sit in omni re, quam facis.

Habeas conscientiam bonam, & Deus benè te defensabit.

Quem enim Deus adiuuare voluerit, nullius peruersitas nocere poterit.

Si tu scis tacere & pati, videbis proculdubiò auxilium Domini.

Ipse nouit tempus & modum liberandi te, & ideo te debes illi resignare.

Dei est adiuuare, & ab omni confu-

fusione liberare.

Sæpè valdè prodest, ad maiorem humilitatem seruandam, quòd defectus nostros alij sciunt, & redarguunt.

2. Quando homo pro defectibus suis se humiliat, tunc faciliter alios placat, & leuiter satisfacit sibi irascentibus.

Humilem Deus protegit, & liberat: humilem diligit, & consolatur: humili homini se inclinat: humili largitur gratiam magnam, & post suam depressionem, leuat ad gloriam.

Humili sua secreta reuelat, & ad se dulciter trahit & inuitat.

Humilis accepta confusione, satis benè est in pace: quia stat in Deo, & non in mundo.

Non reputes te aliquid profecisse, nisi omnibus inferiorem te esse sentias.

De bono pacifico homine.
Cap. III.

1. TEne te primò in pace, & tunc poteris alios pacificare. Homo pacificus plus prodest,

quàm benè doctus.

Homo passionatus etiam bonum in malum trahit, & faciliter malum credit.

Bonus pacificus homo omnia ad bonum conuertit.

Qui benè in pace est, de nullo suspicatur. Qui autem malè contentus est & commotus, varijs suspicionibus agitatur: nec ipse quiescit, nec alios quiescere permittit.

Dicit sæpè, quod dicere non deberet: & omittit, quod sibi magis facere expediret.

Considerat, quod alij facere tenentur: & negligit, quod ipse facere tenetur.

Habe ergo primò zelum super teipsum, & tunc iustè zelare poteris etiam proximum tuum.

2. Tu benè scis facta tua excusare & colorare, & aliorum excusationes non vis recipere.

Iustius esset, vt te accusares, & fratrem tuum excusares.

Si portari vis, porta & alium.

Vide, quàm longè es adhuc à vera charitate & humilitate: quæ nulli nouit irasci, vel indignari, nisi tantùm sibi.

Non

Non est magnum, cum bonis & mansuetis conuersari: hoc enim omnibus naturaliter placet: & vnusquisque libenter pacem habet, & secum sentientes magis diligit.

Sed cum duris & peruersis aut indisciplinatis, aut nobis contrariantibus pacificè posse viuere, magna gratia est, & laudabile nimis virileque factum.

3. Sunt qui seipsos in pace tenent, & cum alijs etiam pacem habent.

Et sunt, qui nec pacem habent, nec alios in pace dimittunt: alijs sunt graues, sed sibi semper grauiores.

Et sunt, qui seipsos in pace retinent, & ad pacem alios reducere student.

Est tamen tota pax nostra in hac misera vita potiùs in humili sufferentia ponenda, quàm in non sentiendo contraria.

Qui melius scit pati, maiorem tenebit pacem. Iste est victor sui & dominus mundi, amicus Christi, & hæres cæli.

De pura mente, & simplici intentione.
Cap. IV.

1. DVabus alis homo subleuatur à terrenis, simplicitate scilicet & puritate.

Simplicitas debet esse in intentione, puritas in affectione. Simplicitas intendit Deum, puritas apprehendit, & gustat.

Nulla bona actio te impediet, si liber intus ab inordinato affectu fueris.

Si nihil aliud, quàm Dei beneplacitum, & proximi vtilitatem intendis & quæris, interna libertate perfrueris.

Si rectum cor tuum esset, tunc omnis creatura speculum vitæ, & liber sanctæ doctrinæ esset.

Non est creatura tam parua & vilis, quæ Dei bonitatem non repræsentet.

2. Si tu esses intus bonus & purus, tunc omnia sine impedimento videres, & benè caperes.

Cor purum, penetrat cœlum & infernum.

Qualis vnusquisque intus est, ta-

taliter iudicat exterius.

Si est gaudium in mundo, hoc vtique possidet puri cordis homo.

Et si est alicubi tribulatio & angustia, hoc meliùs nouit mala conscientia.

Sicut ferrum missum in ignem, amittit rubiginem, & totum candens efficitur: sic homo integrè ad Deum se conuertens, à torpore exuitur, & in nouum hominem transmutatur.

2. Quando homo incipit tepescere, tunc paruum metuit laborem, & libenter externam accipit consolationem.

Sed quando perfectè incipit se vincere, & vtiliter in via Dei ambulare: tunc minus ea reputat, quæ sibi priùs grauia esse sentiebat.

De propria consideratione.
Cap. V.

1. NOn possumus nobis ipsis nimis credere quia sæpè gratia nobis deest, & sensus.

Modicum lumen est in nobis, & hoc citò per negligentiam amittimus.

Sępè etiam non aduertimus, quòd tam cæci intus sumus.

Sæpè malè agimus, & peius excusamus.

Passione interdum mouemur, & zelum putamus.

Parua in alijs deprehendimus, & nostra maiora pertransimus.

Satis citò sentimus & ponderamus, quid ab alijs sustinemus: sed quantum alij de nobis sustinent, non aduertimus.

Qui benè & rectè sua ponderaret, non esset, quòd de alio grauiter iudicaret.

2. Internus homo suiipsius curam omnibus curis anteponit: & qui sibiipsi diligenter intendit, faciliter de alijs tacet.

Numquam eris internus & deuotus, nisi de alienis silueris, & ad teipsum specialiter respexeris.

Si tibi & Deo totaliter intendis, modicum te mouebit, quod foris percipis.

Vbi es, quando tibiipsi præsens non es? Et quando omnia percurristi, quid (te neglecto) profecisti?

Si debes habere pacem, & vnionem

nem veram: oportet, quòd totum adhuc postponas, & te solùm præ oculis habeas.

3. Multum proinde proficies, si te feriatum ab omni temporali cura conserues.

Valdè deficies, si aliquid temporale reputaueris.

Nil magnum, nil altum, nil gratum, nil acceptum tibi sit, nisi purè Deus, aut de Deo sit.

Totum vanum existima, quidquid consolationis occurrit de aliqua creatura.

Amans Deum anima, sub Deo despicit vniuersa.

Solus Deus æternus & immensus, implens omnia, solatium est animæ, & vera cordis lætitia.

De lætitia bonæ conscientiæ.
Cap. VI.

1. GLoria boni hominis, testimonium bonę conscientiæ.

Habe bonam conscientiam, & habebis semper lætitiam.

Bona conscientia valdè multa

poteſt portare, & valdè læta eſt inter aduerſa.

Mala conſcientia ſemper timida eſt & inquieta.

Suauiter requieſces, ſi cor tuum te non reprehenderit.

Noli lætari, niſi cùm benefeceris.

Mali nunquam habent veram lætitiam, nec internam ſentiunt pacem: quia *non eſt pax impijs, dicit Dominus*.

Et ſi dixerint: In pace ſumus, non venient ſuper nos mala: & quis nobis nocere audebit? ne credas eis: quoniam repentè exurget ira Dei, & in nihilum redigentur actus eorum, & cogitationes eorum peribunt.

2. Gloriari in tribulatione, non eſt graue amanti: ſic enim gloriari, eſt gloriari in cruce Domini.

Breuis gloria, quæ ab hominibus datur, & accipitur.

Mundi gloriam ſemper comitatur triſtitia.

Bonorum gloria in conſcientijs eorum, & non in hore hominum. Iuſtorum lætitia de Deo, & in Deo eſt: & gaudium eorum, de veritate.

Qui

Qui veram & æternam gloriam desiderat, temporalem non curat.

Et qui temporalem requirit gloriam, aut non ex animo contemnit, minùs amare conuincitur cælestem.

Magnam habet cordis tranquillitatem, qui nec laudes curat, nec vituperia.

3. Facilè erit contentus & pacatus, cuius conscientia munda est.

Non es sanctior, si laudaris: nec vilior, si vituperaris.

Quod es, hoc es; nec maior dici vales, quàm Deo teste sis.

Si attendis, quid apud te sis intus; non curabis, quid de te loquantur homines.

Homo videt in facie, Deus autem in corde.

Homo considerat actus, Deus verò pensat intentiones.

Benè semper agere, & modicum de se tenere, humilis animæ iudicium est.

Nolle consolari ab aliqua creatura, magnæ puritatis, & internę fiduciæ signum est.

4. Qui nullum extrinsecus pro se testimonium quærit, liquet quòd totaliter se Deo commisit.

Non enim, qui seipsum, commendat, ille probatus est (ait Beat. Paulus) *sed quem Deus commendat*.

Ambulare cum Deo intus, nec aliqua affectione teneri foris, status est interni hominis.

De amore Iesu super omnia.
Cap VII.

1. BEatus qui intelligit, quid sit amare Iesum; & contemnere seipsum, propter Iesum.

Oportet dilectum pro dilecto relinquere, quia Iesus vult solus super omnia amari.

Dilectio creaturæ fallax & instabilis: dilectio Iesu, fidelis, & perseuerabilis.

Qui adhæret creaturę, cadet cum labili; qui amplectitur Iesum, firmabitur in æuum.

Illum dilige, & amicum tibi retine: qui omnibus recedentibus, te non relinquet, nec patietur in fine perire.

Ab omnibus oportet te aliquando separari, siue velis, siue nolis.

2. Teneas te apud Iesum, viuens ac

ac moriens : & illius fidelitati te committe, qui, omnibus deficientibus, solus te potest iuuare.

Dilectus tuus talis est naturæ, vt alienum non velit admittere; sed solus vult cor tuum habere, & tamquam rex in proprio throno sedere.

Si scires te benè ab omni creatura euacuare, Iesus deberet libenter tecum habitare.

Penè totum perditum inuenies quidquid extra Iesum, in hominibus posueris.

Non confidas, nec innitaris super calamum ventosum: quia *omnis caro fœnum, & omnis gloria eius, vt flos fœni* cadet.

3. Citò decipieris, si ad externam hominum apparentiam tantùm aspexeris.

Si enim tuum in alijs quæris solatium & lucrum, senties sæpiùs detrimentum.

Si quæris in omnibus Iesum, inuenies vtique Iesum.

Si autem quæris teipsum, inuenies etiam teipsum, sed ad tuam perniciem.

Plus enim homo nociuus sibi si

Iesum non quærit, quàm totus mũdus, & omnes sui aduersarij.

De familiari amicitia Iesu. Cap. VIII.

1. QVando Iesus adest, totum bonum est, nec quidquam difficile videtur: quando verò Iesus non adest, totum durum est.

Quando Iesus intus non loquitur, consolatio vilis est: si autem Iesus vnum tantùm verbum loquitur, magna consolatio sentitur.

Nonne Maria Magdalena statim surrexit de loco, in quo fleuit, quãdo Martha illi dixit: *Magister adest, & vocat te?*

Felix hora, quando Iesus vocat de lachrymis ad gaudium spiritus.

Quàm aridus & durus es sine Iesu! Quàm insipiens & vanus, si cupis aliquid extra Iesum!

Nonne hoc est maius damnum, quam si totum perderes mundum?

2. Quid potest tibi mundus conferre sine Iesu?

Esse

Esse sine Iesu, grauis est infernus; & esse cum Iesu dulcis paradisus.

Si fuerit tecum Iesus nullus poterit nocere inimicus.

Qui inuenit Iesum, inuenit thesaurum bonum, immò bonum super omne bonum.

Et qui perdit Iesum, perdit nimis multum, & plus quàm totum mundum.

Pauperrimus est, qui viuit sine Iesu: & ditissimus, qui benè est cum Iesu.

3. Magna ars est, scire cum Iesu conuersari; & scire Iesum tenere, magna prudentia.

Esto humilis & pacificus, & erit tecum Iesus.

Sis deuotus, & manebit tecum Iesus.

Potes citò fugare Iesum, & gratiam eius perdere, si volueris ad exteriora declinare.

Et si illum effugaueris & perdideris, ad quem fugies, & quem tunc quæres amicum?

Sine amico, non potes benè viuere: & si Iesus non fuerit tibi præ omnibus amicus, eris nimis tristis & desolatus.

Facuè

Fatuè igitur agis, si in aliquo altero confidis, aut lætaris.

Eligendũ est magis, totum mundum habere contrarium, quàm Iesum offensum.

Ex omnibus ergo charis, sit Iesus solus, dilectus specialis.

4. Diligantur omnes propter Iesum, Iesus autem propter seipsum.

Solus Iesus Christus singulariter est amandus; qui solus bonus & fidelis, præ omnibus inuenitur amicis.

Propter ipsum, & in ipso, tam amici quàm inimici, tibi sint chari: & pro omnibus his exorandus est, vt omnes ipsum cognoscant & diligant.

Nunquam cupias singulariter laudari vel amari, quia hoc solius Dei est, qui similem sibi non habet.

Nec velis, quòd aliquis tecum in corde suo occupetur, neque tu cum alicuius occuperis amore: sed sit Iesus in te; & in omni bono homine.

5. Esto purus & liber ab intus, sine alicuius creaturæ implicamento.

Opor-

Oportet te esse nudum, & purum cor ad Deum gerere: si vis vacare & videre, quàm suauis sit Dominus.

Et reuera ad hoc non peruenies, nisi gratia eius fueris præuentus & attractus; vt omnibus euacuatis, & licentiatis, solus cum solo vniaris.

Quando enim gratia Dei venit ad hominem, tunc potens fit ad omnia: & quando recedit, tunc pauper & infirmus erit, & quasi tantùm ad flagella relictus.

In his non debes deijci, nec desperare; sed ad voluntatem Dei æquanimiter stare, & cuncta superuenientia sibi ad laudem Iesu Christi perpeti: quia post hiemem sequitur æstas; post noctem redit dies; & post tempestatem magna serenitas.

De carentia omnis solatij.
Cap. IX.

1. NOn est graue humanum contemnere solacium, cùm adest diuinum.

Ma-

Magnum est, & valdè magnum, tam humano, quàm diuino posse carere solatio: & pro honore Dei, libenter exilium cordis velle sustinere: & in nullo seipsum quærere, nec ad proprium meritum respicere.

Quid magni est, si hilaris sis & deuotus adueniente gratia? optabilis cunctis hæc hora.

Satis suauiter equitat, quem gratia Dei portat.

Et quid mirum, si onus non sentit: qui portatur ab omnipotente, & ducitur à summo ductore?

2. Libenter habemus aliquid pro solatio, & difficulter homo exuitur à seipso.

Vicit sanctus martyr Laurentius sæculum, cum suo sacerdote: quia omne, quod in mundo delectabile videbatur, despexit: & summum Dei Sacerdotem Sixtum, quem maximè diligebat, pro amore Christi, etiam à se tolli clementer ferebat.

Amore igitur Creatoris amorem hominis superauit; & pro humano solatio, diuinum beneplacitum

tum magis elegit.

Ita & tu aliquem necessarium, & dilectum amicum, pro amore Dei, disce relinquere.

Nec grauiter feras, cùm ab amico derelictus fueris: sciens, quoniam oportet nos omnes tandem ab inuicem separari.

3. Multum & diu oportet hominem in seipso certare, antequam discat seipsum plenè superare, & totum affectum suum in Deum trahere.

Quando homo stat super seipsum, facilè labitur ad consolationes humanas.

Sed verus amator Christi, & studiosus sectator virtutum, non cadit super consolationes, nec quærit tales sensibiles dulcedines: sed magis fortes exercitationes, & pro Christo duros sustinere labores.

4. Cùm igitur spiritualis à Deo consolatio datur, cum gratiarum actione accipe eam: sed Dei munus intellige esse, non tuum meritum.

Noli extolli, noli nimiùm gaudere nec inaniter præsumere, sed esto

potest portare, & valdè læta est inter aduersa.

Mala conscientia semper timida est & inquieta.

Suauiter requiesces, si cor tuum te non reprehenderit.

Noli lætari, nisi cùm benefeceris.

Mali nunquam habent veram lætitiam, nec internam sentiunt pacem: quia *non est pax impijs, dicit Dominus*.

Et si dixerint: In pace sumus, non venient super nos mala: & quis nobis nocere audebit? ne credas eis: quoniam repentè exurget ira Dei, & in nihilum redigentur actus eorum, & cogitationes eorum peribunt.

2. Gloriari in tribulatione, non est graue amanti: sic enim gloriari, est gloriari in cruce Domini.

Breuis gloria, quæ ab hominibus datur, & accipitur.

Mundi gloriam semper comitatur tristitia.

Bonorum gloria in conscientijs eorum, & non in hore hominum. Iustorum lætitia de Deo, & in Deo est: & gaudium eorum, de veritate.

Qui

Qui veram & æternam gloriam desiderat, temporalem non curat.

Et qui temporalem requirit gloriam, aut non ex animo contemnit, minùs amare conuincitur cælestem.

Magnam habet cordis tranquillitatem, qui nec laudes curat, nec vituperia.

3. Facilè erit contentus & pacatus, cuius conscientia munda est.

Non es sanctior, si laudaris: nec vilior, si vituperaris.

Quod es, hoc es; nec maior dici vales, quàm Deo teste sis.

Si attendis, quid apud te sis intus; non curabis, quid de te loquantur homines.

Homo videt in facie, Deus autem in corde.

Homo considerat actus, Deus verò pensat intentiones.

Benè semper agere, & modicum de se tenere, humilis animæ iudicium est.

Nolle consolari ab aliqua creatura, magnæ puritatis, & internę fiduciæ signum est.

4. Qui nullum extrinsecus pro se testimonium quærit, liquet quòd totaliter se Deo commisit.

Non enim, qui seipsum, commendat, ille probatus est (ait Beat. Paulus) *sed quem Deus commendat.*

Ambulare cum Deo intus, nec aliqua affectione teneri foris, status est interni hominis.

De amore Iesu super omnia.
Cap. VII.

1. BEatus qui intelligit, quid sit amare Iesum; & contemnere seipsum, propter Iesum.

Oportet dilectum pro dilecto relinquere, quia Iesus vult solus super omnia amari.

Dilectio creaturæ fallax & instabilis: dilectio Iesu, fidelis, & perseuerabilis.

Qui adhæret creaturę, cadet cum labili; qui amplectitur Iesum, firmabitur in æuum.

Illum dilige, & amicum tibi retine: qui omnibus recedentibus, te non relinquet, nec patietur in fine perire.

Ab omnibus oportet te aliquando separari, siue velis, siue nolis.

2. Teneas te apud Iesum, viuens ac

ac moriens : & illius fidelitati te committe, qui, omnibus deficientibus, solus te potest iuuare.

Dilectus tuus talis est naturæ, vt alienum non velit admittere; sed solus vult cor tuum habere, & tamquam rex in proprio throno sedere.

Si scires te benè ab omni creatura euacuare, Iesus deberet libenter tecum habitare.

Pęnè totum perditum inuenies quidquid extra Iesum, in hominibus posueris.

Non confidas, nec innitaris super calamum ventosum: quia *omnis caro fœnum, & omnis gloria eius, vt flos fœni* cadet.

3. Citò decipieris, si ad externam hominum apparentiam tantùm aspexeris.

Si enim tuum in alijs quæris solatium & lucrum, senties sæpiùs detrimentum.

Si quæris in omnibus Iesum, inuenies vtique Iesum.

Si autem quæris teipsum, inuenies etiam teipsum, sed ad tuam perniciem.

Plus enim homo nociuus sibi si

Iesum non quærit, quàm totus mũdus, & omnes sui aduersarij.

De familiari amicitia Iesu. *Cap.* VIII.

1. QVando Iesus adest, totum bonum est, nec quidquam difficile videtur: quando verò Iesus non adest, totum durum est.

Quando Iesus intus non loquitur, consolatio vilis est: si autem Iesus vnum tantùm verbum loquitur, magna consolatio sentitur.

Nonne Maria Magdalena statim surrexit de loco, in quo fleuit, quãdo Martha illi dixit: *Magister adest, & vocat te?*

Felix hora, quando Iesus vocat de lachrymis ad gaudium spiritus.

Quàm aridus & durus es sine Iesu! Quàm insipiens & vanus, si cupis aliquid extra Iesum!

Nonne hoc est maius damnum, quam si totum perderes mundum?

2. Quid potest tibi mundus conferre sine Iesu?

Esse

Esse sine Iesu, grauis est infernus; & esse cum Iesu dulcis paradisus.

Si fuerit tecum Iesus nullus poterit nocere inimicus.

Qui inuenit Iesum, inuenit thesaurum bonum, immò bonum super omne bonum.

Et qui perdit Iesum, perdit nimis multum, & plus quàm totum mundum.

Pauperrimus est, qui viuit sine Iesu: & ditissimus, qui benè est cum Iesu.

3. Magna ars est, scire cum Iesu conuersari; & scire Iesum tenere, magna prudentia.

Esto humilis & pacificus, & erit tecum Iesus.

Sis deuotus, & manebit tecum Iesus.

Potes citò fugare Iesum, & gratiam eius perdere, si volueris ad exteriora declinare.

Et si illum effugaueris & perdideris, ad quem fugies, & quem tunc quæres amicum?

Sine amico, non potes benè viuere: & si Iesus non fuerit tibi præ omnibus amicus, eris nimis tristis & desolatus.

Fatuè

Fatuè igitur agis, si in aliquo altero confidis, aut lætaris.

Eligendũ est magis, totum mundum habere contrarium, quàm Iesum offensum.

Ex omnibus ergo charis, sit Iesus solus, dilectus specialis.

4. Diligantur omnes propter Iesum, Iesus autem propter seipsum.

Solus Iesus Christus singulariter est amandus; qui solus bonus & fidelis, præ omnibus inuenitur amicis.

Propter ipsum, & in ipso, tam amici quàm inimici, tibi sint chari: & pro omnibus his exorandus est, vt omnes ipsum cognoscant & diligant.

Nunquam cupias singulariter laudari vel amari, quia hoc solius Dei est, qui similem sibi non habet.

Nec velis, quòd aliquis tecum in corde suo occupetur, neque tu cum alicuius occuperis amore: sed sit Iesus in te; & in omni bono homine.

5. Esto purus & liber ab intus, sine alicuius creaturæ implicamento.

Opor-

Oportet te esse nudum, & purum cor ad Deum gerere: si vis vacare & videre, quàm suauis sit Dominus.

Et reuera ad hoc non peruenies, nisi gratia eius fueris præuentus & attractus; vt omnibus euacuatis, & licentiatis, solus cum solo vniaris.

Quando enim gratia Dei venit ad hominem, tunc potens fit ad omnia: & quando recedit, tunc pauper & infirmus erit, & quasi tantùm ad flagella relictus.

In his non debes deijci, nec desperare; sed ad voluntatem Dei æquanimiter stare, & cuncta superuenientia sibi ad laudem Iesu Christi perpeti: quia post hiemem sequitur æstas; post noctem redit dies; & post tempestatem magna serenitas.

De carentia omnis solatij.
Cap. IX.

1. NOn est graue humanum contemnere solatium, cùm adest diuinum.

Ma-

tum magis elegit.

Ita & tu aliquem necessarium, & dilectum amicum, pro amore Dei, disce relinquere.

Nec grauiter feras, cùm ab amico derelictus fueris: sciens, quoniam oportet nos omnes tandem ab inuicem separari.

3. Multum & diu oportet hominem in seipso certare, antequam discat seipsum plenè superare, & totum affectum suum in Deum trahere.

Quando homo stat super seipsum, facilè labitur ad consolationes humanas.

Sed verus amator Christi, & studiosus sectator virtutum, non cadit super consolationes, nec quærit tales sensibiles dulcedines: sed magis fortes exercitationes, & pro Christo duros sustinere labores.

4. Cùm igitur spiritualis à Deo consolatio datur, cum gratiarum actione accipe eam: sed Dei munus intellige esse, non tuum meritum.

Noli extolli, noli nimiùm gaudere nec inaniter præsumere, sed esto

ſed eſto magis humilior ex dono; cautior quoque & timoratior in cunctis actibus tuis: quoniam tranſibit hora illa, & ſequetur tentatio.

Cùm ablata fuerit conſolatio, non ſtatim deſperes: ſed cum humilitate & patientia, expecta cęleſtem viſitationem: quoniam potens eſt Deus ampliores tibi redonare conſolationem.

Iſtud non eſt nouum, nec alienum viam Dei expertis: quia in magnis Sanctis, & in antiquis Prophetis, fuit ſæpè talis alternationis modus.

5. Vnde quidam, præſente iam gratia, dicebat: *Ego dixi in abundantia mea: Non mouebor in æternum.*

Abſente verò gratia, quid in ſe fuerit expertus, adiungit dicens; *Auertiſti faciem tuam a me, & factus ſum conturbatus.*

Inter hæc tamen nequaquam deſperat, ſed inſtantiùs Dominum rogat, & dicit: *Ad te Domine clamabo, & ad Deum meum deprecabor.*

Denique orationis ſuæ fructum reportat, & ſe exauditum teſtatur dicens: *Audiuit Dominus & miſertus*

eſt

est mei : Dominus factus est adiutor meus.

Sed in quo? *Conuertisti*, inquit, *planctum meum in gaudium mihi, & circumdedisti lætitia.*

Et si sic actum est cũ magnis Sanctis, non est desperandum nobis infirmis & pauperibus, si interdum in feruore, & interdum in frigiditate sumus; quoniam spiritus venit & recedit, secundùm suę beneplacitum voluntatis. Vnde beatus Iob ait *Visitas eum diluculo, & subitò probas illum.*

6. Super quid igitur sperare possum, aut in quo confidere debeo, nisi in sola magna misericordia Dei, & in sola spe gratiæ cælestis?

Siue enim adsint homines boni, siue deuoti fratres, vel amici fideles: siue libri sancti, vel tractatus pulchri; siue dulcis cantus & hymni; omnia hæc modicum iuuant, modicum sapiunt, quando desertus sum à gratia, & in propria paupertate relictus.

Tunc non est melius remedium quàm patientia, & abnegatio mei in voluntate Dei.

7. Nunquam inueni aliquem tã reli-

religiosum & deuotum, qui non habuerit interdum gratiæ subtractionem, aut non senserit feruoris diminutionem.

Nullus sanctus fuit tam altè raptus, & illuminatus, qui prius, vel posteà, non fuerit tentatus.

Non enim dignus est alta Dei contemplatione, qui pro Deo non est exercitatus aliqua tribulatione.

Solet enim sequentis consolationis, tentatio præcedens esse signum.

Nam tentationibus probatis, cælestis promittitur consolatio. *Qui vicerit*, inquit, *dabo, ei edere de ligno vitæ*.

8. Datur autem consolatio diuina, vt homo fortior sit ad sustinendum aduersa.

Sequitur etiam tentatio, ne se eleuet de bono.

Non dormit diabolus, nec caro adhuc mortua est: ideò non cesses te præparare ad certamen: quia à dextris & à sinistris hostes sunt, qui nunquam quiescunt.

De gratitudine pro gratia Dei.
Cap. X.

1. CVr quæris quietem, cùm natus ſis ad laborem?
Pone te ad patientiam magis, quam ad conſolationes; & ad crucem portandam magis, quàm ad lætitiam.
Quis enim ſæcularium non libenter conſolationem, & lætitiam ſpiritualem acciperet, ſi ſemper obtinere poſſet?
Excedunt enim ſpirituales conſolationes, omnes mundi delicias, & carnis voluptates.
Nam omnes deliciæ mundanæ, aut vanæ ſunt aut turpes. Spirituales verò deliciæ, ſolæ iucundę; & honeſtæ, ex virtutibus progenitæ, & à Deo puris mentibus infuſæ.
Sed iſtis diuinis conſolationibus nemo ſemper pro ſuo affectu frui valet; quia tempus tentationis non diu ceſſat.
2. Multum autem contrariatur supernæ viſitationi falſa libertas animi, & magna confidentia ſui.

D:us

Deus benè facit consolationis gratiam dando: sed homo malè agit, non totum Deo cum gratiarum actione retribuendo.

Et ideò non possunt in nobis dona gratiæ fluere, quia ingrati sumus auctori; nec totum refundimus fontali origini.

Semper enim debetur gratia dignè gratias referenti; & auferetur ab elato, quod dari solet humili.

3. Nolo consolationem, quę mihi aufert compunctionem: nec affecto contemplationem, quæ ducit in elationem.

Non enim omne altum, sanctum: nec omne dulce, bonum: nec omne desiderium, purum: nec omne charum, Deo gratum.

Libenter accepto gratiam, vnde semper humilior & timoratior inueniar, atque ad relinquendum me paratior fiam.

Doctus dono gratiæ, & eruditus subtractionis verbere, non sibi audebit quidquam boni attribuere: sed potiùs se pauperem & nudum confitebitur.

Da Deo, quod Dei est: & tibi adscribe, quod tuum est: hoc est, à Deo

Deo gratias pro gratia tribue; tibi autem soli culpam, & dignam pœnam pro culpa, deberi sentias.

4. Pone te semper ad infimum, & dabitur tibi summum; nam summum non stat sine infimo.

Summi sancti apud Deum minimi sunt apud se; & quanto gloriosiores, tantò in se humiliores.

Pleni veritate & gloria cælesti, non sunt vanæ gloriæ cupidi.

In Deo fundati, & confirmati, nullo modo possunt esse elati.

Et qui totum Deo adscribunt, quidquid boni acceperunt, gloriam ab inuicem non quærunt: sed gloriam, quæ à solo Deo est, volunt; & Deum in se, & in omnibus Sanctis laudari super omnia cupiunt, & semper in idipsum tendunt.

5. Esto igitur gratus pro minimo, & eris dignus maiora accipere.

Sit tibi minimum, etiam pro maximo: & magis contemptibile, pro speciali dono.

Si dignitas datoris inspicitur, nullum datum paruum, aut nimis vile videbitur. Non enim paruum est, quod à summo Deo donatur.

Etiam

Etiam si pęnas & verbera dederit, gratum esse debet: quia semper pro salute nostra facit, quidquid nobis aduenire permittit.

Qui gratiam Dei retinere desiderat, sit gratus pro gratia data, patiens pro ablata. Oret vt redeat: cautus sit & humilis, ne amittat.

De paucitate amatorum Crucis Iesu.
Cap. XI.

1. HAbet Iesus nunc multos amatores regni sui cęlestis, sed paucos baiulatores suæ crucis.

Multos habet desideratores consolationis, sed paucos tribulationis.

Plures inuenit socios mensæ, sed paucos abstinentiæ.

Omnes cupiunt cum eo gaudere, pauci volunt pro eo aliquid sustinere.

Multi Iesum sequuntur vsque ad fractionem panis; sed pauci vsque ad bibendum calicem passionis.

Multi miracula eius venerantur, pauci ignominiam crucis sequuntur.

Multi

Multi Iesum diligunt, quamdiu aduersa non contingunt.

Multi illum laudant & benedicunt, quamdiu consolationes aliquas ab ipso percipiunt.

Si autem Iesus se absconderit, & modicum eos reliquerit; aut in querimoniam, vel in deiectionem nimiam cadunt.

2. Qui autem Iesum propter Iesum, & non propter suam propriam alienam consolationem diligunt, ipsum in omni tribulatione & angustia cordis, sicut in summa consolatione, benedicunt.

Et si nunquam eis consolationem dare vellet, ipsum tamen semper laudarent; & semper gratias agere vellent.

3. O quantum potest amor Iesu purus, nullo proprio commodo, vel amore permixtus.

Nonne omnes mercenarij sunt dicendi, qui consolationes semper quærunt.

Nonne amatores sui magis, quam Christi probantur, qui sua commoda & lucra semper meditantur?

Vbi inuenietur talis, qui velit

Deo seruire gratis?

4. Rarò inuenitur tam spiritualis aliquis, qui omnibus sit nudatus.

Nam verum pauperem spiritu, & ab omni creatura nudum, quis inueniet? Procul & de vltimis finibus pretium eius.

Si dederit homo omnem substantiam suam, adhuc nihil est.

Et si fecerit pœnitentiam magnam, adhuc exiguum est.

Et si apprehenderit omnem scientiam, adhuc longè est.

Et si habuerit virtutem magnam & deuotionem nimis ardentem, adhuc multum sibi deest; scilicet vnum, quod summè sibi necessarium est.

Quid illud? Vt omnibus relictis se relinquat, & à se totaliter exeat, nihilque de priuato amore retineat.

Cumque omnia fecerit, quæ facienda nouerit, nil se fecisse sentiat.

5. Non grande ponderet, quod grande æstimari possit: sed in veritate seruum inutilem se pronuntiet sicut Veritas ait; *Cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite.*

Ser-

Serui inutiles sumus.

Tunc verè pauper, & nudus spiritu esse poterit, & cum Propheta dicere: *Quia unicus & pauper sum ego.*

Nemo tamen isto ditior, nemo potentior, nemo liberior: qui se & omnia relinquere scit, & ad infimum se ponere.

De regia sanctæ Crucis. Cap. XII.

1. DVrus multis videtur hic sermo: *Abnega temetipsum, tolle crucem tuam, & sequere Iesum.*

Sed multò durius erit, audire illud extremum verbum; *Discedite à me maledicti in ignem æternum.*

Qui enim modò libenter audiunt & sequuntur verbum crucis: tunc non timebunt ab auditione æternæ damnationis.

Hoc signum crucis erit in cęlo, cùm Dominus ad iudicandum venerit.

Tunc omnes serui crucis, qui se Crucifixo conformauerunt in vita, accedent ad Christum iudicem cum magna fiducia.

2. Quid igitur times tollere crucem, per quam itur ad regnum?

In cruce salus, in cruce vita, in cruce protectio ab hostibus; in cruce infusio supernæ suauitatis, in cruce robur mentis, in cruce gaudium spiritus; in cruce summa virtutis, in cruce perfectio sanctitatis.

Non est salus animæ, nec spes æternæ vitæ, nisi in cruce.

Tolle ergo crucem tuam, & sequere Iesum, & ibis in vitam æternam.

Præcessit ille baiulans sibi crucem, & mortuus est pro te in cruce; vt & tu tuam portes crucem, & mori affectes in cruce.

Quia si commortuus fueris, etiam cum illo pariter viues. Et si socius fueris pœnæ, socius eris & gloriæ.

3. Ecce in cruce totum constat, & in moriendo totum iacet; & non est alia via ad vitam, & ad veram internam pacem, nisi via sanctæ crucis, & quotidianæ mortificationis.

Ambula vbi vis, quære quodcumque volueris; & non inuenies altiorem viam suprà, nec securio-

rem

rem viam infra nisi viam sanctæ crucis.

Dispone & ordina omnia secundùm tuum velle & videre, & non inuenies nisi semper aliquid pati debere, aut spontè, aut inuitè; & ita crucem semper inuenies.

Aut enim in corpore dolorem senties, aut in anima spiritus tribulationem sustinebis.

4. Interdum à Deo relinqueris, interdum à proximo exercitaberis; & quod ampliùs est, sæpè tibimetipsi grauis eris.

Nec tamen aliquo remedio vel solatio liberari seu alleuiari poteris: sed donec Deus voluerit, oportet vt sustineas.

Vult enim Deus, vt tribulationem sine consolatione pati discas, & vt illi totaliter te subijcias, & humilior ex tribulatione fias.

Nemo ita cordialiter sentit passionem Christi, sicut is, cui contigerit similia pati.

Crux ergo semper parata est, & vbique te expectat.

Non potes effugere, vbicumque cucurreris: quia vbicumque veneris, teipsum tecum portas, &

ſemper teipſum inuenies.

Conuerte te ſuprà, conuerte te infrà: conuerte te extrà, conuerte te intrà: & in his omnibus inuenies crucem: & neceſſe eſt te vbique tenere patientiam, ſi internam vis habere pacem, & perpetuam promereri coronam.

5. Si libenter crucem portas, portabit te, & ducet ad deſideratum finem vbi ſcilicet finis patiendi erit, quamuis hic non erit.

Si inuite portas, onus tibi facis, & teipſum magis grauas: & tamen oportet vt ſuſtineas.

Si abijcis vnam crucem, aliam proculdubio inuenies, & forſitan grauiorem.

6. Credis tu euadere, quod nullus mortalium potuit præterire? Quis ſanctorum in mundo, ſine cruce & tribulatione fuit?

Nec enim Ieſus Chriſtus, Dominus noſter, vna hora ſine dolore paſſionis fuit, quamdiu vixit. *Oportebat* (ait) *Chriſtum pati, & reſurgere à mortuis, & ita intrare in gloriam ſuam.*

Et quomodo tu aliam viam quæris, quàm hanc regiam viam, quæ

eſt

est via sanctæ crucis?

7. Tota vita Christi, crux fuit & martyrium: & tu tibi quæris requiem & gaudium?

Erras, erras, si aliud quæris, quàm pati tribulationes; quia tota ista vita mortalis, plena est miserijs, & circumsignata crucibus.

Et quando altius quis in spiritu profecerit, tanto grauiores sępè cruces inuenit: quia exilij sui pęna, magis ex amore crescit.

8. Sed tamen iste sic multipliciter afflictus, non est sine leuamine consolationis: quia fructum maximum sibi sentit accrescere ex sufferentia suæ crucis.

Nam dum sponte se illi subijcit, omne onus tribulationis in fiduciam diuinæ consolationis conuertitur.

Et quantò caro magis per afflictionem atteritur, tanto spiritus amplius per internam gratiam roboratur.

Et nonnumquam in tantum confortatur ex affectu tribulationis & aduersitatis, ob amorem conformitatis crucis Christi, vt non sine dolore & tribulatione esse vellet:

quoniam tanto se acceptiorem Deo credit quanto plura & grauiora pro eo perferre potuerit.

Non est istud hominis virtus, sed gratia Christi, quę tanta potest & agit in carne fragili; vt quod naturaliter semper abhorret & fugit, hoc feruore spiritus aggrediatur & diligat.

9. Non est secundùm hominem crucem portare, crucem amare, corpus castigare & seruituti subijcere; honores fugere, contumelias libenter sustinere, seipsum despicere & despici optare: aduersa quæque cum damni perpetis, & nihil prosperitatis in hoc mundo desiderare.

Si ad te ipsum respicis, nihil hujusmodi ex te poteris.

Sed si in Domino confidis, dabitur tibi fortitudo de cælo, & subijcientur ditioni tuæ mundus & caro.

Sed nec inimicum diabolum timebis, si fueris fide armatus, & cruce Christi signatus.

10. Pone te ergo, sicut bonus & fidelis seruus Christi, ad portandum viriliter crucem Domini tui, pro

pro te ex amore crucifixi.

Præpara te ad toleranda multa aduersa & varia incommoda, in hac misera vita; quia sic tecum erit, vbicumque fueris; & sic reuerà inuenies, vbicumque latuerit.

Oportet ita esse: & non est remedium euadendi à tribulatione malorum & dolore, quam vt patiaris.

Calicem Domini affectanter bibe; si amicus eius esse, & partem cum eo habere desideras.

Consolationes Deo committe; faciat ipse cum talibus, sicut sibi magis placuerit.

Tu verò, pone te ad sustinendum tribulationes, & reputa eas maximas consolationes; quia non sunt condignæ passiones huius temporis, ad futuram gloriam promerendam, etiam si solus omnes posses sustinere.

11. Quando ad hoc veneris, quod tribulatio tibi dulcis est, & sapit pro Christo; tunc benè tecum esse æstima, quia inuenisti paradisum in terra.

Quandiu pati graue tibi est, &

fugere quæris ; tamdiu malè habebis, & sequetur te vbique fuga tribulationis.

12. Si ponis te, ad quod esse debes, videlicet ad patiendum & moriendum, fiet citò melius, & pacem inuenies.

Etiam si raptus fueris vsque ad tertium cælum cum Paulo, non es propterea securatus de nullo contrario patiendo Ego (inquit Iesus) *ostendam illi quanta oporteat eum pro nomine meo pati.*

Pati ergo tibi remanet, si Iesum diligere, & perpetuò illi seruire placet.

13. Vtinam dignus esses aliquid pro nomine Iesu pati; quàm magna gloria remaneret tibi, quanta exultatio omnibus Sanctis Dei, quanta quoque ædificatio esset proximi!

Nam patientiam omnes recommendant, quamuis pauci tamen pati velint.

Meritò deberes libenter modicum pati pro Christo, cùm multi grauiora patiantur pro mundo.

14. Scias pro certo, quia morientem

tem te oportet ducere vitam. Et quantò quisque plus sibi moritur, tantò magis Deo viuere incipit.

Nemo aptus est ad comprehendendum cęlestia, nisi se submiserit ad portandum pro Christo aduersa.

Nihil Deo acceptius, nihil tibi salubrius in mundo isto, quàm libenter pati pro Christo.

Et si eligendum tibi esset, magis optare deberes, pro Christo aduersa pati, quàm multis consolationibus recreari; quia Christo similior esses, & omnibus Sanctis magis conformior.

Non enim stat meritum nostrum, & profectus status nostri, in multis suauitatibus & consolationibus; sed potiùs in magnis grauitatibus & tribulationibus perferendis.

15. Si quidem aliquid melius, & vtilius saluti hominum, quàm pati, fuisset, Christus vtique verbo & exemplo ostendisset.

Nam & sequentes se discipulos, omnesque eum sequi cupientes, manifestè ad crucem portandam hortatur, & dicit; *Si quis vult*

venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.

Omnibus ergo perlectis & scrutatis, sit hæc conclusio finalis: *Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.*

FINIS LIB. II.

THO-

THOMÆ A KEMPIS, CANONICI REGVLARIS Ordinis S. Augustini.

DE IMITATIONE CHRISTI.

LIBER TERTIVS.

De interna consolatione.

AD LECTOREM.

Quia hic liber magna sui parte per modum colloquij inter Deum & hominem, seu Dominum *&* Seruum, *scriptus est, diligenter obseruandum* lectori, *ubi vices loquendi mutentur: alia vis verborum, & scopus pij* scriptoris *sæpe lectorem fugiet. Itaque nos distinctionis gratia literas* D *&* *S. idest*, Dominus *&* Seruus, *apposuimus,*

De

De interna Christi locutione ad animam fidelem.
Cap. I.

1. A*Vdiam quid loquatur in me Dominus Deus.*

Beata anima quæ Dominum in se loquentem audit: & de ore eius, consolationis verbum accipit.

Beatæ aures, quæ venas diuini susurri suscipiunt, & de mundi huius susurrationibus nihil aduertunt.

Beatæ planè aures, quæ non vocem foris sonantem, sed intus auscultant veritatem docentem.

Beati oculi, qui exterioribus clausi, interioribus autem sunt intenti.

Beati, qui interna penetrant, & ad capienda arcana cælestia magis ac magis per quotidiana exercitia se student præparare.

Beati, qui Deo vacare gestiunt, & ab omni impedimento sæculi se excutiunt.

Animaduerte hæc ò anima mea, & claude sensualitatis tuæ ostia: vt possis audire, quid in te loquatur Do-

Dominus Deus tuus. Hęc dicit dilectus tuus.

2. Salus tua ego sum, pax tua, & vita tua.

Serua te apud me, & pacem inuenies, Dimitte omnia transitoria, & quære æterna.

Quid sunt omnia temporalia, nisi seductoria? Et quid iuuant omnes creaturæ, si fueris à Creatore deserta?

Omnibus ergo abdicatis, Creatori tuo te redde placitam ac fidelem, vt veram valeas apprehendere beatitudinem.

Rogat vt Deum intus sibi loquentem audiat. Cap. II.

1. SERVVS. L*oquere Domine quia audit seruus tuus; Seruus tuus sum ego, da mihi intellectum, vt sciam testimonia tua.*

Inclina cor meum in verba oris tui; fluat vt ros eloquium tuum.

Dicebant olim filij Israel ad Moysen; *Loquere tu nobis, & audiemus; non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur.*

Non sic Domine, non sic oro: sed

ſed magis cum Samuele propheta, humiliter ac deſideranter obſecro; *Loquere Domine, quia audit ſeruus tuus.*

Non loquatur mihi Moyſes aut aliquis ex Prophetis; ſed tu potiùs loquere Domine Deus, inſpirator & illuminator omnium Prophetarum; quia tu ſolus ſine eis potes me perfectè imbuere; illi autem ſine te nihil proficient.

2. Poſſunt quidem verba ſonare, ſed ſpiritum non conferunt.

Pulcherrimè dicunt; ſed, te tacente, cor non accendunt.

Litteras tradunt, ſed tu ſenſum aperis. Myſteria proferunt, ſed tu reſeras intellectum ſignatorum.

Mandata edicunt, ſed tu iuuas ad perficiendum.

Viam oſtendunt, ſed tu confortas ad ambulandum.

Illi foris tantum agunt, ſed tu corda inſtruis & illuminas.

Illi exteriùs rigant, ſed tu fœcunditatem donas.

Illi clamant verbis, ſed tu auditui intelligentiam tribuis.

3. Non ergo loquatur mihi Moyſes,

ses sed tu Domine Deus meus æterna veritas ne fortè moriar, & sine fructu efficiar, si fuero tantùm foris admonitus, & intus non accensus.

Ne sit mihi ad iudicium, verbum auditum, & non factum: cognitum, nec amatum: creditum, & non seruatum.

Loquere, igitur *Domine*, *quia audit seruus tuus: verba* enim *vitæ æternæ habes*.

Loquere mihi, ad qualemcumque animæ meæ consolationem, & ad totius vitæ meæ emendationem; tibi autem ad laudem & gloriam, & perpetuum honorem.

Quòd verba Dei cum humilitate sunt audienda: & quòd multi ea non ponderant. Cap. III.

1. DOMINVS. AVdi fili verba mea, verba suauissima, omnem Philosophorum & Sapientium huius mundi scientiam excedentia.

Verba mea spiritus & vita sunt, nec humano sensu pensanda.

Non sunt ad vanam com-

pla-

placentiam trahenda, sed in silentio audienda, & cum omni humilitate atque magno affectu suscipienda.

S. Et dixi: *Beatus quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum: vt mitiges ei à diebus malis*; & non desoletur in terra.

2. D. Ego, inquit Dominus, docui Prophetas ab initio, & vsque nunc non cesso omnibus loqui: sed multi ad vocem meam surdi sunt, & duri.

Plures mundum libentiùs audiunt, quàm Deum: faciliùs sequuntur carnis suæ appetitum, quàm Dei beneplacitum.

Promittit mundus temporalia, & parua, & seruitur ei auiditate magna: ego promitto summa & æterna, & torpescunt mortalium corda.

Quis tanta cura mihi in omnibus seruit & obedit, sicut mundo & dominis eius seruitur? *Erubesce Sidon, ait mare*. Et si causam quæris, audi quare.

Pro modica præbenda, longa via curritur; pro æterna vita, à multis vix pes semel à terra leuatur.

Vile

Vile pretium quæritur: pro vno numiſmate interdum turpiter litigatur: pro vana re & parua promiſſione, die noctuque fatigari non timetur.

3 Sed, proh pudor! pro bono incommutabili, pro præmio inæſtimabili, pro ſummo honore & gloria interminabili, vel ad modicum fatigari pigritatur.

Erubeſce ergo ſerue piger & queruloſe, quòd illi paratiores inueniuntur ad perditionem, quàm tu ad vitam. Gaudent illi amplius ad vanitatem quàm tu ad veritatem.

Equidem à ſpe ſua nonnumquam fruſtrantur, ſed promiſſio mea neminem fallit, nec confidentem mihi dimittit inanem.

Quod promiſi, dabo; quod dixi, implebo; ſi tamen vſque in finem fidelis in dilectione mea quis permanſerit.

Ego remunerator ſum omnium bonorum, & fortis probator omnium deuotorum.

4 Scribe verba mea in corde tuo, & pertracta diligenter: erunt enim in tempore tentationis valde neceſſaria.

Quod non intelligis cùm legis, co-

cognosces in die visitationis.

Dupliciter soleo electos meos visitare, tentatione scilicet & consolatione.

Et duas lectiones eis quotidie lego; vnam; increpando eorum vitia; alteram, exhortando virtutum incrementa.

Qui habet verba mea, & spernit ea, habet qui iudicet eum in nouissimo die.

5. Domine Deus meus, omnia bona mea tu es. Et quis ego sum, vt audeam ad te loqui? Ego sum pauperrimus, seruulus tuus, & abiectus vermiculus; multò pauperior & contemptibilior, quàm scio, & dicere audeo.

Memento tamen Domine, quia nihil sum, nihil habeo, nihilque valeo.

Tu solus bonus, iustus & sanctus; tu omnia potes, omnia præstas, omnia imples, solum peccatorem inanem relinquens.

Reminiscere miserationum tuarum, & imple cor meum gratia tua, qui non vis esse vacua opera tua.

6. Quomodo possum me tolerare in

in hac misera vita, nisi me confortauerit misericordia & gratia tua?

Noli auertere faciem tuam à me; noli visitationem tuam prolongare: noli consolationem tuam abstrahere, ne fiat *anima mea, sicut terra sine aqua tibi*.

Domine, *doce me facere voluntatem tuam*: doce me coram te dignè & humiliter conuersari; quia sapientia mea tu es, qui in veritate me cognoscis, & cognouisti antequam fieret mundus, & antequam natus essem in mundo.

Quod in veritate & humilitate coram Deo conuersandum est.
Cap. IV.

1. D. FIli, ambula coram me in veritate, & in simplicitate cordis tui quære me semper.

Qui ambulat coram me in veritate, tutabitur ab incursibus malis, & veritas liberabit eum à seductoribus, & detractionibus iniquorum.

Si veritas te liberauerit, verè li-

b.r

ber eris, & non curabis de vanis hominum verbis.

S. Domine verum est, sicut dicis, ita, quæso, mecum fiat. Veritas tua me doceat; ipsa me custodiat, & vsque ad salutarem finem conseruet.

Ipsa me liberet ab omni affectione mala, & inordinata dilectione: & ambulabo tecum in magna cordis libertate.

3. D. Ego te docebo (ait Veritas) quæ recta sunt, & placita coram me.

Cogita peccata tua cum displicentia magna & merore, & numquam reputes te aliquid esse propter opera tua bona.

Reuera peccator es, & multis passionibus obnoxius & implicatus.

Ex te semper ad nihil tendis: & citò laberis, citò vinceris: citò turbaris: citò dissolueris.

Non habes quidquam vnde possis gloriari, sed multa vnde te debeas vilificare: quia multò infirmior es, quàm vales comprehendere.

3. Nil ergo magnum tibi videatur

tur ex omnibus quæ agis.

Nil grande, nil pretiosum & admirabile, nil reputatione appareat dignum; nil altum, nihil verè laudabile & desiderabile, nisi quod æternum est.

Placeat tibi super omnia æterna Veritas, displiceat tibi semper tua maxima vtilitas.

Nil sic timeas, sic vituperes & fugies: sicut vitia & peccata tua: quę magis displicere debent, quàm quælibet rerum damna.

Quidam non sincerè coram me ambulant, sed quadam curiositate & arrogantia ducti, volunt secreta mea scire, & alta Dei intelligere, se & suam salutem negligentes.

Hi sæpè in magnas tentationes & peccata, propter suam superbiam & curiositatem, me eis aduersante, labuntur.

4. Time iudicia Dei, expauesce iram omnipotentis. Noli autem, discutere opera Altissimi, sed tuas iniquitates perscrutare, in quantis deliquisti, & quàm multa bona neglexisti.

Quidam solùm portant suam deuotionem in libris, quidam in ima-

imaginibus, quidam autem in signis exterioribus & figuris.

Quidam habent me in ore, sed modicum est in corde.

Sunt alij, qui intellectu illuminati & affectu purgati, ad æterna semper anhelant: de terrenis grauiter audiunt, necessitatibus naturę dolenter inseruiunt; & hi sentiunt, quid spiritus veritatis loquitur in eis.

Quia docet eos terrena despicere & amare cælestia; mundum negligere, & cælum tota die ac nocte desiderare.

De *mirabili effectu diuini amoris*. *Cap. V.*

1. S BENEDICO te Pater cęlestis, Pater Domini mei Iesu Christi, quia mei pauperis dignatus es recordari.

O Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, gratias tibi ago, qui me indignum omni consolatione, quandoque tua recreas consolatione.

Benedico te semper & glorifico, cum vnigenito Filio tuo & Spiritu san-

ſancto paraclito in ſæcula ſæculorum.

Eia Domine Deus amator ſancte meus, cùm tu veneris in cor meum exultabunt omnia interiora mea.

Tu es gloria mea & exultatio cordis mei: Tu ſpes mea & refugium meum, in die tribulationis meæ.

2. Sed quia adhuc debilis ſum in amore, & imperfectus in virtute; ideò neceſſe habeo à te confortari & conſolari: propterea viſita me ſæpiùs, & inſtrue diſciplinis ſanctis.

Libera me à paſſionibus malis, & ſana cor meum ab omnibus affectionibus inordinatis: vt intus ſanatus & benè purgatus, aptus efficiar ad amandum, fortis ad patiendum, ſtabilis ad perſeuerandum.

3. D. Magna res eſt amor, magnum omnino bonum: quod ſolum leue facit omne oneroſum, & fert æqualiter omne inæquale.

Nam onus ſine onere portat, & omne amarum dulce, ac ſapidum efficit.

Amor Ieſu nobilis, ad magna operanda impellit, & ad deſideran-

da semper perfectiora excitat.

Amor vult esse sursum, nec vllis Infimis rebus retineri.

Amor vult esse liber & ab omni mundana affectione alienus, ne internus eius impediatur aspectus; ne per aliquod commodum temporale implicationes sustineat, aut per incommodum succumbat.

Nihil dulcius est amore, nihil fortius, nihil altius, nihil latius, nihil iucundius, nihil plenius nec melius in cœlo, & in terra; quia amor ex Deo natus est, nec potest, nisi in Deo, super omnia creata, quiescere.

4. Amans volat, currit, & letatur: liber est, & non tenetur.

Dat omnia pro omnibus, & habet omnia in omnibus, quia in vno summo super omnia; quiescit, ex quo omne bonum fluit & procedit.

Non respicit ad dona, sed ad donantem, se conuertit super omnia bona.

Amor modum sæpè nescit, sed super omnem modum feruescit.

Amor onus non sentit, labores non reputat; plus affectat, quàm valet; de impossibilitate non causatur,

ſatur, quia cuncta ſibi poſſe & licere arbitratur.

Valet igitur ad omnia, & multa implet, & effectui mancipat, vbi non amans deficit & iacet.

5. Amor vigilat, & dormiens non dormitat.

Fatigatus non laſſatur, arctatus non coarctatur, territus non conturbatur: ſed ſicut viuax flamma & ardens facula, ſurſum erumpit, ſecureque pertranſit.

Si quis amat, nouit quid hæc vox clamet.

Magnus clamor in auribus Dei eſt ipſe ardens affectus animæ, quæ dicit: Deus meus, amor meus: tu totus meus, & ego totus tuus.

6 S. Dilata me in amore, vt diſcam interiori cordis ore deguſtare, quàm ſuaue ſit amare, & in amore liquefieri, & natare.

Tenear amore, vadens ſupra me, præ nimio feruore & ſtupore.

Cantem amoris canticum, ſequar te dilectum meum in altum, deficiat in laude tua anima mea, iubilans ex amore.

Amem te pluſquam me, nec me niſi propter te: & omnes in te, qui

G 2 vere

verè amant te, sicut iubet lex amoris lucens ex te.

7. D. Est amor velox, sincerus, pius, iucundus & amœnus: fortis, patiens, fidelis, prudens, longanimis, virilis, & seipsum numquam quærens.

Vbi enim seipsum aliquis quęrit, ibi ab amore cadit.

Est amor circumspectus, humilis & rectus: non mollis, non leuis, nec vanis intendens rebus; sobrius, castus, stabilis, quietus, & in cunctis sensibus custoditus.

Est amor subiectus & obediens Prælatis, sibi vilis, & despectus, Deo deuotus & gratificus, fidens & sperans semper in eo, etiam cum sibi non sapit Deus: quia sine dolore non viuitur in amore.

8. Qui non est paratus omnia pati, & ad voluntatem stare dilecti, non est dignus amator appellari.

Oportet amantem, omnia dura & amara propter dilectum libenter amplecti; nec ob contraria accidentia ab eo deflecti.

De

De probatione veri amatoris.
Cap. VI.

1. D. FILI, non es adhuc fortis, & prudens amator.

S. Quare Domine?

D. Quia propter modicam contrarietatem deficis à cœptis & nimia auidè consolationem quæris.

Fortis amator stat in tentationibus, nec callidis credit persuasionibus inimici. Sicut ei in prosperis placeo, ita nec in aduersis displiceo.

2. Prudens amator, non tam donum amantis considerat, quàm dantis amorem.

Affectum potiùs attendit, quàm censum; & infra dilectum, omnia data ponit.

Nobilis amator non quiescit in dono, sed in me super omne donum.

Non est ideò totum perditum, si quandoque minus benè de me, vel de Sanctis meis senseris, quàm velles.

Affectus ille bonus, & dulcis

di in virtute.

Multas malas cogitationes ingerit; vt tædium tibi faciat & horrorem: vt ab oratione reuocet, & sacra lectione.

Displicet sibi humilis confessio, & (si posset) à Communione cessare faceret.

Non credas ei, neque cures illum, licèt sæpiùs tibi deceptionis tetenderit laqueos.

Ipsi imputa, cum mala ingerit & immunda: Dicito illi.

Vade immunde spiritus, erubesce miser, valde immundus es tu, qui talia infers auribus meis.

Discede à me seductor pessime, non habebis in me partem vllam, sed Iesus mecum erit, tamquam bellator fortis, & tu stabis confusus.

Malo mori, & omnem pœnam subire, quàm tibi consentire.

Tace & obmutesce, non audiã te amplius, licet plures mihi moliaris, molestias: *Dominus illuminatio mea & salus mea, quem timebo?*

Si consistant aduersum me castra non timebit cor meum. Dominus adiutor meus, & redemptor meus.

5. Certa tamquam miles bonus; & si interdũ ex fragilitate corrueris resume vires fortiores prioribus, confidens de ampliori gratia mea: & multum præcaue à vana complacentia & superbia.

Propter hoc multi in errorem ducuntur, & in cæcitatem pœnę incurabilem quandoque labuntur.

Sit tibi in cautelam, & perpetuam humilitatem, ruina hæc superborum de se stultè præsumentium.

De occultanda gratia sub humilitatis custodia. Cap. VII.

1. D. FILI, vtilius est tibi & securius, deuotionis gratiam abscondere, nec in altum te efferre, nec multum inde loqui, neque multum ponderare: sed magis temetipsum despicere, & tamquam indigno datam timere.

Non est huic affectioni tenaciùs inhærendum, quæ citiùs potest mutari in contrarium.

Cogita in gratia, quàm miser & inops esse soles sine gratia.

Nec est in eo tantum spiritualis vitæ

vitæ profectus, cùm consolationis habueris gratiam: sed cùm humiliter, & abnegatè, patienterque tuleris eius subtractionem; ita, quòd tunc ab orationis studio non torpeas, nec reliqua opera tua ex vsu facienda, omnino dilabi permittas.

Sed sicut melius potueris & intellexeris, libenter quod in te est, facias; nec propter ariditatem, seu anxietatem mentis quam sentis, te totaliter negligas.

2. Multi enim sunt, qui cum non benè eis successerit, statim impatientes fiunt aut desides.

Non enim semper est in potestate hominis via eius, sed Dei est dare, & consolari, quando vult, & quantum vult, & cui vult, sicut sibi placuerit, & non ampliùs.

Quidam incauti, propter deuotionis gratiam, seipsos destruxerunt: quia plus agere voluerunt quàm potuerunt, non pensantes suæ paruitatis mensuram, sed magis cordis affectum sequentes, quàm rationis iudicium.

Et quia maiora præsumpserunt quàm Deo placitũ fuit, idcircò gra-

tiam citò perdiderunt.

Facti sunt inopes, & viles relicti, qui in cœlum posuerunt nidum sibi: vt humiliati & depauperati, discant non alis suis volare, sed sub pennis meis sperare.

Qui adhuc noui sunt & imperiti in via Domini, nisi consilio discretorum se regant, faciliter decipi possunt & elidi.

3. Quòd si suum sentire magis sequi quàm alijs exercitatis cedere volunt, erit eis periculosus exitus, si tamen retrahi à proprio conceptu non valuerint.

Raro sibi ipsi sapientes ab alijs regi humiliter patiuntur.

Meliùs est, sapere modicum cum humilitate, & parua intelligentia, quàm magni scientiarum thesauri cum vana complacentia.

Melius est tibi minùs habere, quàm multum vnde posses superbire.

Non satis discrete agit, qui se totum lætitiæ tradit, obliuiscens pristinæ inopiæ suæ, & casti timoris Domini, qui timet gratiam oblatam amittere.

Nec etiam satis virtuose sapit, qui

qui tempore aduersitatis & cuiusque grauitatis, nimis desperatè se gerit, & minus fidenter de me, quã oportet, recogitat ac sentit.

4 Qui tempore pacis nimis securus esse voluerit, sæpè tempore belli nimis deiectus & formidolosus reperietur.

Si scires semper humilis & modicus in te permanere, nec non spiritum tuum benè moderare, & regere, non incideres tam citò in periculum, & offensam.

Consilium bonum est, vt feruoris spiritu concepto, mediteris quid futurum sit abscedente lumine.

Quod dum contigerit, recogita, & denuo lucem posse reuerti, quam ad cautelam tibi, mihi autem ad gloriam, ad tempus subtraxi.

5. Vtilior est sæpè talis probatio, quàm si semper prospera pro tua habeares voluntate.

Nam merita non sunt ex hoc existimanda, si quis plures visiones aut consolationes habeat; vel si peritus sit in Scripturis, aut in altiori ponatur gradu.

Sed si vera fuerit humilitate fundatus, & diuina charitate repletus:

sit Dei honorem purè, & integre semper quærat: si seipsum nihil reputet, & in veritate despiciat, atque ab alijs etiam despici & humiliari magis gaudeat, quàm honorari.

De vili æstimatione suipsius in oculis Dei. Cap. VIII.

1. S. LOQVAR ad Dominum meum, cùm sim puluis, & cinis? Si me ampliùs reputauero, ecce tu stas contra me: & dicunt testimonium verum iniquitates meæ, nec possum contradicere.

Si autem me vilificauero, & ad nihilum redegero, & ab omni propria reputatione defecero, atque (sicut sum) puluerizauero: erit mihi propitia gratia tua, & vicina cordi meo lux tua: & omnis æstimatio, quantulacunque minima, in valle nihileitatis meæ submergetur, & peribit in æternum.

Ibi ostendis me mihi, quid sum, quid fui, & quò deueni: quia nihil sum, & nesciui.

Si mihi ipsi relinquor, ecce nihil & tota infirmitas; si autem subitò me

me respexeris, statim fortis efficior, & nouo repleor gaudio.

Et mirum valdè, quòd sic repentè subleuor, & tam benignè á te complector, qui proprio pondere semper ad ima feror.

2. Facit hoc amor tuus, gratis præueniens me, & in tam multis subueniens necessitatibus, à grauibus quoque custodiēs me periculis, & ab innumeris (vt verè dicam) eripiens malis.

Me siquidem malè amando perdidi; & te solum quærendo, & purè amando, me & te pariter inueni, atque ex amore profundiùs ad nihilum me redegi.

Quiá tu, ô dulcissime, facis mecum supra meritum omne, & supra id quod audeo sperare vel rogare.

3. Benedictus sis Deus meus; quia licèt ego omnibus bonis sim indignus; tua tamen nobilitas & infinita bonitas numquam cessat benefacere etiam ingratis, & longè à te auersis.

Conuerte nos ad te, vt simus grati, humiles, & deuoti: quia salus nostra tu es, virtus, & fortitudo nostra.

Quòd

Quòd omnia ad Deum, sicut ad finem vltimum, sunt referenda.
Cap. IX

1. D. Fili ego debeo esse finis tuus supremus & vltimatus, si verè desideras esse beatus.

Ex hac intentione purificabitur affectus tuus, sæpiùs ad seipsum & ad creaturas malè incuruatus.

Nam si teipsum in aliquo quæris, statim in te deficis & arescis.

Omnia ergo ad me principaliter referas, quia ego sum qui omnia dedi.

Sic singula considera, sicut ex summo bono manantia; & ideò ad me, tamquam ad suam originem, cuncta sunt reducenda.

2. Ex me pusillus & magnus, pauper & diues, tamquam ex fonte viuo, aquam viuam hauriunt; & qui mihi sponte & libere deseruiunt, gratiam pro gratia accipient.

Qui autem extra me voluerit gloriari, vel in aliquo priuato bono delectari, non stabilietur in vero gaudio; neque in corde suo dilatabitur, sed multipliciter impe-

die-

dietur & angustiabitur.

Nihil ergo tibi de bono adscribere debes, nec alicui homini virtutem attribuas; sed totum da Deo, sine quo nihil habet homo.

Ego totum dedi, ego totum rehabere volo: & cum magna districtione gratiarum actiones requiro.

3. Hæc est veritas, qua fugatur gloriæ vanitas.

Et si intrauerit cælestis gratia & vera charitas, non erit aliqua inuidia, nec contractio cordis, neque priuatus amor occupabit.

Vincit enim omnia diuina charitas, & dilatat omnes animæ vires.

Si rectè sapis, in me solo gaudebis, in me solo sperabis: quia *nemo bonus, nisi solus Deus*, qui est super omnia laudandus, & in omnibus benedicendus.

Quòd spreto mundo, dulce est seruire Deo. Cap. X.

1. S. NVnc iterum loquar, Domine, & non silebo: dicam in auribus Dei mei. Domini

ni mei, & regis mei, qui est in excelso.

O quàm magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te! Sed quid es amantibus? quid toto corde tibi seruientibus?

Verè ineffabilis dulcedo contemplationis tuæ, quam largiris amantibus te.

In hoc maximè ostendisti mihi dulcedinem charitatis tuæ, quia cùm non essem, fecisti me: & cùm errarem longè à te, reduxisti me, vt seruirem tibi & præcepisti vt diligam te.

2 O fons amoris perpetui quid dicam de te?

Quomodo potero tui obliuisci, qui mei dignatus es recordari, etiam postquam contabui, & perij.

Fecisti; vltra omnem spem misericordiam cum seruo tuo & vltra omne meritum, gratiam & amicitiam exhibuisti.

Quid retribuam tibi pro gratia ista? Non enim omnibus datum est, vt omnibus abdicatis, sæculo renuntient, & monasticam vitam assumant,

Num-

Numquid magnum est, vt tibi seruiam, cui omnis creatura seruire tenetur?

Non magnum mihi videri debet seruire tibi: sed hoc potiùs magnum mihi & mirandum apparet, quòd tam pauperem & indignum dignaris in seruum recipere, & dilectis seruis tuis adunare.

3. Ecce omnia tua sunt, quæ habeo, & vnde tibi seruio.

Veruntamen vice versa, tu magis mihi seruis, quàm ego tibi.

Ecce, cœlum & terra, quæ in ministerium hominis creasti, præstò sunt, & faciunt quotidie quæcunque mandasti.

Et hoc parum est, quin etiam Angelos in ministerium hominis ordinasti.

Transcendit autem hæc omnia, quia tu ipse homini seruire dignatus es, & teipsum daturum ei promisisti.

4 Quid dabo tibi pro omnibus istis millibus bonis? Vtinam possem tibi seruire cunctis diebus vitæ meæ!

Vtinam vel vno die dignum seruitium exhibere sufficerem!

Vere

Vere tu es dignus omni seruitio, omni honore, & laude æterna.

Vere Dominus meus es, & ego pauper seruus tuus, qui totus viribus teneor tibi seruire, nec vmquam in laudibus tuis debeo fastidire.

Sic volo, sic desidero: & quidquid mihi deest, tu digneris supplere.

5. Magnus honor, & magna gloria, tibi seruire, & omnia propter te contemnere.

Habebunt enim gratiam magnā qui sponte se subiecerint tuæ sanctissimæ seruituti.

Inuenient suauissimam Spiritus sancti consolationem, qui pro amore tuo omnem carnalem abiecerint delectationem.

Consequenter magnam mentis libertatem, qui arctam pro nomine tuo ingrediuntur viam, & omnem mundanam neglexerint curam.

6. O grata & iucunda Dei seruitus, qua homo veraciter efficitur liber & sanctus!

O sacer status religiosi famulatus, qui hominem Angelis reddit æqua-

æqualem, Deo placabilem, dæmonibus terribilem, & cunctis fidelibus commendabilem.

O amplectendum, & semper optandum seruitium, quo summum promeretur bonum, & gaudium acquiritur sine fine mansurum!

Quòd desideria cordis examinanda sunt & moderanda.
Cap. XI.

1. D. FIli oportet te adhuc multa addiscere, quæ necdum benè didicisti.

S. Quæ sunt hæc, Domine?

D. Vt desiderium tuum ponas totaliter secundùm beneplacitum meum: & tui ipsius amator non sis, sed meæ voluntatis cupidus æmulator.

Desideria te sæpè accendunt, & vehementer impellunt; sed considera, an propter honorem meum, an propter tuum commodum magis mouearis.

Si ego sum in causa, benè contentus eris, quomodocumque ordinauero: si autem de proprio quæstu aliquid latet, ecce hoc est

quod

quod te impedit & grauat.

2. Caue ergo, ne nimiùm innitaris super desiderio præconcepto, me non consulto: ne fortè posteà pęniteat, aut displiceat, quod primò placuit, & quasi pro meliore zelasti.

Non enim omnis affectio, quæ videtur bona, statim est sequenda: sed neque omnis contraria affectio ad primum fugienda.

Expedit interdum refrętnatione vti, etiam in bonis studijs & desiderijs; ne per importunitatem, mentis distractionem incurras; ne alijs per indisciplinationem, scandalum generes; vel etiam per resistentiam aliorum, subitò turberis, & corruas.

3. Interdum verò oportet violentia vti, & viriliter appetitui sensitiuo contraire, nec aduertere quid velit caro, & quid non velit: sed hoc magis satagere, vt subiecta sit etiam nolens spiritui.

Et tamdiu castigari debet, & cogi seruituti subesse, donec parata sit ad omnia, paucisque contentari discat, & simplicibus delectari, nec contra aliquod inconueniens mussitare.

De

De informatione patientiæ, & luctamine aduersus concupiscentias.
Cap. XII.

1. S. DOmine Deus, vt video, patientia eſt mihi valdè neceſſaria; multa enim in hac vita accidunt contraria.

Nam qualitercumque ordinauero de pace mea, non poteſt eſſe ſine bello & dolore vita mea.

D. Ita eſt, fili. Sed volo te non talem quærere pacem, quæ tentationibus careat, aut contraria non ſentiat.

Sed tunc etiam æſtimare te pacem inueniſſe, cùm fueris varijs tribulationibus exercitatus, & in multis contrarietatibus probatus.

2. Si dixeris, te non poſſe multa pati; quomodo tūc ſuſtinebis ignem purgatorij?

De duobus malis minus eſt ſemper eligendum.

Vt ergo æterna futura ſupplicia poſſis euadere, mala præſentia ſtudeas pro Deo æquanimiter tolerare.

An

An putas quod homines sæculi hujus nihil vel parum patiantur? Nec hoc inuenies, etiamsi delicatissimos quæsieris.

S. Sed habent, multas delectationes, & proprias sequuntur voluntates: ideoque parum ponderant suas tribulationes.

3. D. Esto, ita sit, vt habeant quidquid voluerint: sed quamdiu putas durabit?

Ecce, quemadmodum fumus deficient abundantes in sæculo, & nulla erit recordatio præteritorum gaudiorum.

Sed & cùm adhuc viuunt, non sine amaritudine, & tædio ac timore, in eis quiescunt.

Ex eadem namque re, vnde sibi delectationem concipiunt inde doloris pœnam frequenter recipiunt. Iuste illis fit: vt, quia inordinate delectationes quærunt & sequuntur, non sine confusione & amaritudine eas expleant.

4. O quàm breues, quàm falsæ, quàm inordinatæ & turpes omnes sunt!

Verumtamen, præ ebrietate & cæcitate non intelligunt: sed velut muta

muta animalia, propter modicum corruptibilis vitæ delectamentum, mortem animæ incurrunt.

Tu ergo *fili post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere. (Eccl. 18.) Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. (Psal. 36.)*

5. Etenim si veraciter vis delectari, & abundantius à me consolari: ecce in contemptu omnium mundanorum, & in abscissione omnium infirmarum delectationum, erit benedictio tua, & copiosa tibi reddetur consolatio.

Et quanto te plus ab omni creaturarum solatio subtraxeris, tantò in me suauiores & potentiores consolationes inuenies.

Sed primò, non sine quadam tristitia & labore certaminis ad has pertinges.

Obsistet inolita consuetudo, sed meliori consuetudine deuincetur.

Remurmurabit caro: sed feruore spiritus frenabitur.

Instigabit & exacerbabit te serpens antiquus, sed oratione fugabitur; insuper & labore vtili aditus ei magnus obstruetur.

De

De obedientia humilis subditi, ad exemplum IESV Christi.
Cap. XIII.

1\. D. FIli, qui se subtrahere nititur ab obedientia, ipse se subtrahit à gratia; & qui quærit habere priuata, amittit communia.

Qui non libenter & spontè suo superiori se subdit, signum est quòd caro sua necdum perfectè sibi obedit, sed sæpè recalcitrat & remurmurat.

Disce ergo celeriter superiori tuo te submittere, si carnem propriam optas subiugare.

Citiùs namque exterior vincitur inimicus, si interior homo non fuerit deuastatus.

Non est molestior & peior animæ hostis, quàm tu ipse tibi, non benè concordans spiritui.

Oportet omnino verum te assumere tui ipsius contemptum, si vis præualere aduersus carnem & sanguinem.

Quia adhuc nimis inordinatè te diligis, ideò plenè te resignare aliorum

rum

rum voluntati trepidas.

Sed quid magnum, si tu, qui puluis es & nihil, propter Deum te homini subdis; quando ego Omnipotens & altissimus, qui cuncta creaui ex nihilo, me homini propter te subieci?

Factus sum omnium humillimus & infimus, vt tuam superbiam mea humilitate vinceres.

Disce obtemperare puluis. Disce te humiliare terra & limus, & sub omnium pedibus incuruare.

Disce voluntates tuas frangere, & ad omnem subiectionem te dare.

Exardesce contra te, nec patiaris tumorem in te viuere: sed ita subiectum & paruulum te exhibe, vt omnes super te ambulare possint, & sicut lutum platearum conculcare. Quid habes homo inanis conqueri?

Quid sordide peccator potes contradicere exprobrantibus tibi, qui toties Deum offendisti, & infernum multoties meruisti?

Sed pepercit tibi oculus meus, quia pretiosa fuit anima tua in conspectu meo; vt cognosceres

dilectionem meam, & gratus semper beneficijs meis existeres.

Et vt ad veram subiectionem & humilitatem te jugiter dares, patienterque proprium contemptum ferres.

De occultis Dei iudicijs considerandis, ne extollamur in bonis.
Cap. XIV.

1. S. INtonas super me iudicia tua Domine, & timore ac tremore concutis omnia ossa mea, & expauescit anima mea valdè.

Sto attonitus; & considero; quia cæli non sunt mundi in conspectu tuo.

Si in angelis reperisti prauitatem nec tamen pepercisti; quid fiet de me?

Ceciderunt stellæ de cælo, & ego puluis quid præsumo?

Quorum opera videbantur laudabilia, ceciderunt ad infima: & qui comedebant panem Angelorum, vidi siliquis delectari porcorum.

2. Nulla est ergo sanctitas, si manum tuam Domine subtrahas.

Nulla

Nulla prodest sapientia, si gubernare desistas.

Nulla iuuat fortitudo, si conseruare desinas.

Nulla secura castitas, si eam non protegas.

Nulla propria prodest custodia, si non adsit tua sacra vigilantia.

Nam relicti, mergimur & perimus; visitati verò erigimur & viuimus.

Instabiles quippe sumus, sed per te confirmamur; tepescimus, sed à te accendimur.

3. O quàm humiliter & abiecte mihi de me ipso sentiendum est! quàm nihil pendendum, si quid boni videar habere!

O quàm profunde submittere me debeo sub abyssalibus iudicijs tuis Domine: vbi nihil aliud me esse inuenio, quàm nihil & nihil!

O pondus immensum! o pelagus intransnatabile: vbi nihil de me reperio, quàm in toto nihil!

Vbi est ergo latebra gloriæ? vbi confidentia de virtute concepta?

Absorpta est omnis gloriatio vana, in profunditate iudiciorum tuorum super me.

4. Quid est omnis caro in conspectu tuo?

Numquid gloriabitur lutum contra formantem se? (Isa. 29.)

Quomodo potest erigi vaniloquio, cuius cor in veritate subiectum est Deo?

Non eum totus mundus eriget, quem veritas sibi subiecit; nec omnium laudantium ore mouebitur, qui totam spem suam in Deo firmauit.

Nam & ipsi, qui loquuntur, ecce omnes nihil; deficient enim cum sonitu verborum: *Veritas autem Domini manet in æternum.* (*Ps.* 116.)

Qualiter standum sit ac dicendum, in omni re desiderabili.
Cap. XV.

1. D. FIli, sic dicas in omni re: Domine, si tibi placitum fuerit, fiat hoc ita.

Domine, si fuerit honor tuus, fiat hoc in nomine tuo.

Domine, si mihi videris expedire, & vtile esse probaueris: tunc dona mihi hoc vti ad honorem tuum,

Sed

Sed si mihi nociuum fore cognoueris, nec animæ meæ saluti prodesse, aufer à me tale desiderium.

Non enim omne desiderium est à Spiritu sancto, etiam si homini videatur rectum & bonum.

Difficile est pro vero iudicare, vtrùm spiritus bonus, an alienus te impellat, ad desiderandum hoc vel illud; an etiam ex proprio mouearis spiritu.

Multi in fine sunt decepti, qui priùs bono spiritu videbantur inducti.

2. Igitur semper cum timore Dei, & cordis humilitate desiderandum est & petendum, quidquid desiderabile menti occurrit: maximèque cum propria resignatione, mihi totum committendum est, atque dicendum:

Domine tu scis qualiter melius est: fiat hoc vel illud, sicut volueris.

Da quod vis, & quantum vis, & quando vis.

Fac mecum, sicut scis, & sicut tibi magis placuerit, & maior honor tuus fuerit.

Pone me vbi vis, & liberè age me-

cum in omnibus.

In manu tua ſum, gyra & reuerſa me per circuitum.

En ſeruus tuus ego, paratus ad omnia: quoniam non deſidero mihi viuere, ſed tibi: vtinam dignè & perfectè!

3. Concede mihi benigniſſime Ieſu gratiam tuam, vt mecum ſit, & mecum laboret, mecumque vſque in finem perſeueret.

Da mihi hoc ſemper deſiderare & velle, quod tibi magis acceptum eſt, & charius placet.

Tua voluntas, mea ſit: & mea voluntas tuam ſemper ſequatur, & optimè ei concordet.

Sit mihi vnum velle & nolle tecum: nec aliud poſſe velle aut nolle, niſi quod tu vis & non vis.

4. Da mihi omnibus mori, quæ in mundo ſunt: & propter te amare contemni, & neſciri in hoc ſæculo.

Da mihi ſuper omnia deſiderata in te requieſcere, & cor meum in te pacificare.

Tu vera pax cordis, tu ſola requies extra te dura ſunt omnia, & inquieta. *In* hac *pace in idipſum*: hoc

hoc est, in te vno summo æterno bono, *dormiam, & requiescam*. Amen.

Quòd verum solatium in solo Deo est quærendum. Cap. XVI.

1. QVidquid desiderare possum, vel cogitare ad solatium meum, non hìc exspecto, sed in posterum.

Quòd si omnia solatia mundi solus haberem, & omnibus delicijs frui possem, certum est, quòd diu durare non possent.

Vnde non poteris anima mea, plenè consolari, nec perfectè recreari: nisi in Deo consolatore, pauperum, ac susceptore humilium.

Expecta modicum anima mea, expecta diuinum promissum, & habebis abundantiam omnium bonorum in cœlo.

Si nimis inordinatè ista appetis præsentia, perdes æterna & cælestia.

Sint temporalia in vsu, æterna in desiderio.

Non potes aliquo bono tempo-

rali ſatiari, quia ad hæc fruenda non es creata.

2. Etiam ſi omnia creata bona haberes, non poſſes eſſe felix & beata: ſed in Deo, qui cuncta creauit, tota beatitudo tua & felicitas conſiſtit.

Non qualis videtur & laudatur à ſtultis mundi amatoribus; ſed qualem expectant boni Chriſti fideles, & prægustant interdum ſpirituales ac mundi corde, quorum conuerſatio eſt in cælis.

Vanum eſt & breue, omne humanum ſolatium.

Beatum & verum ſolatium, quod intus à veritate percipitur.

Deuotus homo vbique ſecum fert conſolatorem ſuum Ieſum, & dicit ad eum: Adeſto mihi Domine Ieſu, in omni loco & tempore.

Hæc mihi ſit conſolatio, libenter velle carere omni humano ſolatio.

Et ſi tua defuerit conſolatio, ſit mihi tua voluntas & iuſta probatio pro ſummo ſolatio.

Non enim *in perpetuum iraſceris, neq; in æternum comminaberis.*

Quid

Quòd omnis sollicitudo in Deo statuenda sit. Cap. XVII.

1.D. FIli, sine me tecum agere, quod volo: ego scio, quid expedit tibi.

Tu cogitas sicut homo: tu sentis in multis, sicut humanus suadet affectus.

S. Domine, verum est quod dicis. Maior est sollicitudo tua pro me, quàm omnis cura quam ego gerere possum pro me.

Nimis enim casualiter stat, qui non proijcit omnem sollicitudinem suam in te.

Domine, dummodo voluntas mea recta, & firma ad te permaneat, fac de me, quidquid tibi placuerit.

Non enim potest esse nisi bonum quidquid de me feceris.

2. Si me vis esse in tenebris, sis benedictus: & si me vis esse in luce, sis iterùm benedictus. Si me dignaris consolari, sis benedictus: & si me vis tribulari, sis æquè semper benedictus.

D. Fili, sic oportet te stare, si me-

H cum

cum desideras ambulare.

Ita promptus esse debes ad patiendum, sicut ad gaudendum.

Ita libenter debes esse inops, & pauper, sicut plenus & diues.

3. S. Domine, libenter patiar pro te, quidquid volueris venire super me.

Indifferenter volo de manu tua bonum & malum, dulce, & amarum, lætum & triste suscipere: & pro omnibus mihi contingentibus gratias agere.

Custodi me ab omni peccato, & non timebo mortem nec infernum.

Dummodò in æternum me non proiicias, nec deleas de libro vitæ; non mihi nocebit, quidquid venerit tribulationis super me.

Quòd temporales miseriæ, exemplo Christi, æquanimiter sunt ferendæ. Cap XVIII.

1. D. FIli ego descendi de cælo pro tua salute: suscepi tuas miserias, non necessitate, sed charitate trahente: vt patientiam disceres, & temporales miserias non indignanter ferres.

Nam

Nam ab hora ortus mei, vsque ad exitum in cruce, non defuit mihi tolerantia doloris.

Defectum rerum temporalium magnum habui: multas querimonias da me frequenter audiui: confusiones & opprobria benignè sustinui: pro beneficijs ingratitudinem recepi, pro miraculis blasphemias, pro doctrina reprehensiones.

2. S. Domine, quia tu patiens fuisti in vita tua, in hoc maximè implendo præceptum Patris tui; dignum est, vt ego miserrimus peccator, secundùm voluntatem tuam patienter me sustineam; & donec ipse volueris, onus corruptibilis vitæ, pro salute mea portem.

Nam etsi onerosa sentitur præsens vita, facta est tamen iam per gratiam tuam valdè meritoria: atque exemplo tuo, & Sanctorum tuorum vestigijs, infirmis tolerabilior & clarior.

Sed & multò magis consolatoria, quàm olim in Lege veteri fuerat, cùm porta cæli clausa persisteret: & obscurior etiam via ad cælum videbatur, quando tam pauci regnum cælorum quærere curabant.

Sed neque qui tunc iusti erant & saluandi ante passionem tuam, & sacræ mortis debitum, cæleste regnum poterant introire.

3. O quantas tibi gratias teneor referre, quòd viam rectam & bonam dignatus es mihi, & cunctis fidelibus, ad æternum regnum tuum ostendere!

Nam vita tua, via nostra: & per sanctam patientiam ambulamus ad te, qui es corona nostra.

Nisi tu nos præcessisses & docuisses, quis sequi curaret?

Heu, quanti longè retroque manerent, nisi tua præclara exempla inspicerent!

Ecce, adhuc tepescimus, auditis tot signis tuis & doctrinis; quid fieret, si tantum lumen ad sequendum te non haberemus?

De tolerantia iniuriarum, & quis verus patiens probetur. Cap. XIX.

1. D. QVid est quod loqueris, fili? Cessa conqueri, considerata mea & aliorum Sanctorum Passione.

Non-

Nondum vsque ad sanguinem restitisti.

Parum est quod tu pateris, in comparatione eorum qui tam multa passi sunt, tam fortiter tentati, tam grauiter tribulati, tam multipliciter probati & exercitati.

Oportet te igitur aliorum grauiora ad mentem reducere, vt leuiùs feras tua minima.

Et si tibi minima non videntur vide ne & hoc tua faciat impatientia.

Siue tamen parua, siue magna sint, stude cuncta patienter sufferre.

2. Quantò meliùs ad patiendum te disponis, tantò sapientiùs agis, & ampliùs promereris: feres quoque leuiùs, animo & vsu ad hoc non segniter paratis.

Nec dicas: Non valeo hæc ab homine tali pati, nec huiuscemodi mihi patienda sunt: graue enim intulit damnum, & improperat mihi, quæ nunquam cogitaueram; sed ab alio libenter patiar, & sicut patienda videro.

Insipiens est talis cogitatio, quæ virtutem patientiæ non considerat,

nec

nec à quo coronanda erit, ſed magis perſonas, & offenſas ſibi illatas perpendit.

3. Non eſt verus patiens qui pati non vult, niſi quantum ſibi viſum fuerit, & à quo ſibi placuerit.

Verus autem patiens non attendit à quo homine, vtrùm à Prelato ſuo, an ab aliquo æquali, aut inferiori: vtrùm à bono & ſancto viro, vel à peruerſo & indigno exerceatur.

Sed indifferenter ab omni creatura, quantumcunq; & quotieſcumque ei aliquid aduerſi acciderit, totum hoc de manu Dei gratanter accipit, & ingens lucrum reputat.

Quia nil apud Deum, quantumlibet paruum, pro Deo tamen paſſum, poterit ſine merito tranſire.

4. Eſto itaque expeditus ad pugnam, ſi vis habere victoriam.

Sine certamine, non potes venire ad patientiæ coronam.

Si pati non vis, recuſas coronari.

Si autem coronari deſideras, certa viriliter, ſuſtine patienter.

Sine

Sine labore, non tenditur ad requiem: nec sine pugna, peruenitur ad victoriam.

S. Fiat Domine mihi passibile per gratiam, quod mihi impossibile videtur per naturam.

Tu scis quod modicum possum pati, & quod citò deijcior, leui exurgente aduersitate.

Efficiatur mihi quęlibet exercitatio tribulationis pro nomine tuo amabilis & optabilis: nam pati & vexari pro te valdè salubre est animæ meæ.

De confessione propriæ infirmitatis & huius vitæ miserijs.

Cap. XX.

1.S. CONfitebor aduersum me iniustitiam meam: confitebor tibi Domine infirmitatem meam.

Sæpè parua res est, quæ me deijcit & contristat.

Propono me fortiter acturum: sed cum modica tentatio venerit, magna mihi angustia fit.

Valdè vilis quandoque res est, vnde grauis tentatio prouenit,

Et

Et dum puto me aliquantulum tutum, cùm non sentio, inuenio me nonnunquam penè deuictum ex leui flatu.

2. Vide ergo Domine humilitatem meam & fragilitatem tibi vndique notam.

Miserere, & eripe me de luto, vt non infigar, ne permaneam deiectus vsquequaque.

Hoc est, quod me frequenter reuerberat, & coram te confundit: quòd tam labilis sum, & infirmus ad resistendum passionibus.

Etsi non omnino ad consensionem, tamen mihi etiam molesta & grauis est earum insectatio, & tædet valdè sic quotidie viuere in lite.

Ex hinc nota mihi fit infirmitas mea; quia multò faciliùs irruunt abominandæ semper phantasiæ, quàm discedunt.

3. Vtinam, fortissime Deus Israel, zelator animarum fidelium, respicias serui tui laborem & dolorem, assistasque illi in omnibus, ad quæcumque perrexerit.

Robora me cælesti fortitudine, ne vetus homo, misera caro spiri-

tui

tui necdum plenè subacta præualeat dominari: aduersus quam certare oportebit, quamdiu spiratur in hac vita miserrima.

Heu qualis est hæc vita, vbi non desunt tribulationes & miseriæ; vbi plena laqueis, & hostibus sunt omnia!

Nam vna tribulatione seu tentatione recedente, alia accedit: sed & priore adhuc durante conflictu, alij plures superueniunt, & insperatè.

4. Et quomodo potest amari vita, tantas habens amaritudines, tot subiecta calamitatibus & miserijs?

Quomodo etiam dicitur vita, tot generans mortes & pestes?

Et tamen amatur, & delectari in ea à multis quæritur.

Reprehenditur frequenter mundus, quòd fallax sit & vanus, nec tamen facilè relinquitur, quia concupiscentiæ carnis nimis dominantur.

Sed alia trahunt ad amandum, alia ad contemnendum.

Trahunt ad amorem mundi, desiderium carnis, desiderium oculorũ

&

& superbia vitæ; sed pœnæ ac miseriæ iustè sequentes ea, odium mundi pariunt & tędium.

5. Sed vincit (proh dolor!) delectatio parua mentem mundo deditam, & esse sub sensibus delicias reputat, quia Dei suauitatem, & internam virtutis amœnitatem, nec vidit nec gustauit.

Qui autem mundum perfectè contemnunt, & Deo viuere sub sancta disciplina student, isti diuinam dulcedinem, veris abrenuntiatoribus promissam, non ignorant, & quam grauiter mundus errat, & variæ fallitur, clariùs vident.

Quòd in Deo super omnia bona & dona requiescendum est.
Cap. XXI.

1. SVper omnia, & in omnibus, requiesces anima mea in Domino semper, quia ipse est Sanctorum æterna requies.

Da mihi dulcissime & amantissime Iesu, in te super omnem creaturam requiescere; super omnem

sa-

salutem & pulchritudinem; super omnem gloriam & honorem; super omnem potentiam & dignitatem; super omnem scientiam & subtilitatem, super omnes diuitias & artes; super omnem lætitiam & exultationem; super omnem famam & laudem; super omnem suauitatem & consolationem; super omnem spem & promissionem; super omne meritum, & desiderium.

Super omnia dona & munera, quæ potes dare & infundere: super omne gaudium & iubilationem, quam potest mens capere & sentire.

Denique super Angelos, & Archangelos, & super omnem exercitum cæli: super omnia visibilia & inuisibilia, & super omne quod tu Deus meus non es.

2. Quia tu Domine Deus meus super omnia optimus es: tu solus altissimus; tu solus potentissimus: tu solus sufficientissimus & plenissimus; tu solus suauissimus & solatiosissimus.

Tu solus pulcherrimus & amantissimus; tu solus nobilissimus & glo-

gloriosissimus super omnia; in quo cuncta bona simul & perfectè sunt, & semper fuerunt, & erunt.

Atque ideò minus est & insufficiens, quidquid præter te ipsum mihi donas, aut de te ipso reuelas, vel promittis, te non viso, nec plenè adepto.

Quoniam quidem non potest cor meum veraciter requiescere, nec totaliter contentari, nisi in te requiescat, & omnia dona omnemque creaturam transcendat.

3. O mi dilectissime sponse Iesu Christe, amator purissime, dominator vniuersæ creaturæ; quis mihi det pennas veræ libertatis ad volandum & pausandum in te?

O quando ad plenum dabitur mihi vacare & videre, quàm suauis es Domine Deus meus?

Quando ad plenum me recolligam in te; vt præ amore tuo, non sentiam me: sed te solum, supra omnem sensum & modum, in modo non omnibus noto?

Nunc autem frequenter gemo, & infelicitatem meam cum dolore porto.

Quia multa mala in hac valle mise-

ſeriarum occurrunt, quæ me ſæpiùs conturbant, contriſtant, & obnubilant; ſæpiùs impediunt & diſtrahunt, alliciunt & implicant, ne liberum habeam acceſſum ad te, & ne iucundis fruar amplexibus, præſto ſemper beatis ſpiritibus.

Moueat te ſuſpirium meum, & deſolatio multiplex in terra.

4. O Ieſu ſplendor æternæ glorię, ſolamen peregrinantis animæ: apud te eſt os meum ſine voce, & ſilentium meum loquitur tibi.

Vſquequò tardat venire Dominus meus?

Veniat ad me pauperculum ſuũ, & lætum faciat. Mittat manum ſuam, & miſerum eripiat de omni anguſtia.

Veni, veni; quia ſine te, nulla erit læta dies aut hora, quia tu lętitia mea: ſine te, vacua eſt menſa mea.

Miſer ſum, & quodammodo incarceratus, & compedibus grauatus: donec luce præſentiæ tuæ me reficias, ac libertati dones vultumque amicabilem demonſtres.

5. Querant alij pro te aliud quodcumque libuerit: mihi aliud interim

terim nil placet, nec placebit, nisi tu Deus meus, spes mea, salus æterna.

Non reticebo, nec deprecari cessabo; donec gratia tua reuertatur, mihique tu intus loquaris.

D. Ecce adsum. Ecce ego ad te, quia inuocasti me. Lacrymæ tuæ, & desiderium animæ tuæ, humiliatio tua & contritio cordis, inclinauerunt me, & adduxerunt ad te.

6. S. Et dixi; Domine, vocaui te, & desideraui frui te, paratus omnia respuere propter te.

Tu enim prior excitasti me, vt quærerem te.

Sis ergo benedictus Domine, qui fecisti hanc bonitatem cum seruo tuo, secundùm multitudinem misericordiæ tuæ.

Quid habet vltrà dicere seruus tuus coram te, nisi vt humiliet se valdè ante te, memor semper propriæ iniquitatis & vilitatis?

Non enim est similis tui, in cunctis mirabilibus cæli & terræ.

Sunt opera tua bona valdè, iudicia vera, & prouidentia tua reguntur vniuersa.

Laus ergo tibi & gloria, ô Patris Sapientia; te laudet & benedicat os

meum,

meum, anima mea, & cuncta creata simul.

De recordatione multiplicium beneficiorum Dei. Cap. XXII.

1. S. APeri Domine cor meum in lege tua, & in præceptis tuis doce me ambulare.

Da mihi intelligere voluntatem tuam, & cum magna reuerentia ac diligenti consideratione, beneficia tua, tam in generali quàm in speciali memorari; vt dignè tibi ex hinc valeam gratias referre.

Verùm scio & confiteor, nec pro minimo puncto me posse debitas gratiarum laudes persoluere.

Minor ego sum omnibus bonis mihi præstitis; & cum tuam nobilitatem attendo, deficit præ magnitudine spiritus meus.

2. Omnia quæ in anima habemus & corpore, & quæcumque exterius vel interius, naturaliter vel supernaturaliter possidemus, tua sunt beneficia, & te beneficum, pium, ac bonum commendant, à quo bona cuncta accepimus.

Etsi alius plura, alius pauciora acce-

accepit, omnia tamen tua sunt: & sine te, nec minimum potest haberi.

Ille, qui maiora accepit, non potest merito suo gloriari, neque super alios extolli, nec minori insultare: quia ille maior, & melior, qui sibi minus adscribit, & in regratiando humilior est, atque deuotior.

Et qui omnibus viliorem se existimat, & indigniorem se iudicat, aptior est ad percipienda maiora.

3. Qui autem pauciora accepit, contristari non debet; nec indignanter ferre, neque ditiori inuidere; sed te potiùs attendere, & tuam bonitatem maximè laudare, quod tam affluenter, tam gratis & libenter, sine personarum acceptione, tua munera largiris.

Omnia ex te, & ideò in omnibus es laudandus

Tu scis, quid vnicuique donari expediat: & cur iste minus, & ille ampliùs habeat, non nostrum sed tuum est hoc discernere, apud quem singulorum definita sunt merita.

4. Vnde, Domine Deus, pro magno

gno etiam reputo beneficio, non multa habere, vnde exteriùs & secundùm homines laus & gloria apparet: ita vt considerata quis paupertate & vilitate personæ suæ, non modò grauitatem aut tristitiam vel deiectionem inde concipiat, sed potiùs consolationem, & hilaritatem magnam; quia tu Deus pauperes & humiles, atque huic mundo despectos, tibi elegisti in familiares & domesticos.

Testes sunt ipsi Apostoli tui, quos *principes super omnem terram constituisti*.

Fuerunt tamen sine querela conuersati in mundo, tam humiles & simplices, sine omni malitia & dolo, vt etiam *pati contumelias gauderent pro nomine tuo*; & quæ mundus abhorret, ipsi amplecterentur affectu magno.

5. Nihil ergo amatorem tuum, & cognitorem beneficiorum tuorum, ita lætificare debet, sicut voluntas tua in eo, & beneplacitum æternæ dispositionis tuæ.

De qua tantùm contentari debet & consolari, vt ita libenter velit esse minimus, sicut aliquis opta-

ret esse maximus.

Et ita pacificus & contentus in nouissimo sicut in loco primo; atque ita libenter despicabilis & abiectus, nullius quoque nominis, & famæ, sicut cæteris honorabilior & maior in mundo.

Nam voluntas tua, & amor honoris tui, omnia excedere debet: & plus eum consolari, magisque placere, quàm omnia beneficia sibi data vel danda.

De quatuor magnam importantibus pacem. Cap XXIII.

1. D. FIlli, nunc docebo te viam pacis, & veræ libertatis.

S. Fac, Domine, quod dicis, quia hoc mihi gratum est audire.

D. Stude, fili, alterius potius facere voluntatem, quàm tuam.

Elige semper minus, quàm plus habere.

Quære semper inferiorem locum, & omnibus subesse.

Opta semper & ora, vt voluntas Dei integrè in te fiat.

Ecce talis homo ingreditur fines pacis & quietis.

2. S.

2. S. Domine, sermo tuus iste breuis, multum in se continet perfectionis.

Paruus est dictu, sed plenus sensu, & vber in fructu.

Nam si posset à me fideliter custodiri, non deberet tam facilis in me turbatio oriri.

Nam quoties me impacatum sentio & grauatum, ab hac doctrina me recessisse inuenio.

Sed tu qui omnia potes, & animæ profectum semper diligis, adauge maiorem gratiam: vt possim tuum complere sermonem, & meam perficere salutem.

3. *Domine Deus meus, ne elongeris à me: Deus meus in auxilium meum respice*: quoniam insurrexerunt in me variæ cogitationes, & timores magni, affligentes animam meam.

Quomodo pertransibo illæsus? quomodo perfringam eas?

D. Ego, inquit, ante te ibo, & gloriosos terræ humiliabo. Aperiam ianuas carceris, & arcana secretorum reuelabo tibi.

S. Fac Domine, vt loqueris; & fugiant à facie tua omnes iniquæ cogitationes.

Hæc spes, & vnica cõsolatio mea, ad te in omni tribulatione mea confugere, tibi confidere, te ex intimo inuocare, & patienter consolationem tuam expectare.

4. Clarifica me, Iesu bone, claritate interni luminis: & educ de habitaculo cordis mei, tenebras vniuersas.

Cohibe euagationes multas, & vim facientes elide tentationes.

Pugna fortiter pro me, & expugna malas bestias, concupiscentias dico illecebrosas, vt fiat pax in virtute tua, & abundantia laudis tuæ resonet in aula sancta, hoc est in conscientia pura.

Impera ventis & tempestatibus: dic mari: Quiesce; & Aquiloni: Ne flaueris, & erit tranquillitas magna.

5. Emitte lucem tuam & veritatem, vt luceant super terram: quia terra sum inanis & vacua, donec illumines me.

Effunde gratiam desuper: perfunde cor meum rore cœlesti: ministra deuotionis aquas, ad irrigandam faciem terræ, ad producendum fructum bonum, & optimum.

Ele-

Eleua mentem pressam mole peccatorum, & ad cælestia totum desiderium meum suspende: vt gustata suauitate supernæ felicitatis, pigeat de terrenis cogitare.

6. Rape me, & eripe ab omni creaturarum indurabili consolatione: quia nulla res creata appetitum meum valet plenariè quietare, & consolari.

Iunge me tibi, inseparabili dilectionis vinculo: quoniam tu solus sufficis amanti, & absque te friuola sunt vniuersa.

De euitatione curiosæ inquisitionis super alterius vita. *Cap.* XXIV.

1. D. FIli, noli esse curiosus, nec vagas geras sollicitudines.

Quid hoc vel illud ad te? tu me sequere.

Quid enim ad te, vtrùm ille sit talis vel talis, aut iste sic & sic agit vel loquitur?

Tu non indiges respondere pro alijs, sed pro te ipso rationem reddes. Quid ergo te implicas?

Ecce, ego omnes cognosco: & cuncta, quæ sub sole fiunt, video,

& ſcio, qualiter cum vnoquoque ſit, quid cogitet, quid velit, & ad quem finem tendat eius intentio.

Mihi igitur omnia committenda ſunt: tu verò ſerua te in bona pace, & dimitte agitantem agitare, quantum voluerit.

Veniet ſuper eum, quidquid fecerit vel dixerit, quia me fallere non poteſt.

2. Non ſit tibi curæ de magni nominis vmbra, non de multorum familiaritate, nec de priuata hominum dilectione.

Iſta enim generant diſtractiones & magnas in corde obſcuritates.

Libenter loquerer tibi verbum meum, & abſcondita reuelarem, ſi aduentum meum diligenter obſeruares, & oſtium cordis mihi aperires.

Eſto prouidus, & vigila in orationibus, & humilia te in omnibus.

In

In quibus firma pax cordis, & verus profectus consistit. Cap. XXV.

1. D. Filli ego locutus sum: *Pacem relinquo vobis: Pacem meam do vobis: non quomodo mundus dat, ego do vobis.*

Pacem omnes desiderant, sed quę ad veram pacem pertinent, non omnes curant.

Pax mea, cum humilibus & mansuetis corde. Pax tua, erit in multa patientia.

Si me audieris, & vocem meam secutus fueris, poteris multa pace frui.

S. Quid igitur faciam?

D. In omni re attende tibi, quid facias, & quid dicas: & omnem intentionem tuam ad hoc dirige, vt mihi soli placèas, & extra me nihil cupias vel quæras.

Sed & de aliorum dictis vel factis nil temerè iudices: nec cum rebus tibi non commissis te implices; & poterit fieri, vt parum vel raro turberis.

2. Numquam autem sentire aliquam turbationem, nec aliquam

pati cordis vel corporis molestiam, non est præsentis temporis, sed status æternæ quietis.

Non ergo æstimes te veram pacem inuenisse, si nullam senseris grauitatem: nec tunc totum esse bonum, si neminem pateris aduersarium: nec hoc esse perfectum, si cuncta fiant secundùm tuum affectum.

Neque tunc aliquid magni te reputes, aut specialiter dilectum existimes, si in magna fueris deuotione atque dulcedine; quia in istis, non cognoscitur verus amator virtutis; nec in istis, consistit profectus & perfectio hominis.

3. S. In quo ergo, Domine?

D. In offerendo te ex toto corde tuo voluntati diuinæ, non quærendo quæ tua sunt, nec in paruo nec in magno, nec in tempore, nec in æternitate.

Ita vt vna æquali facie, in gratiarum actione permaneas, inter prospera & contraria, omnia æqua lance pensando.

Si fueris tam fortis, & longanimus in spe, vt subtracta interiori consolatione, etiam ad ampliora su-

sustinenda cor tuum præparaueris, nec te iustificaueris, quasi hæc tanta pati non deberes.

Sed me in omnibus dispositionibus iustificaueris, & sanctum laudaueris tunc in vera & recta via pacis ambulas, & spes indubitata erit, quod rursus in iubilo faciem meam sis visurus.

Quòd si ad plenum tui ipsius cõtemptum perueneris, scito quòd tunc abundantia pacis perfrueris, secundùm possibilitatem tui incolatus.

De eminentia liberæ mentis, quam supplex oratio magis meretur, quàm lectio. Cap. XXVI.

1. S. DOmine, hoc opus est perfecti viri, numquam ab intentione cęlestium animum relaxare; & inter multas curas, quasi sine cura transire: non more torpentis, sed prærogatiua quadam liberæ mentis, nulli creaturæ inordinata affectione adhærendo.

2. Obsecro te, pijssime Deus meus, præserua me à curis huius vitę, ne nimis implicer; à multis

necessitatibus corporis, ne voluptate capiar; ab vniuersis animæ obstaculis, ne molestijs fractus deijciar.

Non dico ab his rebus, quas toto affectu ambit vanitas mundana: sed ab his miserijs: quæ animam serui tui, communi maledicto mortalitatis, pœnaliter grauant, & retardant; ne in libertatem spiritus, quoties libuerit, valeat introire.

3. O Deus meus, dulcedo ineffabilis, verte mihi in amaritudinem, omnem consolationem carnalem, ab æternorum amore me abstrahẽtem: & ad se intuitu cuiusdam boni delectabilis præsentis, malè allicientem.

Non me vincat, Deus meus, non vincat caro & sanguis: non me decipiat mundus, & breuis gloria eius: non me supplantet diabolus, & astutia illius.

Da mihi fortitudinem resistendi, patientiam tolerandi, constantiam perseuerandi.

Da pro omnibus mundi consolationibus suauissimam spiritus tui vnctionem: & pro carnali amore, tui nominis infunde amorem.

4. Ec-

4. Ecce cibus, potus, vestis, ac cętera vtensilia, ad corporis sustentaculum pertinentia, feruenti spiritui sunt onerosa.

Tribue talibus fomentis temperate vti, non desiderio nimio implicari.

Abijcere omnia non licet, quia natura sustentanda est: requirere autem superflua, & quæ magis delectant, lex sancta prohibet; nam alias caro aduersus spiritum insolesceret.

Inter hæc, quæso, manus tua me regat & doceat, ne quid nimiùm fiat.

Quòd priuatus amor à summo bono maximè retardat.

Cap. XXVII.

1. D. FIli, oportet te dare totum pro toto, & nihil tui ipsius esse.

Scito, quòd amor tui ipsius magis nocet tibi, quàm aliqua res mundi.

Secundùm amorem & affectum, quem geris, quælibet res plus vel minus adhæret.

Si fuerit amor tuus paruus, simplex,

plex & benè ordinatus, eris sine captiuitate rerum.

Noli concupiscere, quod non licet habere: noli habere, quod te potest impedire, & libertate interiori priuare.

Mirum, quòd non ex toto fundo cordis teipsum mihi committis, cum omnibus quæ desiderare potes vel habere.

2. Quare vano mœrore consumeris? Cur superfluis curis fatigaris?

Sta ad beneplacitum meum, & nullum patieris detrimentum.

Si quæris hoc, vel illud, & volueris esse ibi vel ibi, propter tuum cōmodum, & proprium beneplacitum magis habendum: numquam eris in quietudine, nec liber à sollicitudine, quia in omni re reperietur aliquis defectus, & in omni loco erit qui aduersetur.

3. Iuuat igitur, non quælibet res adepta, vel multiplicata exterius: sed potiùs contempta, & decisa ex corde radicitus.

Quod non tantùm de censu æris & diuitiarum intelligas, sed de honoris etiam ambitu, ac vanæ laudationis desiderio, quæ omnia trans-

transeunt cum mundo.

Munit parum locus, si deest spiritus feruoris: nec diu stabit pax illa quæsita forinsecus: si vacat à vero fundamento status cordis, hoc est, nisi steteris in me; permutare te potes, sed non meliorare.

Nam occasione orta & accepta, inuenies quod fugisti, & ampliùs.

4. Confirma me Deus, per gratiam sancti Spiritus.

Da Virtutem corroborari in interiori homine, & cor meum ab omni inutili sollicitudine & angore euacuare, nec varijs desiderijs trahi cuiuscumque rei, vilis aut pretiosę: sed omnia inspicere sicut transeuntia, & me pariter cum illis transiturum.

Quia nihil permanens sub sole, vbi omnia vanitas, & afflictio spiritus. O quàm sapiens, qui ita considerat!

5. Da mihi Domine cęlestem sapientiam, vt discam te super omnia quærere & inuenire, super omnia sapere & diligere: & cętera, secundùm ordinem sapientiæ tuæ, prout sunt intelligere.

Da prudenter declinare blandien-

dientem, & patienter ferre aduersantem.

Quia hæc magna sapientia, non moueri omni vento verborum, nec aurem malè blandienti præbere Sireni: sic enim incepta pergitur via securè.

Contra linguas obtrectatorum.
Cap. XXVIII.

1. D. FIli, non ægrè feras, si quidam de te malè senserint: & dixerint, quod non libenter audias.

Tu deteriora de teipso sentire debes, & neminem infirmiorem te credere.

Si ambulas ab intra, non multum ponderabis volantia verba.

Est non parua prudentia, silere in tempore malo, & introrsus ad me conuerti, nec humano iudicio disturbari.

2. Non sit pax tua in ore hominum: siue enim benè, siue malè interpretati fuerint, non es ideò alter homo. Vbi est vera pax, & vera gloria? Nonne in me?

Et qui non appetit hominibus pla-

placere nec timet displicere, multa perfruetur pace.

Ex ordinato amore, & vano timore, oritur omnis inquietudo cordis, & distractio sensuum.

Qualiter instante tribulatione, Deus inuocandus & benedicendus.

Cap. XXIX.

1. SIt nomen tuum, Domine benedictum in sæcula: quia voluisti hãc tentationem, & tribulanem venire super me.

Non possum eam effugere, sed necesse habeo ad te confugere: vt me adiuues, & in bonum mihi conuertas.

Domine, modò sum in tribulatione, & non est cordi meo benè, sed multum vexor à præsenti passione.

Et nunc, Pater dilecte, quid dicam? Deprehensus sum inter angustias. Saluifica me ex hora hac.

Sed propterea veni in hanc horam, vt tu clarificeris, cùm fuero valdè humiliatus, & per te liberatus.

Complacet tibi, Domine, vt eruas me;

me: nam ego pauper quid agere possum, & quò ibo sine te?

Da patientiam Domine, etiam hac vice. Adiuua me, Deus meus, & non timebo quantumcumque grauatus fuero.

2. Et nunc inter hæc quid dicam? Domine, fiat voluntas tua. Ego benè merui tribulari, & grauari.

Oportet vtique vt sustineam: & vtinam patienter, donec transeat tempestas, & meliùs fiat!

Potens est autem omnipotens manus tua, etiam hanc tentationem à me auferre, & eius impetum mitigare, ne penitus succumbam; quemadmodum, & priùs sæpius egisti mecum, Deus meus misericordia mea.

Et quantò mihi difficilius, tantò tibi facilior est hæc mutatio dexteræ Excelsi.

De diuino petendo auxilio, & confidentia recuperandæ gratiæ.
Cap. XXX.

1. D. FIlli, *ego* Dominus *confortans in die tribulationis*.

Ve-

Venias ad me, cùm tibi non fuerit benè.

Hoc est quod maximè consolationem impedit cęlestem, quia tardiùs te conuertis ad orationem.

Nam antequam me intentè roges multa interim solatia quæris, & recreas te in externis.

Ideòque fit, vt parum omnia profint, donec aduertas, quia ego sum qui eruo sperantes in me: nec est extra me valens auxilium, neq; vtile consilium, sed neque durabile remedium.

Sed iam resumpto spiritu post tempestatem, reconualesce in luce miserationum mearum: quia prope sum (dicit Dominus) vt restaurem vniuersa, non solùm integrè, sed & abundanter & cumulatè.

2. *Numquid mihi quidquam est difficile*; aut ero similis dicenti, & non facienti?

Vbi est fides tua? Sta firmiter, & perseueranter.

Esto longanimis, & vir fortis; veniet tibi consolatio in tempore suo.

Expecta me, expecta: veniam, &

& curabo te.

Tentatio est, quæ te vexat: & formido vana, quæ te exterret.

Quid importat solicitudo de futuris contingentibus, nisi vt tristitiam super tristitiam habeas? *Sufficit diei malitia sua.*

Vanum est & inutile, de futuris conturbari vel gratulari, quæ fortè numquam euenient.

3. Sed humanum est, huiusmodi imaginationibus illudi: & parui adhuc animi signum, tam leuiter trahi ad suggestionem inimici.

Ipse enim non curat, vtrùm veris an falsis illudat & decipiat; vtrũ præsentium amore aut futurorum formidine, prosternat.

Non ergo turbetur cor tuum, neque formidet.

Crede in me, & in misericordia mea habeto fiduciam.

Quando tu putas te elongatum à me, sæpè sum propinquior.

Quando tu æstimas pœnè totum perditum, tunc sæpè maius merendi instat lucrum.

Non est totum perditum, quando res accidit in contrarium.

Non debes iudicare secundùm præ-

præsens sentire: nec sic grauitati alicui, vndecumque venienti, inhærere, & accipere, tamquam omnis spes sit ablata emergendi.

4. Noli putare te relictum ex toto, quamuis ad tempus tibi miserim aliquam tribulationem, vel etiam optatam subtraxerim consolationem; sic enim transitur ad regnum cœlorum.

Et hoc sine dubio magis expedit tibi, & cęteris seruis meis: vt exercitemini aduersis, quàm si cuncta ad libitum haberetis.

Ego noui cogitationes absconditas: quia multum expedit pro salute tua, vt interdũ sine sapore relinquaris: ne fortè eleueris in bono successu, & tibi ipsi placere velis in eo quod non es.

Quod dedi, auferre possum: & restituere, cùm mihi placuerit.

5. Cùm dedero, meum est: cùm retraxero, tuum non tuli: quia meum est omne datum bonum, & omne donum perfectum.

Si tibi immisero grauitatem aut quamlibet contrarietatem, ne indigneris, neque concidat cor tuum: ego citò subleuare possum, & omne

ne

ne onus in gaudium transmutare.

Verumtamen iustus sum, & recommendabilis multum, cùm sic facio tecum.

6. Si rectè sapis, & in veritate aspicis, nunquam debes propter aduersa tam deiectè contristari, sed magis gaudere, & gratis agere.

Imò hoc vnicum reputare gaudium, quòd affligens te doloribus, non parco tibi.

Sicut dilexit me Pater, & ego vos diligo, dixi dilectis discipulis meis: quos vtique non misi ad gaudia temporalia, sed ad magna certamina: non ad honores, sed ad despectiones: non ad otium, sed ad labores, non ad requiem, sed ad afferendum fructum multum in patientia. Horum memento, fili mi, verborum.

De neglectu omnis creaturæ, vt Creator possit inueniri.
Cap. XXXI.

1. S. DOmine mi benè indigeo adhuc maiori gratia, si debeã illuc peruenire, vbi me nemo po-

poterit, nec vlla creatura impedire.

Nam, quamdiu res aliqua me retinet, non possum liberè ad te volare.

Cupiebat liberè volare, qui dicebat: *Quis dabit mihi pennas sicus columbæ, & volabo, & requiescam?*

Quid simplici oculo quietius; Et quid liberius, nil desiderante in terris.

Oportet igitur omnem supertransire creaturam, & seipsum perfecte deserere, ac in excessu mentis stare, & videre, te omnium conditorem cum creaturis nil simile habere.

Et nisi quis ab omnibus creaturis fuerit expeditus, non poterit liberè intendere diuinis.

Ideò enim pauci inueniuntur contemplatiui, quia pauci sciunt se à perituris, & creaturis ad plenum sequestrari.

2. Ad hoc magna requiritur gratia, quæ animam leuet, & supra semetipsam rapiat.

Et nisi homo sit in spiritu eleuatus, & ab omnibus creaturis liberatus, ac Deo totus vnitus; quidquid

quid ſcit, quidquid etiam habet, non eſt magni ponderis.

Diu paruus erit, & infra iacebit, qui aliquid magnum æſtimat, niſi ſolum vnum immenſum, ęternum bonum.

Et quidquid Deus non eſt, nihil eſt, & pro nihilo computari debet.

Eſt magna differentia, ſapientia illuminati & deuoti viri, & ſcientia litterati atque ſtudioſi clerici.

Multò melior eſt illa doctrina, quæ de ſurſum ex diuina influentia manat; quàm quæ laboriosè humano acquiritur ingenio.

3. Plures reperiuntur contemplationem deſiderare; ſed quæ ad eam requiruntur, non ſtudent exercere.

Eſt magnum impedimentum, quia in ſignis, & ſenſibilibus rebus ſtatur, & parum de perfecta mortificatione habetur.

Neſcio quid eſt, quo ſpiritu ducimur, & quid prætendimus, qui ſpirituales dici videmur; quòd tantum laborem, & ampliorem ſollicitudinem, pro tranſitorijs, & vilibus rebus agimus, & de interioribus

bus nostris vix raro, plenè recollectis sensibus, cogitamus.

4. Proh dolor, statim post modicam recollectionem foras erumpimus: nec opera nostra, districta examinatione trutinamus.

Vbi iacent affectus nostri, non attendimus: & quàm impura sint omnia, non deploramus.

Omnis quippe caro corruperat viam suam, & ideò sequebatur diluuium magnum.

Cùm ergo interior affectus noster multum corruptus sit, necesse est vt actio sequens, index carentiæ interioris vigoris, corrumpatur.

Ex puro corde procedit fructus bonæ vitæ.

5. Quantum quis fecerit, quæritur, sed ex quanta virtute agit, non tam studiosè pensatur.

Si fuerit fortis, diues, pulcher, habilis vel bonus scriptor, bonus cantor, bonus laborator, inuestigatur: quàm pauper sit spiritu, quàm patiens, & mitis, quàm deuotus, & internus, à multis tacetur.

Natura exteriora hominis respicit, gratia ad interiora se conuertit.

Illa

Illa frequenter fallitur; ista in Deo sperat, vt non decipiatur.

De abnegatione sui, & abdicatione omnis cupiditatis. Cap. XXXII.

1. D. Fili, non potes perfectam possidere libertatem, nisi totaliter abneges temetipsum.

Compediti sunt omnes proprietarij, & suiipsius amatores, cupidi, & curiosi, gyrouagi, quærentes semper mollia, non quæ Iesu Christi, sed hoc sæpè fingentes & componentes, quod non stabit.

Peribit enim totum quod non est ex Deo ortum.

Tene breue & consummatũ verbum: Dimitte omnia, & inuenies omnia, relinque cupidinem, & reperies requiem.

Hoc mente pertracta: & cùm impleueris, intelliges omnia.

2. S. Domine, hoc non est opus vnius diei, nec ludus paruulorum: imò in hoc breui includitur omnis perfectio Religiosorum.

D. Fili, non debes auerti, nec statim deijci, audita via perfectorum, sed magis ad sublimiora prouo-

uocari, & ad minus ad hæc ex desiderio suspirare.

Vtinam sic tecum esset, & ad hoc peruenisses, vt tui ipsius amator non esses, sed ad nutum meum purè stares, & eius quem tibi preposui Patris; tunc mihi valdè placeres, & tota vita tua cum gaudio & pace transiret.

Adhuc multa habes ad relinquẽdum: quæ nisi mihi ex integro resignaueris; non acquires quod postulas.

Suadeo tibi emere à me aurum ignitum, vt locuples fias, id est, cælestem sapientiam omnia infima conculcantem.

Postpone terrrenam sapientiam, omnem humanam & propriam complacentiam.

3. Dixi, viliora tibi emenda pro pretiosis & altis, in rebus humanis.

Nam valdè vilis & parua, ac pænè obluioni tradita videtur, vera cælestis sapientia; non sapiens alta de se, nec magnificari quærens in terra: quam multi oretenus prædicant, sed vita longè dissentiunt: ipsa tamen est pretiosa margarita, à multis abscondita.

De instabilitate cordis, & de intentione finali ad Deum habenda.
Cap. XXXIII.

1. D. Fili, noli credere affectui tuo: qui nunc est, citò mutabitur in aliud.

Quamdiu vixeris, mutabilitati subiectus es, etiam nolens; vt modò lætus, modò tristis; modò pacatus, modo turbatus; nunc deuotus; nunc indeuotus; nunc studiosus; nunc acediosus; nunc grauis; nunc leuis inueniaris.

Sed stat super hæc mutabilia sapiens, & benè doctus in spiritu: non attendens quid in se sentiat, vel qua parte flet ventus instabilitatis; sed vt tota intentio mentis eius, ad debitum, & optatum proficiat finem.

Nam sic poterit vnus, & idem inconcussusque permanere, simplici intentionis oculò, per tot varios euentus, ad me imprætermissê directo.

2. Quantò autem purior fuerit intentionis oculus, tantò constantiùs inter diuersas itur procellas.

Sed

Sed in multis caligat oculus puræ intentionis: respicitur enim citò in aliquod delectabile, quod occurrit.

Nam & rarò totus liber quis inuenitur à næuo propriæ exquisitionis.

Sic Iudæi olim venerant in Bethaniam, ad Martham & Mariam; non propter Iesum tantùm, sed & vt Lazarum viderent.

Mundandus est ergo intentionis oculus, vt sit simplex & rectus atque vltra omnia varia media ad me dirigendus.

Quòd amanti sapit Deus super omnia & in omnibus. Cap. XXXIV.

1. S. ECce Deus meus, & omnia. Quid volo ampliùs, & quid feliciùs desiderare possum?

O sapidum, & dulce verbum! sed amanti verbum non mundum, nec ea quæ in mundo sunt.

Deus meus, & omnia. Intelligenti, satis dictum est: & sæpè repetere, iucundum est amanti.

Te siquidem præsente, iucunda sunt omnia; te autem absente,

& curabo te.

Tentatio est, quæ te vexat: & formido vana, quæ te exterret.

Quid importat solicitudo de futuris contingentibus, nisi vt tristitiam super tristitiam habeas? *Sufficit diei malitia sua.*

Vanum est & inutile, de futuris conturbari vel gratulari, quæ fortè numquam euenient.

3. Sed humanum est, huiusmodi imaginationibus illudi: & parui adhuc animi signum, tam leuiter trahi ad suggestionem inimici.

Ipse enim non curat, vtrùm veris an falsis illudat & decipiat; vtrū præsentium amore aut futurorum formidine, prosternat.

Non ergo turbetur cor tuum, neque formidet.

Crede in me, & in misericordia mea habeto fiduciam.

Quando tu putas te elongatum à me, sæpè sum propinquior.

Quando tu æstimas pœnè totum perditum, tunc sæpè maius merendi instat lucrum.

Non est totum perditum, quando res accidit in contrarium.

Non debes iudicare secundùm præ-

præsens sentire: nec sic grauitati alicui, vndecumque venienti, inhærere, & accipere, tamquam omnis spes sit ablata emergendi.

4. Noli putare te relictum ex toto, quamuis ad tempus tibi miserim aliquam tribulationem, vel etiam optatam subtraxerim consolationem; sic enim transitur ad regnum cœlorum.

Et hoc sine dubio magis expedit tibi, & cęteris seruis meis: vt exercitemini aduersis, quàm si cuncta ad libitum haberetis.

Ego noui cogitationes absconditas: quia multum expedit pro salute tua, vt interdũ sine sapore relinquaris: ne fortè eleueris in bono successu, & tibi ipsi placere velis in eo quod non es.

Quod dedi, auferre possum: & restituere, cùm mihi placuerit.

5. Cùm dedero, meum est: cùm retraxero, tuum non tuli: quia meum est omne datum bonum, & omne donum perfectum.

Si tibi immisero grauitatem aut quamlibet contrarietatem, ne indigneris, neque concidat cor tuum: ego citò subleuare possum, & omne

ne

ne onus in gaudium transmutare.

Verumtamen iustus sum, & recommendabilis multum, cùm sic facio tecum.

6. Si rectè sapis, & in veritate aspicis, nunquam debes propter aduersa tam deiectè contristari, sed magis gaudere, & gratis agere.

Imò hoc vnicum reputare gaudium, quòd affligens te doloribus, non parco tibi.

Sicut dilexit me Pater, & ego vos diligo, dixi dilectis discipulis meis: quos vtique non misi ad gaudia tẽporalia, sed ad magna certamina: non ad honores, sed ad despectiones: non ad otium, sed ad labores, non ad requiem, sed ad afferendum fructum multum in patientia. Horum memento, fili mi, verborum.

De neglectu omnis creaturæ, vt Creator possit inueniri. *Cap.* XXXI.

1. S. DOmine mi benè indigeo adhuc maiori gratia, si debeã illuc peruenire, vbi me nemo po-

poterit, nec vlla creatura impedire.

Nam, quamdiu res aliqua me retinet, non possum liberè ad te volare.

Cupiebat liberè volare, qui dicebat: *Quis dabit mihi pennas sicus columbæ, & volabo, & requiescam?*

Quid simplici oculo quietius; Et quid liberius, nil desiderante in terris.

Oportet igitur omnem supertransire creaturam, & seipsum perfectè deserere, ac in excessu mentis stare, & videre, te omnium conditorem cum creaturis nil simile habere.

Et nisi quis ab omnibus creaturis fuerit expeditus, non poterit liberè intendere diuinis.

Ideò enim pauci inueniuntur contemplatiui, quia pauci sciunt se à perituris, & creaturis ad plenum sequestrari.

2. Ad hoc magna requiritur gratia, quæ animam leuet, & supra semetipsam rapiat.

Et nisi homo sit in spiritu eleuatus, & ab omnibus creaturis liberatus, ac Deo totus vnitus; quid-

quid

quid ſcit, quidquid etiam habet, non eſt magni ponderis.

Diu paruus erit, & infra iacebit, qui aliquid magnum æſtimat, niſi ſolum vnum immenſum, ęternum bonum.

Et quidquid Deus non eſt, nihil eſt, & pro nihilo computari debet.

Eſt magna differentia, ſapientia illuminati & deuoti viri, & ſcientia litterati atque ſtudioſi clerici.

Multò melior eſt illa doctrina, quæ de ſurſum ex diuina influentia manat; quàm quæ laboriosè humano acquiritur ingenio.

3. Plures reperiuntur contemplationem deſiderare; ſed quæ ad eam requiruntur, non ſtudent exercere.

Eſt magnum impedimentum, quia in ſignis, & ſenſibilibus rebus ſtatur, & parum de perfecta mortificatione habetur.

Neſcio quid eſt, quo ſpiritu ducimur, & quid prætendimus, qui ſpirituales dici videmur; quòd tantum laborem, & ampliorem ſollicitudinem, pro tranſitorijs, & vilibus rebus agimus, & de interioribus

bus

bus noſtris vix raro, plenè recolle-ctis ſenſibus, cogitamus.

4. Proh dolor, ſtatim poſt modicam recollectionem foras erumpimus: nec opera noſtra, diſtricta examinatione trutinamus.

Vbi iacent affectus noſtri, non attendimus: & quàm impura ſint omnia, non deploramus.

Omnis quippe caro corruperat viam ſuam, & ideò ſequebatur diluuium magnum.

Cùm ergo interior affectus noſter multum corruptus ſit, neceſſe eſt vt actio ſequens, index carentiæ interioris vigoris, corrumpatur.

Ex puro corde procedit fructus bonæ vitæ.

5. Quantum quis fecerit, quæritur, ſed ex quanta virtute agit, non tam ſtudioſè penſatur.

Si fuerit fortis, diues, pulcher, habilis vel bonus ſcriptor, bonus cantor, bonus laborator, inueſtigatur: quàm pauper ſit ſpiritu, quàm patiens, & mitis, quàm deuotus, & internus, à multis tacetur.

Natura exteriora hominis reſpicit, gratia ad interiora ſe conuertit.

Illa

Illa frequenter fallitur; ista in Deo sperat, vt non decipiatur.

De abnegatione sui, & abdicatione omnis cupiditatis. Cap. XXXII.

1. D. Fili, non potes perfectam possidere libertatem, nisi totaliter abneges temetipsum.

Compediti sunt omnes proprietarij, & suiipsius amatores, cupidi, & curiosi, gyrouagi, quærentes semper mollia, non quæ Iesu Christi, sed hoc sæpè fingentes & componentes, quod non stabit.

Peribit enim totum quod non est ex Deo ortum.

Tene breue & consummatũ verbum: Dimitte omnia, & inuenies omnia, relinque cupidinem, & reperies requiem.

Hoc mente pertracta: & cùm impleueris, intelliges omnia.

2. S. Domine, hoc non est opus vnius diei, nec ludus paruulorum: imò in hoc breui includitur omnis perfectio Religiosorum.

D. Fili, non debes auerti, nec statim deijci, audita via perfectorum, sed magis ad sublimiora prouo-

uocari, & ad minus ad hæc ex desiderio suspirare.

Vtinam sic tecum esset, & ad hoc peruenisses, vt tui ipsius amator non esses, sed ad nutum meum purè stares, & eius quem tibi preposui Patris; tunc mihi valdè placeres, & tota vita tua cum gaudio & pace transiret.

Adhuc multa habes ad relinquēdum: quæ nisi mihi ex integro resignaueris; non acquires quod postulas.

Suadeo tibi emere à me aurum ignitum, vt locuples fias, id est, cælestem sapientiam omnia infima conculcantem.

Postpone terrrenam sapientiam, omnem humanam & propriam complacentiam.

3. Dixi, viliora tibi emenda pro pretiosis & altis, in rebus humanis.

Nam valdè vilis & parua, ac pænè obliuioni tradita videtur, vera cælestis sapientia; non sapiens alta de se, nec magnificari quærens in terra: quam multi oretenus prædicant, sed vita longè dissentiunt: ipsa tamen est pretiosa margarita, à multis abscondita.

De instabilitate cordis, & de intentione finali ad Deum habenda.
Cap. XXXIII.

1.D. Filli, noli credere affectui tuo: qui nunc est, citò mutabitur in aliud.

Quamdiu vixeris, mutabilitati subiectus es, etiam nolens; vt modò lætus, modò tristis; modò pacatus, modo turbatus; nunc deuotus; nunc indeuotus; nunc studiosus; nunc acediosus; nunc grauis; nunc leuis inueniaris.

Sed stat super hæc mutabilia sapiens, & benè doctus in spiritu: non attendens quid in se sentiat, vel qua parte flet ventus instabilitatis; sed vt tota intentio mentis eius, ad debitum, & optatum proficiat finem.

Nam sic poterit vnus, & idem inconcussusque permanere, simplici intentionis oculò, per tot varios euentus, ad me imprætermissè directo.

2. Quantò autem purior fuerit intentionis oculus, tantò constantiùs inter diuersas itur procellas.

Sed

Sed in multis caligat oculus puræ intentionis: respicitur enim citò in aliquod delectabile, quod occurrit.

Nam & rarò totus liber quis inuenitur à næuo propriæ exquisitionis.

Sic Iudæi olim venerant in Bethaniam, ad Martham & Mariam; non propter Iesum tantùm, sed & vt Lazarum viderent.

Mundandus est ergo intentionis oculus, vt sit simplex & rectus atque vltra omnia varia media ad me dirigendus.

Quòd amanti sapit Deus super omnia & in omnibus. Cap. XXXIV.

1\. S. ECce Deus meus, & omnia. Quid volo ampliùs, & quid feliciùs desiderare possum?

O sapidum, & dulce verbum! sed amanti verbum non mundum, nec ea quæ in mundo sunt.

Deus meus, & omnia. Intelligenti, satis dictum est: & sæpè repetere, iucundum est amanti.

Te siquidem præsente, iucunda sunt omnia: te autem absente,

fastidiunt cuncta.

Tu facis cor tranquillam, & pacem magnam, lætitiamque festiuam.

Tu facis benè sentire de omnibus, & in omnibus te laudare; nec potest aliquid sine te diu placere; sed si debet gratum esse & benè sapere, oportet gratiam tuam adesse, & condimento tuæ sapientiæ condiri.

2. Cui tu sapis, quid ei rectè non sapiet?

Et cui tu non sapis, quid ei ad iucunditatem esse poterit?

Sed deficiunt in sapientia tua mundi sapientes, & qui carnem sapiunt: quia ibì plurima vanitas, & hìc mors inuenitur.

Qui autem te per contemptum mundanorum, & carnis mortificationem sequuntur, verè sapientes esse cognoscuntur: quia de vanitate ad veritatem, de carne ad spiritum transferuntur.

Istis sapit Deus: & quidquid boni inuenitur in creaturis, totum ad laudem referunt sui Conditoris.

Dissimilis tamen & multum dissimilis sapor creatoris & Creaturæ, æter-

æternitatis, & temporis, lucis increatæ & lucis illuminatæ.

3. O lux perpetua, cuncta creata transcendens lumina, fulgura coruscationem de sublimi, penetrantem omnia cordis mei intima.

Purifica, lætifica, clarifica, & viuifica spiritum meum, cum suis potentijs, ad inhærendum tibi iubilosis excessibus!

O quando veniet hæc beata, & desiderabilis hora, vt tua me saties præsentia, & sis mihi omnia in omnibus?

Quamdiu hoc datum non fuerit nec plenum gaudium erit.

Adhuc (proh dolor!) viuit in me vetus homo, non est totus crucifixus, non est perfectè mortuus.

Adhuc concupiscit fortiter contra spiritum, bella mouet intestina, nec regnum animæ patitur esse quietum.

4. Sed tu, qui dominaris potestati maris, & motum fluctum eius mitigas, exurge, adiuua me.

Dissipa gentes quæ bella volunt contere eas in virtute tua.

Ostende, quæso, magnalia tua, & glorificetur dextera tua: quia non

est spes alia, nec refugium mihi, nisi in te Domine Deus meus.

Quòd non est securitas à tentatione, in hac vita. Cap. XXXV.

1\. D. Fili, numquam securus es in hac vita, sed quoad vixeris, semper arma spiritualia tibi sunt necessaria.

Inter hostes versaris, & à dextris & à sinistris impugnaris.

Si ergo non vteris vndique scuto patientiæ, non eris diu sine vulnere.

Insuper, si non ponis cor tuum fixè in me, cum mera voluntate cuncta patiendi propter me, non poteris ardorem istum sustinere, nec ad palmam pertingere beatorum.

Oportet te ergo viriliter omnia pertransire, & potenti manu vti aduersus obiecta.

Nam vincenti datur manna, & torpenti relinquitur multa miseria.

2\. Si quæris in hac vita requiem, quomodo tunc peruenies ad æternam requiem?

Non

Non ponas te ad multam requiẽ sed ad magnam patientiam.

Quære veram pacem, non in terris, sed in cælis: non in hominibus, nec in cęteris creaturis, sed in Deo solo.

Pro amore Dei debes omnia libenter subire, labores scilicet & dolores, tentationes, vexationes, anxietates, necessitates, infirmitates, iniurias, oblocutiones, reprehensiones, humiliationes, confusiones, correctiones, & despectiones.

Hæc iuuant ad virtutem; hæc probant Christi tyronem, hæc fabricant cælestem coronam.

Ego reddam mercedem æternam pro breui labore, & infinitam gloriam pro transitoria confusione.

3. Putas tu, quòd semper habebis pro tua voluntate consolationes spirituales?

Sancti mei non semper habuerunt tales, sed multas grauitates, & tentationes varias, magnasque desolationes.

Sed patienter sustinuerunt se in omnibus, & magis confisi sunt Deo, quàm sibi: scientes quia *non sunt*

condignæ passiones huius temporis, ad futuram gloriam promerendam. (Roman. 8.)

Vis tu statim habere, quod multi post multas lacrymas, & magnos labores vix obtinuerunt?

Expecta Dominum, Viriliter age, & confortare: noli diffidere, noli discedere; sed corpus & animam expone constanter pro gloria Dei.

Ego reddam plenissimè; ego tecum ero in omni tribulatione.

Contra vana hominum iudicia. Cap. XXXVI.

1. FIli, iacta cor tuum firmiter in Domino, & humanum ne metuas iudicium, vbi te conscientia pium reddit & insontem.

Bonum est & beatum taliter pati, nec hoc erit graue humili cordi, & Deo magis quàm sibi ipsi confidenti.

Multi multa loquuntur, & ideò parua fides est adhibenda.

Sed & omnibus satis esse, non est possibile.

Etsi

Etsi Paulus omnibus studuit in Domino placere, & omnibus omnia factus est: tamen etiam pro minimo duxit, quòd ab humano die iudicatus fuit.

2. Egit satis pro aliorum ędificatione & salute, quantum in se erat & poterat: sed ne ab alijs aliquando iudicaretur, vel non despiceretur, cohibere non potuit.

Ideò totum Deo commisit, qui totum nouerat: & patientia ac humilitate, contra ora loquentium iniqua, aut etiam vana ac mendosa cogitantium, atque pro libitu suo quæque iactantium, se defendit.

Respondit tamen interdum, ne infirmis ex sua taciturnitate generaretur scandalum.

3. Quis tu, vt timeas à mortali homine? Hodie est, & cras non comparet.

Deum time, & hominum terrores non expauesces.

Quid potest aliquis in te verbis, aut iniurijs? Sibi potiùs nocet, quàm tibi: nec poterit iudicium Dei effugere, quicumque est ille.

Tu habe Deum præ oculis: &

noli contendere verbis querulosis.

Quòd si ad præsens tu videris succumbere, & confusionem pati, quam non meruisti; ne indigneris ex hoc, neque per impatientiam minuas coronam tuam.

Sed ad me potiùs respice in cælum, qui potens sum eripere ab omni confusione & iniuria, & vnicuique reddere secundùm opera sua.

De pura & integra resignatione sui, ad obtinendam cordis libertatem. Cap. XXXVII.

1. D. FIli, relinque te, & inuenies me.

Sta sine electione, & omni proprietate: & lucraberis semper.

Nam & adijcietur tibi amplior gratia, statim vt te resignaueris, nec resumpseris.

S. Domine quoties me resignabo, & in quibus me relinquam?

D. Semper, & omni hora: sicut in paruo, sic & in magno. Nihil excipio, sed in omnibus te nudatum inueniri volo.

Alioquin, quomodo poteris esse meus,

meus, & ego tuus; nisi fueris ab omni propria voluntate intus & foris spoliatus.

Quantò celeriùs hoc agis, tantò meliùs habebis: & quanto pleniùs & sinceriùs, tantò mihi plus placebis, & ampliùs lucraberis.

2. Quidam se resignant, sed cum aliqua exceptione, non enim plenè Deo confidunt, ideò sibi prouidere satagunt.

Quidã etiàm primò totum se offerunt, sed posteà tentatione pulsati, ad propria redeunt, ideò minimè in virtute proficiunt.

Hi ad veram puri cordis libertatem, & iucundæ familiaritatis meæ gratiam, non pertingent; nisi integra resignatione, & quotidiana sui immolatione priùs facta: sine qua non stat, nec stabit vnio fruitiua.

3. Dixi tibi sæpissimè, & nunc iterùm dico: Relinque te, resigna te, & frueris magna interna pace.

Da totum pro toto: nil exquire, nil repete; sta purè & inhęsitanter in me, & habebis me.

Eris liber in corde, & tenebrę non conculcabunt te,

Ad hoc conare, hoc ora, hoc desidera: vt ab omni proprietate possis exspoliari, & nudus nudum Iesum sequi; tibi mori, & mihi æternaliter viuere.

Tunc deficient omnes vanæ phantasiæ, & conturbationes iniquæ, & curæ superfluæ.

Tunc etiam recedet immoderatus timor, & inordinatus amor morietur.

De bono regimine in externis, & recursu ad Deum in periculis.
Cap. XXXVIII.

1. D. FIli, ad istud diligenter tendere debes, vt in omni loco & actione, seu occupatione externa, sis intus liber & tui ipsius potens, & sint omnia sub te, & tu non sub eis.

Vt sis dominus actionum tuarum & rector non seruus, nec emptitius.

Sed magis exemptus verusque Hebræus, in sortem ac libertatem transiens filiorum Dei.

Qui stant super præsentia, & speculantur æterna.

Qui transitoria sinistro intuentur ocu-

oculo, & dextro cælestia.

Quos temporalia non trahunt ad inhærendum, sed trahunt ipsi magis ea ad benè seruiendum; prout ordinata sunt à Deo, & instituta à summo opifice, qui nil inordinatum in sua reliquit creatura.

2. Si etiam in omni euentu stas, non in apparentia externa, nec oculo carnali lustras visa vel audita; sed mox in qualibet causa intras cum Moyse in tabernaculum, ad consulendum Dominum: audies nonnumquam diuinum responsum, & redies instructus de multis præsentibus & futuris.

Semper enim Moyses recursum habuit ad tabernaculum, pro dubijs & quæstionibus soluendis, fugitque ad orationis adiutorium, pro periculis & improbitatibus hominum subleuandis.

Sic & tu confugere debes in cordis tui secretarium, diuinum intentiùs implorando suffragium.

Propterea namque Iosue & filij Israel à Gabaonitis leguntur decepti: quia os Domini priùs non interrogauerunt, sed nimiùm creduli dulcibus sermonibus, falsa pietate delusi sunt.

Quòd

Quod homo non ſit importunus in negotijs. XXXIX.

1. D. Filli, committe mihi ſemper cauſam tuam, ego benè diſponam in tempore ſuo.

Expecta ordinationem meam, & ſenties inde profectum.

S. Domine, ſatis libenter tibi omnes res committo; quia parum poteſt cogitatio mea proficere.

Vtinam non multum adhærerem futuris euentibus, ſed ad beneplacitum tuum incunctanter me offerrem!

2. D. Fili, ſæpè homo rem aliquam vehementer agitat, quam deſiderat; ſed cùm ad eam peruenerit, aliter ſentire incipit; quia affectiones circa idem, non ſunt durabiles; ſed magis de vno ad alium impellunt.

Non eſt ergo minimum, etiam in minimis ſeipſum relinquere.

3. Verus profectus hominis, eſt abnegatio ſui ipſius: & homo abnegatus, valdè liber eſt, & ſecurus.

Sed antiquus hoſtis, omnibus bonis

bonis aduersans, à tentatione non cessat: sed die noctuq; graues molitur insidias, si fortè in laqueum deceptionis possit præcipitare incautum.

Vigilate & orate, dicit Dominus, *vt non intretis in tentationem.*

Quòd homo nihil boni ex se habet, & de nullo gloriari potest.
Cap. XL.

1. S. *Domine, quid est homo quòd memor es eius: aut filius hominis, quia visitas eum?*

Quid promeruit homo, vt dares illi gratiam tuam?

Domine, quid possum conqueri, si me deseris? aut quid iustè obtendere possum, si quod peto, non feceris.

Certè hoc in veritate cogitare possum, & dicere; Domine nihil sum, nihil possum, nihil boni ex me habeo; sed in omnibus deficio, & ad nihil semper tendo.

Et nisi à te fuero adiutus, & interiùs informatus, totus efficior tepidus & dissolutus.

2. Tu autem, Domine, semper idem

idem ipse es, & permanes in æternum, semper bonus, iustus, & sanctus, benè, iustè, ac sanctè agens omnia, & disponens in sapientia.

Sed ego, qui ad defectum sum magis pronus quàm ad profectum, non sum semper in vno statu perdurans; quia septem tempora mutantur super me.

Verumtamen citò melius fit, cum tibi placuerit, & manum porrexeris adiutricem: quia tu solus sine humano suffragio poteris auxiliari, & in tantum confirmare, vt vultus meus ampliùs in diuersa non mutetur, sed in te vno cor meum conuertatur, & quiescat.

3. Vnde, si benè scirem omnem humanam consolationem abijcere, siue propter deuotionem adipiscédam, siue propter necessitatem, qua compellor te quærere quia non est homo qui me consoletur.

Tunc possem meritò de gratia tua sperare, & de dono nouæ consolationis exultare.

4. Gratias tibi, vnde totum venit, quotiescumque mihi benè succedit.

Ego autem vanitas, & nihilum an-

ante te, inconstans homo & infirmus.

Vnde ergo possum gloriari, aut cur appeto reputari?

Numquid de nihilo? & hoc vanissimum est.

Verè inanis gloria, mala pestis, vanitas maxima: quia à vera trahit gloria, & cælesti spoliat gratia.

Dum enim homo complacet sibi, displicet tibi: dum inhiat laudibus humanis, priuatur veris virtutibus.

5. Est autem vera gloria & exultatio sancta, gloriari in te, & non in se gaudere in nomine tuo, non in propria virtute, nec in aliqua creatura delectari, nisi propter te.

Laudetur nomen tuum, non meum; magnificetur opus tuum, non meum: benedicatur nomen sanctum tuum, nihil mihi autem attribuatur de laudibus hominum.

Tu gloria mea, tu exultatio cordis mei.

In te gloriabor & exultabo tota die; pro me autem nihil, nisi in infirmitatibus meis.

6. Quæ-

6. Quærant Iudæi gloriam, quæ ab inuicem est; ego hanc requiram quæ à solo Deo est.

Omnis quidem gloria humana, omnis honor temporalis, omnis altitudo mundana, æternæ gloriæ tuæ comparata, vanitas est & stultitia.

O veritas mea, & misericordia mea, Deus meus, Trinitas beata, tibi soli laus, honor, virtus, & gloria, per infinita sæculorum sæcula.

De contemptu omnis temporalis honoris. Cap. XLI.

1.D. FIli, noli tibi attrahere, si videas alios honorari, & eleuari, te autem despici & humiliari.

Erige cor tuum ad me in cælum, & non contristabit te contemptus hominum in terris.

S. Domine in cæcitate sumus, & in cęcitate citò seducimur.

Si rectè me inspicio, numquam mihi facta est iniuria ab aliqua creatura, vnde nec iustè habeo conqueri aduersum te.

2. Quia

2. Quia autem frequenter & grauiter peccaui tibi, meritò armatur contra me omnis creatura.

Mihi igitur iustè debetur confusio & contemptus; tibi autem laus, honor, & gloria.

Et nisi me ad hoc præparauero, quod velim libenter ab omni creatura despici & relinqui, atque penitus nihil videri, non possum interiùs pacificari & stabiliri, nec spiritualiter illuminari, neque plenè tibi vniri.

Quòd pax non est ponenda in hominibus. Cap. XLII.

1. D. FIli, si ponis pacem tua m... cum aliqua persona, propter tuum sentire & conuiuere, instabilis eris & implicatus.

Sed si recursum habes ad semper viuentem & manentem veritatem, non contristabit te amicus recedens aut moriens.

In me debet amici dilectio stare, & propter me diligendus est, quisquis tibi bonus visus est, & multum charus in hac vita.

Sine me non valet, nec durabit ami-

amicitia; nec est vera & munda dilectio, quam ego non copulo.

Ita mortuus deberes esse talibus affectionibus dilectorum hominũ, vt (quantum ad te pertinet) sine omni humano optares esse consortio.

Tantò homo Deo magis appropinquat, quantò ab omni solatio terreno longiùs recedit.

Tantò etiam altius ad Deum ascendit quantò profundius in se descendit, & plus sibi ipsi vilescit.

2. Qui autem sibi aliquid boni attribuit, gratiam Dei in se venire impedit: quia gratia Spiritus sancti, cor humile semper quærit.

Si scires te perfectè annihilare, atque ab omni creato amore euacuare; tunc deberem in te cum magna gratia emanare.

Quando tu respicis ad creaturas, subtrahitur tibi adspectus Creatoris.

Disce te in omnibus propter Creatorem vincere, tunc ad diuinam valebis cognitionem pertingere.

Quantumcumq; modicum sit, si inor-

inordinatè diligitur & respicitur, retardat à summo bono, & vitiat.

Contra vanam & sæcularem scientiam. Cap. XLIII.

1. D. FIli, non te moueant pulchra & subtilia hominum dicta. *Non enim est regnum Dei in sermone, sed in virtute.*

Attende verba mea, quæ corda accendunt, & mentes illuminãt; inducunt compunctionem, & variam ingerunt consolationem.

Numquam ad hoc legas verbum, vt doctior aut sapientior possis videri.

Sed stude mortificationi vitiorum, quia hoc ampliùs tibi proderit, quam notitia multarum difficilium quæstionum.

2. Cùm multa legeris & cognoueris, ad vnum semper oportet redire principium.

Ego sum qui doceo hominem scientiam; & clariorem intelligentiam paruulis tribuo, quàm ab homine possit doceri.

Cui ego loquor, citò sapiens erit, & multum in spiritu proficiet.

Væ

Væ eis qui multa curiosa ab hominibus inquirunt, & de via mihi seruiendi parum curant.

Veniet tempus, quando apparebit Magister magistrorum, Christus Dominus Angelorum, cunctorum auditurus lectiones, hoc est singulorum examinaturus conscientias.

Et tunc scrutabitur Ierusalem in lucernis: & manifesta erunt abscondita tenebrarum; tacebuntque argumenta linguarum.

3. Ego sum qui humilem in puncto eleuo mentem; vt plures æternæ veritatis capiat rationes, quàm si quis decem annis studuisset in scholis.

Ego doceo sine strepitu verborum, sine confusione opinionum, sine fastu honoris, sine pugnatione argumentorum.

Ego sum qui doceo terrena despicere, præsentia fastidire, æterna quærere, æterna sapere, honores fugere, scandala sufferre, omnem spem in me ponere, extra me nil cupere, & super omnia me ardenter amare.

4. Nam quidam, amando me intimè, didicit diuina, & loquebatur

tur mirabilia.

Plus profecit in relinquendo omnia, quàm in ſtudendo ſubtilia.

Sed alijs loquor communia, alijs ſpecialia; aliquibus in ſignis, & figuris dulciter appareo, quibuſdam verò in multo lumine reuelo myſteria.

Vna vox librorum, ſed non omnes æquè informat: quia intus ſum doctor veritatis, ſcrutator cordis, cogitationum intellector, actionum promotor, diſtribuens ſingulis ſicut dignum iudicauero.

De non attrahendo ſibi res exteriores. Cap. XLIV.

1. D. FIli, in multis oportet te eſſe inſcium, & æſtimare te tamquam mortuum ſuper terram, & cui totus mundus crucifixus ſit.

Multa etiam oportet ſurda aure pertranſire, & quæ tuæ pacis ſunt magis cogitare.

Vtilius eſt oculus à rebus diſplicentibus auertere, & vnicuique ſuum ſentire relinquere, quàm contentioſis ſermonibus deſeruire.

Si

Si benè ſteteris cum Deo, & eius iudicium adſpexeris, faciliùs te victum portabis.

2. S. O Domine, quouſque venimus? Ecce damnum defletur tēporale, pro modico quæſtu laboratur & curritur, & ſpirituale detrimentum in obliuionem tranſit, & vix ſerò reditur.

Quod parum vel nihil prodeſt, attenditur; & quod ſummè neceſſarium eſt, negligenter prætcritur: quia totus homo ad externa defluit; & niſi citò reſipiſcat, libens in exterioribus iacet.

Quòd omnibus non eſt credendum: & de facili lapſu verborum.
Cap. XLV.

1. D*A mihi auxilium Domine de tribulatione, quia vana ſalus hominis.*

Quàm ſępè ibi non inueni fidem, vbi me habere putaui?

Quoties etiam ibi reperi, vbi minus præſumpſi?

Vana ego ſpes in hominibus; ſalus autem iuſtorum, in te Deus.

Benedictus ſis Domine Deus meus

meus in omnibus, quæ accidunt nobis.

Infirmi sumus & instabiles, citò fallimur & permutamur.

2. Quis est homo, qui ita cautè, & circumspectè in omnibus se custodire valet, vt aliquando in aliquam deceptionem vel perplexitatem non veniat?

Sed qui in te Domine confidit, ac simplici ex corde quærit, non tam facilè labitur.

Et si inciderit in aliquam tribulationem, quocumque modo fuerit etiam implicatus, citiùs per te eruetur, aut à te consolabitur: quia tu non deseres in te sperantem vsque in finem.

Rarus fidus amicus, in cunctis amici perseuerans pressuris.

Tu Domine, tu solus es fidelissimus in omnibus, & præter te non est alter talis.

3. O quàm benè sapuit sancta illa anima, quæ dixit: Mens mea solidata est, & in Christo fundata!

Si ita mecum foret, non tam facilè timor humanus me sollicitaret, nec verborũ iacula mouerent.

Quis omnia præuidere, quis præ-

cauere futura mala sufficit? Si præuisa sæpè etiam lædunt, quid improuisa, nisi grauiter feriunt?

Sed quare mihi misero non melius prouidi? Cur etiam tam facilè alijs credidi?

Sed homines sumus, nec aliud quàm fragiles homines sumus, etiamsi angelis à multis æstimamur & dicimur.

Cui credam Domine? cui, nisi tibi? Veritas es, quæ non fallis, nec falli potes.

Et rursum: *Omnis homo mendax*, infirmus, instabilis, & labilis, maximè in verbis; ita vt statim vix credi debeat, quod rectum in facie sonare videtur.

4. Quàm prudenter præmonuisti, cauendum ab hominibus: quia *inimici hominis, domestici eius*: nec credendum, si quis dixerit: *Ecce hic, aut ecce illic*.

Doctus sum damno meo, & vtinam ad cautelam maiorem, & non ad insipientiam mihi.

Cautus esto (ait quidam) cautus esto, serua apud te quod dico. Et dum ego sileo, & absconditum credo, nec ille silere potest quod silen-

ſilendum petijt, ſed ſtatim prodit me & ſe, & abijt.

Ab huiuſmodi fabulis, & incautis hominibus protege me, Domine, ne in manus eorum incidam, nec vmquam talia committam.

Verbum verum, & ſtabile da in os meum, & linguam callidam longè faç à me.

Quod pati nolo, omnimodè cauere debeo.

5. O quàm bonum, & pacificum de alijs ſilere, nec indifferenter omnia credere, neque de facili vlteriùs effari.

Paucis ſeipſum reuelare; te ſemper inſpectorem cordis quærere.

Nec omni vento verborum circumferri, ſed omnia intima & externa, ſecundùm placitum tuæ voluntatis, optare perfici.

Quàm tutum pro conſeruatione cæleſtis gratiæ, humanam fugere apparentiam, nec appetere quæ foris admirationem videntur præbere: ſed ea, tota ſedulitate ſectari, quæ vitæ emendationem dant & feruorem!

Quàm multis nocuit virtus ſcita, ac præpropere laudata!

Quàm sanè profuit gratia silentio seruata in hac fragili vita, quæ tota tentatio fertur & militia.

De confidentia in Deo habenda, quando insurgunt verborum iacula.
Cap. XLVI.

1. D. FIlii; sta firmiter, & spera in me. Quid enim sunt verba, nisi verba?

Per aerem volant, sed lapidem non lædunt.

Si reus es, cogita quod libenter emendare te velis: si nihil tibi conscius es, pensa quod velis libenter pro Deo hoc sustinere.

Parum satis est, vt vel verba interdum sustineas, qui necdum fortia verbera tolerare vales.

Et quare tam parua tibi ad cor transeunt, nisi quia adhuc carnalis es, & homines magis quàm oportet attendis?

Nam quia despici metuis, reprehendi pro excessibus non vis, & excusationum vmbracula quæris.

2. Sed inspice te melius, & agnosces, quia viuit adhuc in te mundus,

dus, & vanus amor placendi hominibus.

Cùm enim vexari refugis, & confundi pro defectibus, constat vtique quod nec verus humilis sis, nec verè mundo mortuus, nec mundus tibi crucifixus.

Sed audi verbum meum, & non curabis decem millia verba hominum.

Ecce, si cuncta contra te dicerentur, quæ fingi malitiosissimè possent; quid tibi nocerent, si omnino transire permitteres, nec plusquam festucam perpenderes? Numquid vel vnum capillum tibi extrahere possent?

3. Sed qui cor intus non habet, nec Deum præ oculis, faciliter verbo mouetur vituperationis.

Qui autem in me confidit, nec proprio iudicio stare appetit, absque humano terrore erit.

Ego enim sum iudex, & cognitor omnium secretorum; ego scio, qualiter res acta est; ego iniuriantem noui, & sustinentem.

A me exijt verbum istud, me permittente hoc accidit, vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes.

Ego reum, & innocentem iudicabo, sed occulto iudicio vtrumque antè probare volui.

4. Testimonium hominum sæpè fallit: meum iudicium verum est; stabit, & non subuertetur.

Latet plerumque, & paucis ad singula patet; numquam tamen errat, nec errare potest, etiamsi oculis insipientium non rectum videatur.

Ad me ergo currendum est in omni iudicio, nec proprio innitendum arbitrio.

Iustus enim non conturbabitur, quidquid à Deo ei acciderit. Etiamsi iniustè aliquid contra eum prolatum fuerit, non multùm curabit.

Sed nec vanè exultabit, si per alios rationabiliter excusetur.

Pensat namque, quia ego sum scrutans corda & renes, qui non iudico secundùm faciem & humanam apparentiam.

Nam sæpè in oculis meis reperitur culpabile, quod hominum iudicio creditur laudabile.

5. Domine Deus, iudex iuste, fortis & patiens, qui hominum nosti fragilitatem & prauitatem, esto

sto robur meum, & tota fiducia mea: non enim mihi sufficit conscientia mea.

Tu nosti, quod ego non noui: & ideò in omni reprehensione humiliare me debui, & mansuetè sustinere.

Ignosce quoque mihi propitius, quoties sic non egi, & dona iterùm gratiam amplioris sufferentiæ.

Melior est enim mihi tua copiosa misericordia, ad consecutionem indulgentiæ; quàm mea opinata iustitia, pro defensione latentis conscientiæ.

Etsi nihil mihi conscius sum, tamen in hoc iustificare me non possum: quia remota misericordia tua, *non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens.*

Quòd omnia grauia pro æterna vita sunt toleranda. *Cap.* XLVII.

1\. D. FIli, non te frangant labores quos assumpsisti propter me, nec tribulationes te deijciant vsquequaque; sed mea promissio,

in omni euentu te roboret & consoletur.

Ego sufficiens sum ad reddendum supra omnem modum, & mensuram.

Non diu hìc laborabis, nec semper grauaberis doloribus.

Expecta paulisper, & videbis celerem finem malorum.

Veniet vna hora, quando cessabit omnis labor & tumultus.

Modicum est, & breue omne quod transit cum tempore.

2. Age, quod agis: fideliter labora in vinea mea, ego ero merces tua.

Scribe, lege, canta, geme, tace, ora, sustine viriliter contraria: digna est his omnibus, & maioribus prælijs vita æterna.

Veniet pax in die vna, quæ nota est Domino: & erit non dies neque nox huius scilicet temporis, sed lux perpetua, claritas infinita, pax firma, & requies secura.

Non dices tunc: *Quis me liberabit de corpore mortis huius?* Neque clamabis: *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est!* quoniam præcipitabitur mors, & salus erit indefectiua; anxie-

anxietas nulla, iucunditas beata, societas dulcis & decora.

3. O si vidisses Sanctorum in cœlo coronas perpetuas, quanta quoque nunc exultant gloria, qui huic mundo olim contemptibiles, & quasi vita ipsa indigni putabantur; profectò te statim humiliares vsque ad terram, & affectares potiùs omnibus subesse, quàm vni preesse.

Nec huius vitæ lætos dies concupisceres, sed magis pro Deo tribulari gauderes: & pro nihilo inter homines computari, maximum lucrum duceres.

4. O si tibi hæc saperent, & profundè ad cor transirent, quomodo auderes vel semel conqueri?

Nonne pro vita æterna, cuncta laboriosa sunt toleranda?

Non est paruum quid, perdere aut lucrari regnum Dei?

Leua igitur faciem tuam in cœlum. Ecce ego, & omnes Sancti mei mecum, qui in hoc sæculo magnum habuere certamen, modò gaudent, modò consolantur, modò securi sunt, modò requiescunt

& sine fine mecum in regno Patris mei permanebunt.

De die æternitatis, & huius vitæ angustijs. Cap. XLVIII.

1. O Supernę ciuitatis mansio beatissima! O dies æternitatis clarissima? quam nox non obscurat, sed summa veritas semper irradiat; dies semper læta, semper secura, & numquam statum mutans in contraria!

O Vtinam dies illa illuxisset, & cuncta hæc temporalia finem accepissent!

Lucet quidem Sanctis perpetua claritate splendida, sed non nisi à longè & per speculum pereginantibus in terra.

2. Norunt cœli ciues, quàm gaudiosa sit illa: gemunt exules filij Eue, quod amara, & tędiosa sit ista.

Dies huius temporis parui, & mali, pleni doloribus & angustijs.

Vbi homo multis peccatis inquinatur, multis passionibus irretitur, multis timoribus stringitur, multis curis distenditur, multis curiosita-

tibus

tibus distrahitur, multis vanitatibus implicatur, multis erroribus circumfunditur, multis laboribus atteritur, tentationibus grauatur, delicijs eneruatur, egestate cruciatur.

3. O quando finis horum malorum? quando liberabor à misera seruitute vitiorum? quando memorabor Domine tui solius? quando ad plenum lætabor in te?

Quando ero sine omni impedimento in vera libertate, sine omni grauamine mentis & corporis.

Quando erit pax solida, pax imperturbabilis & secura, pax intus & foris, pax ex omni parte firma?

Iesu bone, quando stabo ad videndum te? quando contemplabor gloriam regni tui? quando eris mihi omnia in omnibus.

O quando ero tecum in regno tuo, quod præparasti dilectis tuis ab æterno?

Relictus sum pauper, & exul in terra hostili, vbi bella quotidiana, & infortunia maxima.

4. Consolare exilium meum, mitiga dolorem meum, quia ad te suspirat omne desiderium meum.

Nam onus mihi totum est, quidquid hic mundus offert ad solatium.

Desidero te intimè frui, sed nequeo apprehendere.

Opto inhærere cęlestibus, sed deprimunt res temporales, & immortificatæ passiones.

Mente omnibus rebus superesse volo, carni autem inuite subesse cogor.

Sic ego homo infelix mecum pugno, & factus sum mihimetipsi grauis, dum spiritus sursum & caro quærit esse deorsum.

5. O quid intus patior, dum mente cęlestia tracto, & mox carnalium turba occurrit oranti! Deus meus, ne elongeris à me, neque declines in ira à seruo tuo.

Fulgura coruscationem tuam, dissipa eas: emitte sagittas tuas, & conturbentur omnes phantasię inimici.

Recollige sensus meos ad te; fac me obliuisci omnium mundanorum: da citò abijcere, & contemnere phantasmata vitiorum.

Succurre mihi æterna Veritas, vt

sic

sic nulla me moueat vanitas.

Adueni cælestis suauitas, & fugiat à facie tua omnis impuritas.

Ignosce quoque mihi, & misericorditer indulge, quoties præter te aliud in oratione reuoluo.

Confiteor etenim verè, quia valdè distractè me habere consueui.

Nam ibi multoties non sum, vbi corporaliter sto aut sedeo; sed ibi magis sum, quò cogitationibus feror.

Ibi sum, vbi cogitatio mea est. Ibi est frequenter cogitatio mea, vbi est quod amo.

Hoc mihi citò occurrit quod naturaliter delectat, aut ex vsu placet.

6. Vnde tu Veritas apertè dixisti: *Vbi enim est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum.*

Si cælum diligo, libenter de cælestibus penso.

Si mundum amo, mundi felicitatibus congaudeo, & de aduersitatibus eius tristor.

Si carnem diligo, quæ carnis sunt sæpè imaginor.

Si spiritum amo, de spiritualibus cogitare delector.

Quæcumque enim diligo, de his liben-

libenter loquor, & audio, atq; talium imagines mecum ad domum reporto.

Sed beatus ille homo, qui propter te, Domine, omnibus creaturis licentiam abeundi tribuit: qui naturæ vim facit, & concupiscentias carnis feruore spiritus crucifigit: vt serenata conscientia puram tibi orationem offerat, dignusque sit angelicis interesse choris, omnibus terrenis foris & intus exclusis.

De desiderio æternæ vitæ; & quanta sint certantibus bona promissa.
Cap. XLIX.

1. D. Fili, cùm tibi desiderium æternæ beatitudinis desuper infundi sentis, & de tabernaculo corporis exire concupiscis, vt charitatem meam sine vicissitudinis vmbra contemplari possis; dilata cor tuum, & omni desiderio hanc sanctam inspirationem suscipe.

Redde amplissimas supernę bonitati gratias, quæ tecum sic dignanter agit, clementer visitat, arden-

denter excitat, potenter subleuat, ne proprio pondere ad terrena labaris.

Neque enim hoc cogitatu tuo aut conatu accipis, sed sola dignatione supernæ gratiæ, & diuini respectus; quatenus in virtutibus, & maiori humilitate proficias, & ad futura certamina te præpares, mihique toto cordis affectu adhærere, ac feruenti voluntate studeas deseruire.

2. Fili, sæpè ignis ardet, sed sine fumo flamma non ascendit.

Sic & aliquorum desideria ad cęlestia flagrant, & tamen à tentatione carnalis affectus liberi non sunt.

Idcircò nec omnino purè pro honore Dei agunt, quod tam desideranter ab eo petunt.

Tale est, & tuum sæpè desiderium, quod insinuasti fore tam importunum.

Non enim est hoc purum & perfectum, quod propria commoditate est infectum.

3. Pete non quod tibi est delectabile & commodum, sed quod mihi est acceptabile atq; honorificum: quia si rectè iudicas, meam ordina-

ationem tuo desiderio & omni desiderato præferre debes ac sequi.

Noui desiderium tuum, & frequentes gemitus audiui.

Iam velles esse in libertate gloriæ filiorum Dei; iam te delectat domus æterna, & cœlestis patria gaudio plena, sed nondum venit hora ista: sed est adhuc aliud tempus, scilicet tempus belli, tempus laboris & probationis.

Optas summo repleri bono, sed non potes hoc assequi modò.

Ego sum: exspecta me (dicit Dominus) donec veniat regnum Dei.

4. Probandus es adhuc in terris, & in multis exercitandus.

Consolatio tibi interdum dabitur, sed copiosa satietas non concedetur.

Confortare igitur, & esto robustus, tam in agendo quàm in patiendo naturæ contraria.

Oportet te nouum induere hominem, & in alterum virum mutari.

Oportet te sæpè agere, quod non vis,

vis, & quod vis, oportet relinquere. Quod alijs placet, processum habebit: quod tibi placet, vltrà non proficiet.

Quod alij dicunt, audietur: quod tu dicis, pro nihilo computabitur. Petent alij, & accipient; tu petes, nec impetrabis.

5. Erunt alij magni in ore hominum, de te autem tacebitur.

Alijs hoc vel illud committetur, tu autem ad nihil vtilis iudicaberis.

Propter hoc natura quandoque contristabitur; & magnum, si silens portaueris.

In his & similibus multis, probari solet fidelis Domini seruus; qualiter se abnegare, & in omnibus frangere quiuerit.

Vix est aliquid tale, in quo tantumdem mori indiges, sicut videre, & pati quæ voluntati tuæ aduersa sunt: maximè autem, cùm disconuenientia, & quæ minus vtilia tibi apparent, fieri iubentur.

Et quia non audes resistere altiori potestati, sub dominio constitutus: ideò durum tibi videtur, ad nutum alterius ambulare, & omne

pro-

proprium ſentire omittere.

6. Sed penſa, fili, horum fructum laborum, celerem finem, atque præmium nimis magnum: & non habebis inde grauamen, ſed fortiſſimum patientiæ tuæ ſolamen.

Nam & pro modica hac voluntate, quam nunc ſponte deſeris, habebis ſemper voluntatem tuam in cœlis.

Ibi quippe inuenies omne quod volueris, omne quod deſiderare poteris.

Ibi aderit tibi totius facultas boni, ſine timore amittendi.

Ibi voluntas tua vna ſemper mecum, nil cupiet extraneum vel priuatum.

Ibi nullus reſiſtet tibi, nemo de te conqueretur, nemo impediet, nihil obuiabit: ſed cuncta deſiderata ſimul erunt præſentia, totumque affectum tuum reficient, & adimplebunt vſque ad ſummum.

Ibi reddam gloriam pro contumelia perpeſſa; pallium laudis, pro mœrore; pro loco nouiſſimo, ſedem regni in ſæcula.

Ibi apparebit fructus obedientiæ, gau-

gaudebit labor pœnitentiæ, & humilis subiectio coronabitur gloriosè.

7. Nunc ergo inclina te humilitér sub omnium manibus: nec sit tibi curæ, quis hoc dixerit vel iusserit.

Sed hoc magnoperè curato, vt siue Prælatus, seu iunior, aut æqualis, aliquid à te exposcerit vel innuerit, pro bono totum accipias, & sincera voluntate studeas adimplere.

Quæret alius hoc, alius illud: glorietur ille in illo, & iste in isto, laudeturque millies mille: tu autem nec isto, nec in illo, sed in tuiipsius gaude contemptu, & in mei solius beneplacito ac honore.

Hoc optandum est tibi, vt siue per vitam, siue per mortem, Deus semper in te glorificetur.

Qualiter homo desolatus se debet in manus Dei offerre.

Cap. L.

1. DOmine Deus, sancte Pater, sis nunc, & in ęternum benedictus: quia sicut vis, sic factum

ctum est: & quod facis, bonum est.

Lætetur in te seruus tuus non in se, nec in aliquo alio: quia tu solus lætitia vera, tu spes mea & corona mea, tu gaudium meum, & honor meus, Domine.

Quid habet seruus tuus, nisi quod à te accepit, etiam sine merito suo?

Tua sunt omnia, quæ dedisti & quæ fecisti.

Pauper sum, & in laboribus meis à iuuentute mea: & contristatur anima mea nonnunquam vsque ad lachrymas, quandoque etiam conturbatur ad se, propter imminentes passiones.

2. Desidero pacis gaudium, pacem filiorum tuorum flagito, qui in lumine consolationis à te pascuntur.

Si das pacem, si gaudium sanctum infundis, erit anima serui tui plena modulatione, & deuota in laude tua.

Sed si te subtraxeris, sicut sæpissimè soles, non poterit currere viam mandatorum tuorum; sed magis ad tundendum pectus genua eius incuruantur: quia non est illi sicut heri

heri & nudiustertius, quando splẽdebat lucerna tua super caput eius, & sub vmbra alarum tuarum protegebatur à tentationibus irruentibus.

3. Pater iuste & semper laudande, venit hora vt probetur seruus tuus.

Pater amande, dignum est, vt hac hora patiatur pro te aliquid seruus tuus.

Pater perpetuò venerande, venit hora, quam ab æterno præsciebas affuturam: vt ad modicum tempus succumbat foris seruus tuus, viuat verò semper apud te intus.

Paululùm vilipendatur, humilietur, & deficiat coram hominibus; passionibus conteratur & languoribus: vt iterùm tecum in aurora nouæ lucis resurgat, & in cęlestibus clarificetur.

Pater sancte, tu sic ordinasti, & sic voluisti: & hoc factum est, quod ipse præcepisti.

4. Hæc est enim gratia ad amicum tuum, pati, & tribulari in mundo, pro amore tuo, quotiescumque, & à quocumque id permiseris fieri.

Sin

Sine consilio & prouidentia tua, & sine causa, nihil fit in terra.

Bonum mihi, Domine, quòd humiliasti me: vt discam iustificationes tuas, & omnes elationes cordis atque præsumptiones obijciam.

Vtile mihi, quòd confusio cooperuit faciem meam: vt te potiùs, quàm homines, ad consolandum requiram.

Didici etiam ex hoc, inscrutabile iudicium tuum expauescere: qui affligis iustum cum impio, sed non sine æquitate & iustitia.

5. Gratias tibi ago, quia non pepercisti malis meis, sed attriuisti me verberibus amaris, infligens dolores, & immittens angustias foris & intus.

Non est qui me consoletur, ex omnibus, quæ sub cœlo sunt, nisi tu Domine Deus meus, cælestis medicus animarum: qui *percutis & sanas, deducis ad inferos & reducis.*

Disciplina tua super me, & virga tua ipsa me docebit. Tob. 13. Ps. 17.

6. Ecce, Pater dilecte, in manibus tuis sum ego, sub virga correctionis tuæ me inclino.

Percute dorsum meum, & col-

lum meum, vt incuruem ad voluntatem tuam, tortuositatem meam.

Fac me pium & humilem discipulum, sicut benè facere consueuisti, vt ambulem ad omnem nutum tuum.

Tibi me, & omnia mea, ad corrigendum commendo: melius est hic corripi, quàm in futuro.

Tu scis omnia, & singula, & nil te latet in humana conscientia.

Antequam fiant, nosti ventura; & non opus est tibi, vt quis te doceat, aut admoneat de his quæ geruntur in terra.

Tu scis, quid expediat ad profectum meum, & quantum deseruit tribulatio ad rubiginem vitiorum purgandam.

Fac mecum desideratum beneplacitum tuum, & ne despicias peccaminosam vitam meam, nulli meliùs nec clariùs, quàm tibi soli notam

7. Da mihi, Domine, scire quod sciendum est; hoc amare, quod amandum est; hoc laudare, quod tibi summè placet, hoc reputare, quod tibi pretiosum apparet;

hoc

hoc vituperare, quod oculis tuis sordescit.

Non me sinas secundùm visionem oculorum exteriorum iudicare, neque secundùm auditum aurium hominum imperitorum sententiare, sed in iudicio vero de visibilibus, & spiritualibus discernere, atque super omnia voluntatis tuę beneplacitum semper inquirere.

8. Falluntur sæpè hominum sensus in iudicando, falluntur, & amatores sæculi, visibilia tantummodo amando.

Quid est homo inde melior, quia reputatur ab homine maior?

Fallax fallacem, vanus vanum, cæcus cæcum, infirmus infirmum, decipit, dum exaltat: & veraciter magis confundit, dum inaniter laudat.

Nam quantum vnusquisque est in oculis tuis, tantum est, & non ampliùs, ait humilis sanctus Franciscus.

Quòd humilibus insistendum est operibus, cùm deficitur à summis. Cap. LI.

1. D. FIli, non vales semper in feruentiori desiderio virtutum stare, nec in altiori gradu contemplationis consistere: sed necesse habes interdum, ob originalem corruptelam, ad inferiora descendere, & onus corruptibilis vitæ, etiam inuitè, & cum tædio, portare.

Quamdiù mortale corpus geris, tædium senties, & grauamen cordis.

Oportet ergo sæpè in carne de carnis onere gemere: eò quòd non vales spiritualibus studijs & diuinæ contemplationi indesinenter inhærere.

2. Tunc expedit tibi ad humilia & exteriora opera confugere, & in bonis actibus te recreare: aduentum meum, & supernam visitationem firma confidentia expectare; exilium tuum, & ariditatem mentis patienter sufferre, donec

M ite-

terum à me visiteris, & ab omnibus anxietatibus libereris.

Nam faciam te laborum obliuisci, & interna quiete perfrui.

Expandam coram te prata Scripturarum; vt dilatato corde, currere incipias viam mandatorum meorum.

Et dices; *Non sunt condignæ passiones huius temporis, ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis?*

Quòd homo non reputet se consolatione dignum, sed magis verberibus reum. Cap. LII.

1.S. DOmine non sum dignus consolatione tua, nec aliqua spirituali visitatione: & ideò iustè mecum agis, quando me inopem & desolatum relinquis.

Si enim ad instar maris lachrymas fundere possem, adhuc consolatione tua dignus non essem.

Vnde nihil dignus sum, quàm flagellari & puniri; quia grauiter & sæpè te offendi, & in multis valde deliqui.

Ergo vera pensata ratione, nec minima sum dignus consolatione.

Sed

Sed tu clemens, & misericors Deus, qui non vis perire opera tua, ad ostendendum diuitias bonitatis tuæ in vasa misericordiæ, etiam præter omne proprium meritum dignaris consolari seruum tuum supra humanum modum.

Tuæ enim consolationes, non sunt sicut humanæ confabulationes.

2. Quid egi, Domine, vt mihi conferres aliquam cælestem consolationem.

Ego nihil boni me egisse recolo, sed semper ad vitia pronum, & ad emendationem pigrum fuisse.

Verum est, & negare non possum. Si aliter dicerem, tu stares contra me, & non esset qui defenderet.

Quid merui pro peccatis meis, nisi infernum, & ignem æternum?

In veritate confiteor, quoniam dignus sum omni ludibrio, & contemptu, nec decet me inter tuos deuotos commemorari. Et licet hoc ægrè audiam; tamen aduersum me, pro veritate peccata mea arguam, vt faciliùs misericordiam tuam merear impetrare.

3 Quid dicam reus, & omni confusione plenus?

Non habeo os loquendi, nisi hoc tantùm verbum: Peccaui, Domine, peccaui: miserere mei, ignosce mihi.

Sine me paululum, vt plangam dotorom meum, antequam vadam ad terram tenebrosam, & opertam mortis caligine.

Quid tam maximè à reo & misero peccatore requiris, nisi vt conteratur, & humiliet se pro delictis suis?

In vera contritione & cordis humiliatione, nascitur spes veniæ, reconciliatur perturbata conscientia, reparatur gratia perdita, tuetur homo à futura ira: & occurrunt sibi mutuò in osculo sancto, Deus & pœnitens anima.

4. Humilis peccatorum contritio, acceptabile tibi est, Domine, sacrificium; longè suauius odorans in conspectu tuo, quàm thuris incensum.

Hæc est gratum etiam vnguentum, quod sacris pedibus tuis infundi voluisti: quia cor contritum, & humiliatum numquam despexisti.

Ibi

Ibi eſt locus refugij à facie iræ inimici. Ibi emendatur & abluitur, quidquid aliunde contractum eſt & inquinatum.

Quòd gratia Dei non miſcetur terrena ſapientibus. Cap. LIII.

1. D. Fili, pretioſa eſt gratia mea, non patitur ſe miſceri extraneis rebus, nec conſolationibus terrenis.

Abijcere ergo oportet omnia impedimenta gratiæ, ſi optas eius infuſionem ſuſcipere.

Pete ſecretum tibi, ama ſolus habitare tecum, nullius require confabulationem: ſed magis ad Deum deuotam effunde precem, vt compunctam teneas mentem, & puram conſcientiam.

Totum mundum nihil æſtima: Deo vacare, omnibus exterioribus antepone.

Non enim poteris mihi vacare, & in tranſitorijs pariter delectari.

A notis & à charis oportet elongari, & ab omni temporali ſolatio mentem tenere priuatam.

Sic obſecrat B. Apoſtolus Petrus,

vt tamquam aduenas & peregrinos in hoc mundo se contineant Christi fideles à carnalibus desiderijs, quæ militãt aduersus animam. (1. *Pet*. 2.)

2. O quanta fiducia erit morituro, quem nullius rei affectus detinet in mundo.

Sed sic segregatum cor habere ab omnibus, æger necdum capit animus, nec animalis homo nouit interni hominis libertatem.

Attamen si verè velit esse spiritualis oportet eum renuntiare tam remotis quàm propinquis; & à nemine magis cauere, quàm a seipso.

Si temetipsum perfectè viceris, cetera faciliùs subiugabis.

Perfecta victoria est, de semetipso triumphare.

Qui enim semetipsum subiectum tenet, vt sensualitas rationis, & ratio in cunctis obediat mihi; hic verè victor est sui, & dominus mundi.

3. Si ad hunc apicem scandere gliscis, oportet viriliter incipere, & securim ad radicem ponere, vt euellas & destruas occultam inordinatam inclinationem ad teipsum, & ad omne priuatum & materiale bonum.

Ex

Ex hoc vitio, quod homo ſemetipſum nimis inordinatè diligit, pęne totum pendet, quidquid radicaliter vincendum eſt: quo deuicto & ſubacto malo, pax magna & tranquillitas erit continuo.

Sed quia pauci ſibi ipſis perfectè mori laborant, nec plenè extra ſe tendunt, propterea in ſe implicati remanent, nec ſupra ſe in ſpiritu eleuari poſſunt.

Qui autem liberè mecum ambulare deſiderat, neceſſe eſt, vt omnes prauas & inordinatas affectiones ſuas mortificet, atque nulli creaturę priuato amore, concupiſcenter inhæreat.

De diuerſis motibus Naturæ & Gratiæ.
Cap. LIV.

1. Fili diligenter aduerte motus Naturæ & Gratiæ, quia valdè contrarie & ſubtiliter mouētur; & vix, niſi à ſpirituali & intimo illuminato homine, diſcernuntur.

Omnes quidem bonum appetunt,

& aliquid boni in ſuis dictis vel factis prætendunt, ideò ſub ſpecie boni multi falluntur.

Natura callida eſt, & multos trahit, illaqueat, & decipit, & ſe ſemper pro fine habet.

Sed Gratia ſimpliciter ambulat, ab omni ſpecie mala declinat; fallacias non prætendit, & omnia pure propter Deum agit, in quo & finaliter requieſcit.

2. Natura inuite vult mori, nec premi, nec ſuperari, nec ſubeſſe, nec ſponte ſubiugari.

Gratia verò ſtudet mortificationi propriæ, reſiſtit ſenſualitati, quærit ſubijci, appetit vinci, nec propria vult libertate fungi; ſub diſciplina amat teneri, nec alicui cupit dominari: ſed ſub Deo ſemper viuere, ſtare, & eſſe; atque propter Deum omni humanæ creaturæ humiliter parata eſt inclinari.

Natura pro ſuo commodo laborat; & quid lucri ex alio ſibi proueniat, attendit.

Gratia autem, non quid ſibi vtile & commodum ſit, ſed quod multis proficiat, magis conſiderat.

Na-

Natura libenter honorem & reuerentiam accipit.

Gratia verò omnem honorem, & gloriam Deo fideliter attribuit.

3. Natura confusionem timet & contemptum.

Gratia autem gaudet pro nomine Iesu pati contumeliam.

Natura otium amat, & quietem corporalem.

Gratia verò vacua esse non potest, sed libenter amplectitur laborem.

Natura quærit habere curiosa & pulchra, abhorret vilia & grossa.

Gratia verò simplicibus delectatur & humilibus, aspera non aspernatur, nec vetustis refugit indui pannis.

Natura respicit temporalia, gaudet ad lucra terrena, tristatur de damno, irritatur leui iniuriæ verbo.

Sed gratia attendit æterna, non inhæret temporalibus, nec in perditione rerum turbatur, neque verbis durioribus acerbatur; quia thesaurum suum, & gaudium in cęlo, vbi nil perit, constituit.

4. Natura cupida eſt, & libentiùs accipit quàm donat, amat propria & priuata.

Gratia autem pia eſt & communis, vitat ſingularia, contentatur paucis, *beatius dare* iudicat *quam accipere*.

Natura inclinat ad creaturas, ad carnem propriam, ad vanitates & diſcurſus.

Sed gratia trahit ad Deum & ad virtutes, renuntiat creaturis, fugit mundum, odit carnis deſideria, reſtringit euagationes, erubeſcit in publico apparere.

Natura libenter aliquod ſolatiũ habet externum, in quo delectetur ad ſenſum.

Sed gratia in ſolo Deo quærit conſolari, & in ſummo bono ſuper omnia viſibilia delectari.

5. Natura totum agit propter lucrum & commodum proprium, nihil gratis facere poteſt, ſed aut æquale, aut melius, aut laudem, vel fauorem pro benefactis conſequi ſperat; & multum ponderari ſua geſta & dona concupiſcit.

Gratia verò nil temporale quærit; nec aliud premium, quàm Deum

Deum ſolum, pro mercede poſtulat; nec ampliùs de temporalibus neceſſarijs deſiderat, niſi quantum hæc ſibi ad aſſecutionem æternorum valeant deſeruire.

6. Natura gaudet de amicis multis & propinquis, gloriatur de nobili loco, & ortu generis, arridet potentibus, blanditur diuitibus, applaudit ſibi ſimilibus.

Gratia autem & inimicos diligit, nec de amicorum turba extollitur: nec locum, nec ortum natalium reputat, niſi virtus maior ibi fuerit.

Fauet magis pauperi quàm diuiti, compatitur plus innocenti quã potenti; congaudet veraci, non fallaci.

Exhortatur ſemper bonus meliora chariſmata æmulari, & Filio Dei per virtutem aſſimilari.

Natura de defectu, & moleſtia citò conqueritur.

Gratia conſtanter fert inopiam.

7. Natura omnia ad ſe reflectit, pro ſe certat & arguit.

Gratia autem ad Deum cuncta reducit, vnde originaliter emanant; nihil boni ſibi adſcribit, nec arro-

ganter præsumit; non contendit; nec suam sententiam alijs præfert; sed in omni sensu, & intellectu; æternæ sapientiæ ac diuino examini se submittit.

Natura appetit scire secreta, & noua audire; vult exterius apparere, & multa per sensus experiri: desiderat agnosci, & agere vnde laus & admiratio procedit.

Sed gratia non curat noua nec curiosa percipere; quia totum hoc de vetustate corruptionis est ortum, cum nihil nouum & durabile sit super terram.

Docet itaque sensus restringere, vnam complacentiam, & ostentationem deuitare, laudanda & dignè miranda humiliter abscondere, & de omni re, & in omni scientia, vtilitatis fructum, atque Dei laudem & honorem quærere.

Non vult se nec sua prædicari, sed Deum in donis suis optat benedici, qui cuncta ex mera charitate largitur.

8. Hæc gratia supernaturale lumen, & quoddam Dei speciale donum est, & propriè electorum signaculum, & pignus salutis æternæ;

næ; quæ hominem de terrenis ad cælestia amanda sustullit, & de carnali spiritualem efficit.

Quantò igitur Natura ampliùs premitur & vincitur, tantò maior gratia infunditur; & quotidie nouis visitationibus interior homo secundùm imaginem Dei reformatur.

De corruptione naturæ, & efficatia gratiæ diuinæ. Cap. LV.

1. S. DOmine Deus meus qui me creasti ad imaginem & similitudinem tuam, concede mihi hanc gratiam, quam ostendisti tam magnam, & necessariam ad salutem; vt vincam pessimam naturam meam, trahentem ad peccata, & in perditionem.

Sentio enim in carne mea legem peccati, contradicentem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem ad obediendum sensualitati in multis: nec possum resistere passionibus eius, nisi assistat tua sanctissima gratia, cordi meo ardenter infusa.

2, Opus est gratia tua, & magna gra-

gratia: vt vincatur natura ad malum ſemper prona ab adoleſcentia ſua.

Nam per primum hominem Adam lapſa, & vitiata per peccatum, in omnes homines pœna huius maculæ deſcendit: vt ipſa natura, quæ benè & recta à te condita fuit, pro vitio iam & infirmitate corruptæ naturæ ponatur, eò quòd motus eius ſibi relictus, ad malum & inferiora trahit.

Nam modica vis, quæ remanſit, eſt tamquam ſcintilla quædam latens in cinere.

Hæc eſt ipſa ratio naturalis, circumfuſa magna caligine, adhuc iudicium habens boni & mali, veri falſique diſtantiam; licet impotens ſit adimplere omne quod approbat, nec pleno iam lumine veritatis, nec ſanitate affectionum ſuarum potiatur.

3. Hinc eſt, Deus meus, quòd *condelector legi tuæ ſecundùm interiorem hominem*, ſciens mandatum tuum fore bonum, iuſtum & ſanctum, arguens etiam omne malum, & peccatum fugiendum.

Carne autem ſeruio legi peccati, dum

dum magis sensualitati obedio, quàm rationi.

Hinc est, quod *velle bonum mihi adiacet, perficere autem non inuenio*.

Hinc sæpè multa bona propono, sed quia gratia deest ad adiuuandum infirmitatem meam, ex leui resistentia resilio & deficio.

Hinc accidit, quòd viam perfectionis agnosco, & qualiter agere debeam, clarè satis video.

Sed propriæ corruptionis pondere pressus, ad perfectiora non assurgo.

4. O quàm maximè est mihi necessaria, Domine, tua gratia, ad inchoandum bonum, ad proficiendum, & ad perficiendum.

Nam sine ea nihil possum facere: omnia autem possum in te, confortante me gratia.

O verè cælestis gratia, sine qua nulla sunt propria merita, nulla quoque dona naturæ ponderanda!

Nihil artes, nihil diuitiæ, nihil pulchritudo vel fortitudo; nihil ingenium vel eloquentia, valent apud te Domine sine gratia.

Nam dona naturæ, bonis & malis sunt communia: electorum autem proprium donum est gratia

sine

siue dilectio; qua insigniti, digni habentur vita æterna.

Tantùm eminet hæc gratia, vt nec donum prophetiæ, nec signorum operatio, nec quantalibet alta speculatio aliquid æstimetur sine ea.

Sed neque fides, neque spes neque aliæ virtutes, tibi acceptæ sunt sine charitate, & gratia. (1. *Corint.* 13.)

5. O beatissima gratia, quæ pauperem spiritu, virtutibus diuitem facis: & diuitem multis bonis, humilem corde reddis.

Veni, & descende ad me, reple me manè consolatione tua, ne deficiat præ lassitudine, & ariditate mentis anima mea.

Obsecro Domine, vt inueniam gratiam in oculis tuis: sufficit enim mihi gratia tua, ceteris non obtentis, quæ desiderat natura.

Si fuero tentatus & vexatus tribulationibus multis, non timebo mala, dum mecum fuerit gratia tua.

Ipsa fortitudo mea, ipsa consilium confert & auxilium.

Cunctis hostibus potentior est, &

& ſapientior vniuerſis ſapientibus.

6. Magiſtra eſt veritatis, doctrix diſciplinæ, lumen cordis, ſolamen preſſuræ, fugatrix triſtitiæ, ablatrix timoris, nutrix deuotionis, productrix lachrymarum.

Quid ſum ſine ea, niſi aridum, lignum, & ſtirps inutilis ad eijciendum?

Tua ergo me, Domine, gratia, ſemper & præueniat & ſequatur, ac bonis operibus iugiter præſtet eſſe intentum, per Ieſum Chriſtum Filium tuum. Amen.

Quòd nos ipſos abnegare, & Chriſtum imitari debemus per crucem.
Cap. LVI.

1. D. FIli, quantum à te vales exire, tantum in me poteris tranſire.

Sicut nihil foris concupiſcere, internam pacem facit; ſic ſe interiùs relinquere, Deo coniungit.

Volo te addiſcere perfectam abnegationem tui in voluntate, mea, ſine contradictione, & querela.

Sequere me: Ego ſum via, veritas, &

& vita. Sine via non itur; sine veritate, non cognoscitur; sine vita, non viuitur. Ego sum via, quam sequi debes; veritas, cui credere debes; vita, quam sperare debes.

Ego sum via inuiolabilis, veritas infallibilis, vita interminabilis.

Ego sum via rectissima, veritas suprema, vita vera, vita beata, vita increata.

Si manseris in via mea, cognosces veritatem, & veritas liberabit te, & apprehendes vitam æternam.

2. *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata.* (Matt. 19.)

Si vis veritatem cognoscere crede mihi.

Si vis perfectus esse, vende omnia. (*Ibid.*)

Si vis esse discipulus meus, abnega temetipsum. (*Luc.* 9.)

Si vis beatam vitam possidere, præsentem vitam contemne.

Si vis exaltari in cęlo, humilia te in mundo.

Si vis regnare mecum, porta crucem mecum.

Soli enim serui crucis inueniunt viam beatitudinis, & veræ lucis.

4. S.

4. S. Domine Iesu, quia arcta est vita tua, & mundo despecta, dona mihi te cum mundi despectu imitari.

Non enim maior est seruus domino suo, nec discipulus supra magistrum.

Exerceatur seruus tuus in vita tua, quia ibi est salus mea & sanctitas vera.

Quidquid extra eam lego, vel audio, non me recreat, nec delectat plenè.

4. D. Fili, quia hæc scis, & legisti omnia; beatus eris, si feceris ea.

Qui habet mandata mea, & seruat ea, ipse est qui diligit me: & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum; & faciam eum consedere mecum in regno Patris mei.

5. S. Domine Iesu, sicut dixisti & promisisti, sic vtique fiat, & mihi promereri contingat.

Suscepi, suscepi de manu tua crucem; portabo, & portabo eam vsque ad mortem, sicut imposuisti mihi.

Verè vita boni monachi crux est, sed dux paradisi.

Inceptum est, retrò abire non li-

licet, nec relinquere oportet.

6. Eia fratres, pergamus simul, Iesus erit nobiscum.

Propter Iesum suscepimus hanc crucem; propter Iesum perseueremus in cruce.

Erit adiutor noster, qui est dux noster, & præcessor.

En, rex noster ingreditur ante nos, qui pugnabit pro nobis.

Sequamur viriliter, nemo metuat terrores; simus parati mori fortiter in bello, nec inferamus crimen gloriæ nostræ, vt fugiamus à cruce.

Quòd homo non sit nimis deiectus quando in aliquos labitur defectus.
Cap. LVII.

1. D. Filli, magis placent mihi patientia & humilitas in aduersis quàm multa consolatio & deuotio in prosperis.

Vt quid te contristat paruum factum aut contra te dictum?

Si ampliùs fuisset, commoueri non debuisses.

Sed nunc permitte transire: non est primum, nec nouum, nec vltimum

mum erit, si diu vixeris.

Satis virilis es, quamdiù nil obuiat aduersi.

Benè etiam consulis, & alios nosti roborare verbis: sed cùm ad ianuam tuam venit repentina tribulatio, deficis consilio & robore.

Attende magnam fragilitatem tuam, quam sæpiùs experiris in modicis obiectis: tamen pro salute tua ista fiunt, cùm hæc & similia contingunt.

2. Propone, vt melius nosti, ex corde ea compescere; & si te tetigit, nõ tamen deijciat, nec diu implicet.

Ad minus sustine patienter, si non potes gaudenter.

Etiam si minus libenter audis, & indignationem sentis; reprime te, nec patiaris aliquid inordinatum ex ore tuo exire, vnde paruuli scandalizentur.

Citò conquiescet commotio excitata, & dolor internus reuertente dulcorabitur gratia.

Adhuc viuo ego (dicit Dominus) iuuare te paratus, & solito ampliùs consolari; si confisus fueris mihi, & deuotè inuocaueris.

3. Ani-

3. Animæquior esto, & ad maiorem sustinentiam accingere.

Non est totum frustratum, si te sæpiùs percipis tribulatum, vel grauiter tentatum.

Homo es, & non Deus; caro es, & non Angelus.

Quomodo tu posses semper in eodem statu virtutis permanere, quando hoc defuit Angelo in cælo, & primo homini in paradiso?

Ego sum qui mœrentes erigo sospitate; & suam cognoscentes infirmitatem, ad meam proueho diuinitatem.

4. S. Domine, benedictum sit verbum tuum, dulce super mel & fauum ori meo.

Quid facerem in tantis tribulationibus & angustijs meis, nisi me confortares tuis sanctis sermonibus?

Dummodo tandem ad portum salutis perueniam, quid curæ est, quę & quanta passus fuero?

Da finem bonum; da felicem ex hoc mundo transitum.

Memento mei Deus meus, & dirige me recto itinere in regnum tuum. Amen.

De

De altioribus rebus & occultis iudicijs Dei non ſcrutandis.
Cap. LVIII.

1. FIli, caueas diſputare de altis materijs, & de occultis Dei iudicijs: cur iſte ſic relinquitur, & ille ad tantam gratiam aſſumitur: cur etiam iſte tantum affligitur, & ille tam eximiè exaltatur.

Iſta omnem humanam facultatem excedunt; nec ad inueſtigandum iudicium diuinum, vlla ratio preualet, vel diſputatio.

Quando ergo hæc tibi ſuggerit inimicus, vel etiam quidam curioſi inquirunt homines, reſponde illud Prophetæ: *Iuſtus es Domine & rectum iudicium tuum.*

Et illud: *Iudicia Domini vera, iuſtificata in ſemetipſa.*

Iudicia mea metuenda ſunt, non diſcutienda; quia humano intellectui ſunt incomprehenſibilia.

2. Noli etiam inquirere, nec diſputare de meritis Sanctorum, quis alio ſit ſanctior, aut quis maior fuerit in regno cęlorum.

Talia generant ſæpè lites & conten-

tentiones inutiles, nutriunt quoque ſuperbiam & vanam gloriam: vnde oriuntur inuidiæ & diſſenſiones, dum iſte illum Sanctum, & alius alium conatur ſuperbè præferre.

Talia autem velle ſcire & inueſtigare, nullum fructum afferunt, ſed magis Sanctis diſplicent: quia non ſum Deus diſſenſionis, ſed pacis; quæ pax magis in humilitate vera, quàm in propria exaltatione conſiſtit.

3. Quidam zelo deuotionis trahuntur ad hos vel ad illos ampliori affectu, ſed humano potiùs quàm diuino.

Ego ſum qui cunctos condidi Sanctos: ego donaui gratiam, ego præſtiti gloriam.

Ego noui ſingulorum merita; ego præueni eos in benedictionibus dulcedinis meæ.

Ego preſciui dilectos ante ſæcula; ego eos elegi de mundo, non ipſi me præelegerunt.

Ego vocaui per gratiam, attraxi per miſericordiam: ego perduxi eos per tentationes varias.

Ego infudi conſolationes magnificas, ego dedi perſeuerantiam, ego

ego coronaui eorum patientiam.

4. Ego primum, & nouissimum agnosco; ego omnes inæstimabili dilectione amplector.

Ego laudandus sum in omnibus Sanctis meis; ego super omnia benedicendus sum, & honorandus in singulis, quos sic gloriosè magnificaui, & prædestinaui, sine vllis præcedentibus proprijs meritis.

Qui ergo vnum de minimis meis contempserit, nec magnum honorat; *quia pusillum, & magnum ego feci*.

Et qui derogat alicui Sanctorum, derogat & mihi, & cæteris omnibus in regno cœlorum.

Omnes vnum sunt per charitatis vinculum; idem sentiunt, idem volunt, & omnes in vnum se diligunt.

5. Adhuc autem (quod multò altius est) plus me, quàm se & sua merita, diligunt.

Nam supra se rapti, & extra propriā dilectionem tracti, toti in amorem mei pergunt, in quo & fruitiuè quiescunt.

Nihil est, quod eos auertere possit aut deprimere: quippè qui æter-

na veritate pleni, igne ardeſcunt inextinguibilis charitatis.

Taceant igitur carnales & animales homines de Sanctorum ſtatu diſſerere, qui non norunt niſi priuata gaudia diligere. Demunt & addunt, pro ſua inclinatione, non prout placet æternæ veritati.

6. In multis eſt ignorantia, eorum maximè, qui parum illuminati rarò aliquem perfecta dilectione ſpirituali diligere norunt.

Multum adhuc naturali affectu, & humana amicitia, ad hos vel ad illos trahuntur, & ſicut in inferioribus ſe habent, ita & de cęleſtibus imaginantur.

Sed eſt diſtantia incomparabilis, inter ea, quæ imperfecti cogitant, & quæ illuminati viri per reuelationem ſupernam ſpeculantur.

7. Caue ergo, fili, de iſtis curioſè tractare, quæ tuam ſcientiam excedunt: ſed hoc magis ſatage, & intende, vt vel minimus in regno Dei queas inueniri.

Et ſi quiſpiam ſciret, quis alio ſanctior eſſet, vel maior haberetur in regno cælorum: quid ei hæc notitia prodeſſet niſi ſe ex hac cognitione

tione coram me humiliaret, & in maiorem nominis mei laudem exurgeret?

Multò acceptius Deo facit, qui de peccatorum suorum magnitudine, & virtutum suarum paruitate cogitat, & quàm longè à perfectione sãctorum distat; quàm is, qui de eorum maioritate vel paruitate disputat.

Melius est sanctos deuotis precibus, & lachrymis exorare, & eorum gloriosa suffragia humili mente implorare; quàm eorum secreta vana inquisitione perscrutari.

8. Illi benè & optimè contentantur, si homines scirent contentari, & vaniloquia sua compescere.

Non gloriantur de proprijs meritis, quippè qui sibi nihil bonitatis adscribunt, sed totum mihi, quoniam ipsis cuncta ex infinita charitate mea donaui.

Tanto amore diuinitatis, & gaudio superfluenti replentur, vt nihil eis desit gloriæ, nihilque possit deesse felicitatis.

Omnes Sancti, quantò altiores in gloria, tantò humiliores in seipsis, & mihi viciniores & dile-

ctiores existunt.

Ideòque habes scriptum, quia *mittebant coronas suas ante Deum, & ceciderunt in facies suas coram Agno, & adorauerunt viuentem in sæcula sæculorum.*

9. Multi quærunt, quis maior sit in regno Dei; qui ignorant, an cum minimis debeant computari, siue erunt digni computari.

Magnum est, vel minimum esse in cœlo, vbi omnes magni sunt: quia omnes filij Dei vocabuntur & erunt.

Minimus erit in mille, & peccator centum annorum morietur. (*Isaiæ 65.*)

Cùm enim quærerent discipuli, quis maior esset in regno cælorum; tale audierunt responsum:

Nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum. Quicumque ergo humiliauerit se, sicut paruulus iste, hic maior est in regno cælorum. (*Mat. 18*)

10. Væ eis, qui cum paruulis humiliare se spontè dedignantur: quoniam humilis ianua regni cælestis, eos non admittet intrare.

Væ etiam *diuitibus, qui habent his con-*

consolationes suas: quia pauperibus intrantibus in regnum Dei ipsi stabunt foris eiulantes.

Gaudete humiles, & exultate pauperes, quia vestrum est regnum Dei, si tamen in veritate ambulatis.

Quòd omnis spes & fiducia in solo Deo est figenda. Cap. LIX.

1. S. DOmine, quæ est fiducia mea, quam in hac vita habeo? aut quod maius solatium meum, ex omnibus apparentibus sub cœlo?

Nonne tu, Domine Deus meus, cuius misericordiæ non est numerus?

Vbi mihi benè fuit sine te? Aut quando malè esse potuit, præsente te?

Malo pauper esse propter te; quàm diues sine te.

Eligo potiùs tecum in terra peregrinari, quàm sine te cœlum possidere. Vbi tu, ibi cœlum: atque ibi mors & infernus, vbi tu non es.

Tu mihi in desiderio es: & ideò post te gemere, clamare, &

exorare necesse est.

In nullo denique possum plenè confidere, qui in necessitatibus auxilietur opportunius, nisi in te solo Deo meo.

Tu es spes mea, tu fiducia mea; tu consolator meus, & fidelissimus in omnibus.

2. Omnes, quæ sua sunt, quærunt: tu salutem meam, & profectum meum solummodo prætendis, & omnia in bonum mihi conuertis.

Etiam si varijs tentationibus, & aduersitatibus exponas, hoc totum ad vtilitatem meam ordinas, qui mille modis dilectos tuos probare consueuisti.

In qua probatione non minus diligi debes & laudari, quàm si cælestibus consolationibus me repleres.

3. In te ergo, Domine Deus meus, pono totam spem meam, & refugium: in te omnem tribulationem & angustiam meam constituo; quia totum infirmum & instabile inuenio, quidquid extra te conspicio.

Non enim proderunt multi amici, neque fortes auxiliarij adiuuare

re

re poterunt, nec prudentes consiliarij responsum vtile dare, neque libri doctorum consolari, nec aliqua pretiosa substantia liberare, nec locus aliquis secretus, & amœnus contutari; si tu ipse non assistas, iuues, confortes consoleris, instruas, & custodias.

4. Omnia namque, quæ ad pacem videntur esse & felicitatem habendam, te absente nihil sunt, nihilque felicitatis in veritate conferunt.

Finis ergo omnium bonorum, & altitudo vitæ, & profunditas eloquiorum tu es: & in te super omnia sperare, fortissimum solatium seruorum tuorum.

Ad te sunt oculi mei, in te confido, Deus meus, misericordiarum Pater.

Benedic & sanctifica animam meam benedictione cælesti, vt fiat habitatio sancta tua, & sedes æternæ gloriæ tuæ: nihilque in templo tuæ dignitatis inueniatur, quod oculus tuæ maiestatis offendat.

Secundùm magnitudinem bonitatis tuæ, & multitudinem miserationum tuarum, respice in me, &

exaudi orationem pauperis serui tui, longè exulantis in regione vmbrę mortis.

Protege & conserua animam seruuli tui, inter tot discrimina vitæ corruptibilis; ac comitante gratia tua, dirige per viam pacis, ad patriam perpetuæ claritatis.

Amen.

***

FINIS LIB. III.

THOMÆ A KEMPIS, CANONICI REGVLARIS Ordinis S. Augustini.

DE IMITATIONE CHRISTI.

LIBER QVARTVS.

De Sacramento Altaris.

Deuota exhortatio ad sacram Communionem.

VOX CHRISTI.

V*Enite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos*, dicit Dominus.

Panis, quem ego dabo, caro mea est, pro mundi vita.

Accipite & comedite, hoc est Corpus meum, quod pro vobis tradetur: hoc facite in meam commemorationem.

Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo.

Verba, quæ ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt.

Cum quanta reuerentia Christus sit suscipiendus. Cap. I.

VOX DISCIPVLI.

1. HÆc sunt verba tua Christe, Veritas æterna, quamuis non vno tempore prolata, nec vno in loco conscripta.

Quia ergo tua sunt, & vera, gratanter mihi, & fideliter cuncta sunt accipienda.

Tua sunt, & tu ea protulisti; & mea quoque sunt, quia pro salute mea ea edidisti.

Libenter suscipio ea ex ore tuo vt arctius inserantur cordi meo.

Excitant me verba tantæ pietatis, plena dulcedinis & dilectionis: sed terrent me delicta propria; & ad capienda tanta mysteria, me reuerberat impura conscientia.

Prouocat me dulcedo verborum tuorum, sed onerat multitudo vitiorum meorum.

2. Iubes, vt fiducialiter ad te accedam, si tecum velim habere partem: & vt immortalitatis accipiam alimoniam, si æternam cu-

piam

piam obtinere vitam, & gloriam.

Venite inquis, *ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos.*

O dulce, & amicabile verbum in aure peccatoris, quòd tu, Domine Deus meus, egenum & pauperem inuitas ad Communionem tui sanctissimi Corporis.

Sed quis ego sum, Domine vt ad te præsumam accedere?

Ecce, cœli cœlorum, te non capiunt; & tu dicis, *Venite ad me omnes.*

3. Quid sibi vult ista pijssima dignatio, & tam amicabilis inuitatio?

Quomodo ausus ero venire, qui nihil boni mihi conscius sum, vnde possim præsumere?

Quomodo te introducam in domum meam, qui sæpius offendi benignissimam faciem tuam?

Reuerentur Angeli & Archangeli, metuunt sancti & iusti; & tu dicis: *Venite ad me omnes?*

Nisi tu Domine hoc diceres, quis verum esse crederet.

Et nisi tu iuberes, quis accedere attentaret?

 4. Ec-

4. Ecce Noe vir iustus in arcæ fabrica centum annis laborauit, vt cum paucis saluaretur: & ego quomodo me potero vna hora præparare, vt mundi fabricatorem cum reuerentia sumam?

Moyses famulus tuus magnus, & specialis amicus tuus, Arcam ex lignis imputribilibus fecit, quam, & mundissimo vestiuit auro, vt tabulas Legis in ea reponeret: & ego putrida creatura, audebo te Conditorem legis, ac vitæ datorem tam facilè suscipere.

Salomon sapientissimus Regum Israel, templum magnificum, septem annis, in laudem nominis tui ædificauit.

Et octo diebus festum dedicationis eius celebrauit, mille hostias pacificas obtulit: & Arcam fœderis in clangore buccinæ, & iubilo in locum sibi præparatum solemniter collocauit.

Et ego infelix, & pauperrimus hominum, quomodo te in domum meam introducam, qui vix mediam expendere deuotè noui horam? & vtinam vel semel dignè ferè mediam!

5. O

5. O mi Deus, quantum illi, ad placendum tibi, agere studuerunt!

Heu, quàm pusillum est quod ago! quàm breue expleo tempus, cùm me ad communicandum dispono.

Rarò totus collectus, rarissimè ab omni distractione purgatus.

Et certè in tua salutari Deitatis præsentia, nulla deberet occurrere indecens cogitatio, nulla etiam occupare creatura: quia non Angelum, sed Angelorum Dominum, suscepturus sum hospitio.

6. Est tamen valdè magna distantia inter Arcam fœderis cum suis reliquijs, & mundissimum Corpus tuum cum suis ineffabilibus virtutibus; inter legalia illa sacrificia futurorum præfiguratiua, & veram Corporis tui hostiam, omnium antiquorum sacrificiorum completiuam.

7. Quare igitur non magis ad tuam venerabilem inardesco præsentiam?

Cur non maiori me præparo sollicitudine ad tua sancta sumenda; quando illi antiqui Sancti Patriar-

triarchæ & Prophetæ, Reges quoque & Principes, cum vniuerso populo, tantum deuotionis demonstrarunt affectum erga cultum diuinum.

8. Saltauit deuotissimus Rex Dauid coram Arca Dei totis viribus, recolens beneficia olim indulta Patribus: fecit diuersi generis organa, psalmos edidit, & cantari instituit cum lætitia, cecinit, & ipse frequenter in cithara, Spiritus Sancti afflatus gratia: docuit populum Israel toto corde Deum laudare, & ore consono diebus singulis benedicere & prædicare. Si tanta agebatur tunc deuotio, ac diuinæ laudis extitit recordatio coram Arca testamenti; quanta nunc mihi, & omni populo Christiano, habenda est reuerentia, & deuotio in præsentia Sacramenti in sumptione excellentissimi Corporis Christi?

9. Currunt multi ad diuersa loca, pro visitandis reliquijs Sanctorum: & mirantur auditis gestis eorum, ampla ædificia templorum inspiciunt, & osculantur sericis, & auro inuoluta sacra ossa ipsorum.

Et

Et ecce, tu præſens es hìc apud me in altari, Deus meus, Sanctus ſanctorum, creator hominum, & Dominus angelorum.

Sæpè in talibus videndis curioſitas eſt hominum, & nouitas inuiſorum, & modicus reportatur emendationis fructus: maximè vbi eſt tam leuis, ſine vera contritione, diſcurſus.

Hìc autem in Sacramento altaris totus præſens es, Deus meus, homo Chriſtus Ieſus: vbi & copioſus percipitur æternæ ſalutis fructus, quotieſcumque fueris dignè ac deuotè ſuſceptus.

Ad iſtud verò non trahit leuitas aliqua, nec curioſitas, aut ſenſualitas; ſed firma fides, deuota ſpes, & ſincera charitas.

10. O inuiſibilis conditor mundi Deus, quàm mirabiliter agis nobiſcum! quàm ſuauiter, & gratioſe cum electis tuis diſponis, quibus temetipſum in Sacramento ſumendum proponis!

Hoc namque omnem intellectum ſuperat: hoc ſpecialiter deuotorum corda trahit, & accendit affectum.

Ipſi

Ipsi enim veri fideles tui, qui totam vitam suam ad emendationem disponunt; ex hoc dignissimo Sacramento magnam deuotionis gratiam, & virtutis amorem, frequenter recipiunt.

11. O admirabilis, & abscondita gratia Sacramenti, quam norunt tantum Christi fideles! infideles autem, & peccatis seruientes, experiri non possunt. In hoc Sacramento confertur spiritualis gratia, & reparatur in anima virtus amissa; & per peccatum deformata, redit pulchritudo.

Tanta est aliquando hæc gratia, vt ex plenitudine collatæ deuotionis, non tantùm mens, sed & debile corpus, vires sibi præstitas sentiat ampliores.

12. Dolendum tamen valdè & miserandum super tepiditate & negligentia nostra, quòd non maiori affectione trahimur ad Christum sumendum: in quo tota spes saluandorum consistit, & meritum.

Ipse enim est sanctificatio nostra, & redemptio: ipse consolatio viatorum, & Sanctorum æterna fruitio.

Do-

Dolendum itaque valdè, quod multi tam parum hoc salutare mysterium aduertunt, quod cælum lætificat, & mundum conseruat vniuersum.

Heu cæcitas, & duritia cordis humani, tam ineffabile donum non magis attendere, & ex quotidiano vsu etiam ad inaduertentiam defluere!

13. Si enim hoc sanctissimum Sacramentum in vno tantùm celebraretur loco, & ab vno tantùm consecraretur sacerdote in mundo: quanto putas desiderio ad illum locum, & ad talem Dei sacerdotem homines afficerentur, vt diuina mysteria celebrari viderent?

Nunc autem multi facti sunt sacerdotes, & in multis locis offertur Christus, vt tantò maior appareat gratia, & dilectio Dei ad hominem, quantò latiùs est sacra Communio diffusa per orbem.

Gratias tibi Iesu bone pastor æterne, qui nos pauperes, & exules dignatus es pretioso Corpore & Sanguine tuo reficere: & ad hæc mysteria percipienda, etiam pro-

prij

prijoris tui alloquio inuitare, dicendo: *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.*

Quòd magna bonitas & charitas Dei in Sacramento homini exhibetur, Cap. II.

VOX DISCIPVLI.

1. SVper bonitate tua, & magna misericordia tua Domine, confisus, accedo æger ad Saluatorem, esuriens, & sitiens ad fontem vitæ, egenus ad Regem cœli, seruus ad Dominum, creatura ad Creatorem, desolatus ad meum pium consolatorem.

Sed vnde hoc mihi, vt venias ad me? Quis ego sum, vt præstes mihi teipsum?

Quomodo audet peccator coram te apparere? & tu quomodo digna-ris ad peccatorem venire?

Tu nosti seruum tuum, & scis quia nil boni in se habet vnde hoc illi præstes.

Confiteor igitur vilitatem meã, cogosco tuam bonitatem, laudo pietatem, & gratias ago propter ni-

nimiam charitatem.

Propter temetipsum enim hoc facis, non propter mea merita: vt bonitas tua mihi magis innotescat, charitas amplior ingeratur, & humilitas perfectiùs commendetur.

Quia ergo tibi hoc placet, & tu sic fieri iussisti, placet & mihi dignatio tua; & vtinam iniquitas mea non obsistat!

2. O dulcissime & benignissime Iesu quanta tibi reuerentia & gratiarum actio cum perpetua laude, pro susceptione Sacri Corporis tui debetur; cuius dignitatem nullus hominum explicare potens inuenitur.

Sed quid cogitabo in hac Communione, in accessu ad Dominum meum, quem debitè venerari nequeo, & tamen deuotè suscipere desidero?

Quid cogitabo melius, & salubrius, nisi meipsum totaliter humiliando coram te, & tuam infinitam bonitatem exaltando supra me?

3. Laudo te, Deus meus, & exalto in æternum. Despicio me, & subijcio tibi, in profundum

vi-

vilitatis meæ.

Ecce tu Sanctus sanctorum, & ego sordes peccatorum.

Ecce tu inclinas te ad me, qui non sum dignus ad te respicere.

Ecce tu venis ad me, tu vis esse mecum, tu me inuitas ad conuiuium tuum.

Tu mihi dare vis cælestem cibum, & *panem Angelorum ad* manducandum: non alium sanè, quàm teipsum, *panem viuum qui de cælo descendisti, & das vitam mundo*.

4. Ecce, vnde dilectio procedit, qualis dignatio illucescit! quam magnæ gratiarum actiones & laudes tibi pro his debentur.

O quàm salutare & vtile consilium tuum, cùm istud instituisti! quàm suaue, & iucundum conuiuium, cùm teipsum in cibum donasti!

O quàm admirabilis operatio tua Domine! quàm potens virtus tua? quàm ineffabilis veritas tua!

Dixisti enim, & facta sunt omnia: & hoc factum est, quod ipse iussisti.

5. Mira res, & fide digna, ac humanum vinces intellectum: quòd tu;

tu, Domine Deus meus, verus Deus & homo, ſub modica ſpecie panis & vini integer contineris, & ſine conſumptione à ſumente manducaris.

Tu Domine vniuerſorum, qui nullius habes indigentiam, voluiſti per Sacramentum tuum habitare in nobis: conſerua cor meum & corpus immaculatum: vt læta, & pura conſcientia ſæpiùs tua valeam celebrare myſteria: & ad meam perpetuam accipere ſalutem; quæ ad tuum præcipuè honorem, & memoriale perenne, ſanxiſti & inſtituiſti.

6. Lætare anima mea, & gratias age Deo pro tam nobili munere & ſolatio ſingulari, in hac lachrymarum valle tibi relicto.

Nam quoties hoc myſterium recolis, & Chriſti Corpus accipis: toties tuæ redemptionis opus agis, & particeps omnium meritorum Chriſti efficeris.

Charitas etenim Chriſti numquam minuitur, & magnitudo propitiationis eius numquam exhauritur.

Ideò noua ſemper mentis renoua-

ua-

uatione ad hoc disponere te debes, & magnum salutis mysterium attenta consideratione pensare.

Ita magnum, nouum, & iucundum tibi videri debet, cùm celebras, aùt Missam audis; ac si eodem die Christus primùm in vterum Virginis descendens, homo factus esset, aut in cruce pendens, pro salute hominum pateretur, & moreretur.

Quòd vtile sit sæpè communicare.
Cap. III.

VOX DISCIPVLI.

1. ECce ego ad te venio, Domine, vt benè mihi sit ex munere tuo, & lætificet in conuiuio sancto tuo quod parasti in dulcedine tua pauperi Deus.

Ecce, in te est totum, quod desiderare possum & debeo; tu salus mea & redemptio, spes & fortitudo, decus, & gloria.

Lætifica ergo hodie *animam serui tui, quoniam ad te* Domine Iesu *animam meam leuaui*.

Desidero te nunc deuotè ac reue-

uerenter suscipere; cupio te in domum meam inducere, quatenus cum Zachæo merear à te benedici, ac inter filios Abrahæ computari.

Anima mea Corpus tuum concupiscit, cor meum tecum vniri desiderat.

2. Trade te mihi, & sufficit. Nam præter te, nulla consolatio valet.

Sine te esse nequeo: sine visitatione tua, viuere non valeo.

Ideòque oportet me frequenter ad te accedere, & in remedium salutis meæ recipere: ne fortè deficiam in via, si fuero cælesti fraudatus alimonia.

Sic enim tu misericordissime Iesu, prædicans populis, & varios curans languores, aliquando dixisti: *Nolo eos ieiunos dimittere in domum suam ne deficiant in via.*

Age igitur hoc mecum modo, qui te pro fidelium consolatione in Sacramento reliquisti.

Tu es enim suauis refectio animæ: & qui te dignè manducauerit, particeps & heres erit æternæ gloriæ.

Necessarium quidem mihi est, qui

qui tam sæpè laboro & pecco, tam citò torpesco & deficio; vt per frequentes orationes & confessiones, ac sacram Corporis tui perceptionem, me renouem, mundem, & accendam; ne fortè diutiùs abstinendo, à sancto proposito defluam.

3. Proni enim sunt sensus hominis ad malum ab adolescentia sua; & nisi succurrat diuina medicina, labitur homo mox ad peiora.

Retrahit ergo sancta Communio à malo, & confortat in bono.

Si enim modò tam sæpè negligens sum & tepidus, quando communico aut celebro; quid fieret, si medelam non sumerem, & tam grande iuuamen non quærerem?

Et licet omni die non sim aptus, nec ad celebrandum benè dispositus; dabo tamen operam, congruis temporibus diuina percipere mysteria, ac tantæ gratiæ participem me præbere.

Nam hæc est vna principalis fidelis animæ consolatio, quam diu peregrinatur à te in mortali corpore, vt sæpiùs memor Dei sui, dile-

ctum

ctum suum deuota suscipiat mente.

4. O mira circa nos tuæ pietatis dignatio, quòd tu Domine Deus, creator & viuificator omnium spirituum, ad pauperculam digneris venire animam, & cum tota diuinitate tua ac humanitate, eius impinguare esuriem.

O felix mens, & beata anima, quę te Dominum Deum suum meretur deuotè suscipere, & in tua susceptione spiritali gaudio repleri!

O quàm magnum suscipit Dominum, quàm dilectum inducit hospitem, quàm iucundum recipit socium, quàm fidelem acceptat amicum, quàm speciosum & nobilem amplectitur sponsum præ omnibus dilectis, & super omnia desiderabilia amandum.

Sileant à facie tua (dulcissime dilecte mi) cælum & terra, & omnis ornatus eorum; quoniam quidquid laudis habent ac decoris, ex dignatione tuæ est largitatis: nec ad decorem tui peruenient nominis, cuius sapientiæ non est numerus.

O Quid

Quòd multa bona præstantur deuotè communicantibus. Cap. IV.

VOX DISCIPVLI.

1. DOmine Deus meus, præueni seruum tuum in benedictionibus dulcedinis tuæ, vt ad tuum magnificum Sacramentum dignè ac deuotè merear accedere.

Excita cor meum in te, & à graui torpore exue me. Visita me in salutari tuo, ad gustandum in spiritu suauitatem tuam, quæ in hoc Sacramento, tamquam in fonte, plenariè latet.

Illumina quoque oculos meos, ad intuendum tantum mysterium: & ad credendum illud indubitata fide, me robora.

Est enim operatio tua, non humana potentia; tua sacra institutio, non hominis adinuentio.

Non enim ad hæc capienda, & intelligenda aliquis idoneus per se reperitur, quæ Angelicam etiam subtilitatem trascendunt.

Quid ergo ego peccator indignus, terra & cinis, de tam alto

sacro

ſacro ſecreto potero inueſtigare, & capere.

2. Domine in ſimplicitate cordis mei, in bona firma fide, & in tua iuſſione, ad te cum ſpe ac reuerentia accedo: & verè credo, quia tu præſens es hic in Sacramento, Deus & homo.

Vis ergo, vt te ſuſcipiam, & meipſum tibi in charitate vniam.

Vnde tuam precor clementiam, & ſpecialem ad hoc imploro mihi donari gratiam; vt totus in te liqueſiam & amore pereffluam, atque de nulla aliena conſolatione amplius me intromitam.

Eſt enim hoc altiſſimum & digniſſimum Sacramentum, ſalus animæ & corporis, medicina omnis ſpiritualis languoris: in quo vitia mea curantur, paſſiones frenantur, tentationes vincuntur aut minuuntur: gratia maior infunditur, virtus incepta augetur, firmatur fides, ſpes roboratur, & charitas ignoſcit ac dilatatur.

3. Multa namque bona largitus es, & adhuc ſæpiùs largiris in Sacramento, dilectis tuis deuotè communicantibus, Deus meus, ſuſce-

ptor animæ meæ, reparator infirmitatis humanæ, & totius dator consolationis internæ.

Nam multam ipsis consolationem aduersus variam tribulationem infundis, & de imo deiectionis propriæ ad spem tuæ protectionis eripis: atque noua quadam gratia eos intus recreas & illustras: vt qui anxij primùm, & sine affectione se ante Communionem senserant; posteà refecti cibo potuque cælesti, in melius se mutatos inueniant.

Quod idcircò cum electis tuis dispensanter agis, vt veraciter agnoscant, & patenter experiantur, quantum infirmitatis ex seipsis habeant, & quid bonitatis ac gratiæ ex te consequantur.

Quia ex semetipsis frigidi, duri, & indeuoti; ex te autem ferventes, alacres, & deuoti esse merentur.

Quis enim ad fontem suauitatis humiliter accedens, non modicum suauitatis inde reportat?

Aut quis iuxta copiosum ignem stans, non parum caloris inde percipit?

Et tu fons es semper plenus, & supe-

ſuperabundans, ignis iugiter ardens, & numquam deficiens.

4. Vnde ſi mihi non licet haurire de plenitudine fontis, nec vſque ad ſatietatem potare, apponam tamen os meum ad foramen cæleſtis fiſtulæ: vt ſaltem modicam inde guttulam capiam ad refocillandam ſitim meam, & non penitus exardeſcam.

Et ſi necdum totus cæleſtis, & tam ignitus, vt Cherubim & Seraphim, eſſe poſſum: conabor tamen deuotioni inſiſtere, & cor meum præparare, vt vel modicam diuini incendij flammam, ex humili ſumptione viuifici Sacramenti conquiram.

Quidquid autem mihi deeſt, Ieſu bone, Saluator ſanctiſſime, tu pro me ſupple benignè ac gratioſè, qui omnes ad te dignatus es vocare, dicens; *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis; & ego reficiam vos.*

5. Ego quidem laboro in ſudore vultus mei, dolore cordis torqueor, peccatis oneror, tentationibus inquietor, multis malis paſſionibus implicor, & premor: & non eſt qui adiuuet, non eſt q[illegible]

 libe-

liberet, & saluum faciat, nisi tu Domine Deus saluator meus: cui committo me, & omnia mea; vt me custodias, & perducas in vitam æternam.

Suscipe me in laudem & gloriam nominis tui, qui Corpus tuum & Sanguinem in cibum, & potum mihi parasti.

Præsta Domine Deus salutaris meus, vt cum frequentatione mysterij tui, crescat meæ deuotionis affectus.

De dignitate Sacramenti, & statu Sacerdotali. Cap. V.

VOX DILECTI.

1. SI haberes Angelicam puritatem, & sancti Ioannis Baptistæ sanctitatem, non esses dignus hoc Sacramentum accipere, nec tractare.

Non enim hoc meritis debetur hominum, quòd homo consecret & tractet Christi Sacramentum, & sumat in cibum panem Angelorum.

Grande mysterium, & magna dignitas Sacerdotum: quibus datum

tum est quod Angelis non est concessum.

Soli namque Sacerdotes ritè in Ecclesia ordinati, potestatem habent celebrandi, & Corpus Christi consecrandi.

Sacerdos quidem minister est Dei, vtens verbo Dei, per iussionem & institutionem Dei: Deus autem ibi principalis est auctor, & inuisibilis operator, cui subest omne quod voluerit, & paret omne quod iusserit.

2. Plus ergo credere debes Deo omnipotenti, in hoc excellentissimo Sacramento, quàm proprio sensui, aut alicui signo visibili.

Ideòque cum timore & reuerentia ad hoc opus est accedendum.

Attende tibi, & vide cuius ministerium tibi traditum est per impositionem manus Episcopi.

Ecce, Sacerdos factus es, & ad celebrandum consecratus; vide nunc, vt fideliter & deuotè, in suo tempore, Deo sacrificium offeras, & teipsum irreprehensibilem exhibeas.

Non alleuiasti onus tuum, sed arctiori iam alligatus es vin-

culo disciplinæ, & ad maiorem teneris perfectionem sanctitatis.

Sacerdos omnibus virtutibus debet esse ornatus, & alijs bonæ vitæ exemplum præbere.

Eius conuersatio non cum popularibus, & communibus hominum vijs, sed cum Angelis in cœlo, aut cum perfectis viris in terra.

3. Sacerdos sacris vestibus indutus, Christi vices gerit, vt Deum pro se, & pro omni populo suppliciter, & humiliter roget.

Habet ante se & retrò Dominicæ crucis signum, ad memorandam iugiter Christi passionem. Ante se crucem in casula portat, vt Christi vestigia diligenter inspiciat, & sequi feruenter studeat.

Post se cruce signatus est, vt aduersa quælibet ab alijs illata, clementer pro Deo toleret.

Ante se crucem gerit, vt propria peccata lugeat: post se, vt aliorum etiam commissa per compassionem defleat, & se medium inter Deum & peccatorem constitutum esse sciat.

Nec ab oratione, & oblatione sancta torpescat, donec gratiam

&

& misericordiam impetrare mereatur.

Quando Sacerdos celebrat, Deum honorat; Angelos lætificat; Ecclesiam ædificat; viuos adiuuat; defunctis requiem præstat; & se se omnium bonorum participem efficit.

Interrogatio de exercitio ante Communionem. Cap. VI.

VOX DISCIPVLI.

1. CVm tuam dignitatem, Domine, & meam vilitatem penso, valde contremisco, & in meipso confundor.

Si enim non accedo, vitam fugio: & si indignè me ingessero, offensam incurro.

Quid ergo faciam, Deus meus, auxiliator meus, & consiliator in necessitatibus?

2. Tu doce me viam rectam propone breue aliquod exercitium, sacræ Communioni congruum.

Vtile est enim scire, qualiter scilicet deuotè ac reuerenter tibi præparare debeam cor meum, ad

recipiendum salubriter tuum Sacramentum, seu etiam celebrandum tam magnum, & diuinum sacrificium.

De discussione propriæ conscientiæ, & emendationis proposito.
Cap. VII.

VOX DILECTI.

1. SVper omnia, cum summa humilitate cordis & supplici reuerentia cum plena fide & pia intentione honoris Dei, ad hoc Sacramentum celebrandum, tractandum, & sumendum, oportet Dei accedere Sacerdotem.

Diligenter examina conscientiam tuam: & pro posse tuo, vera contritione & humili confessione, eam munda & clarifica: ita vt nil graue habeas, aut scias, quod te remordeat, & liberum accessum impediat.

Habeas displicentiam omnium peccatorum tuorum in generali, & pro quotidianis excessibus magis in speciali doleas & gemas.

Et si tempus patitur, Deo in se-

creto

creto cordis cunctas confitere passionum tuarum miserias.

2. Ingemisce & dole, quòd adhuc ita carnalis sis, & mundanus: tam immortificatus à passionibus; tam plenus concupiscentiarum motibus.

Tam incustoditus in sensibus exterioribus: tam sæpè multis vanis phantasijs implicatus.

Tam multum inclinatus ad exteriora: tam negligens ad interiora.

Tam leuis ad risum, & dissolutionem: tam durus ad fletum, & compunctionem.

Tam promptus ad laxiora, & carnis commoda: tam segnis ad rigorem & feruorem.

Tam curiosus ad noua audienda, & pulchra intuenda: tam remissus ad humilia & abiecta amplectenda.

Tam cupidus ad multa habenda: tam parcus ad dandum: tam tenax ad retinendum.

Tam inconsideratus in loquendo; tam incontinens in tacendo.

Tam incompositus in moribus: tam importunus in actibus.

Tam effusus super cibum: tam surdus ad Dei verbum.

Tam velox ad quietem: tam tardus ad laborem.

Tam vigilans ad fabulas: tam somnolentus ad vigilias sacras.

Tam festinus ad finem: tam vagus ad attendendum.

Tam negligens in Horis persoluendis: tam tepidus in celebrando: tam aridus in communicando.

Tam citò distractus: tam rarò plenè tibi collectus.

Tam subitò commotus ad iram: tam facilis ad alterius displicentiam.

Tam pronus ad iudicandum: tam rigidus ad arguendum.

Tam lætus ad prospera: tam debilis in diuersis.

Tam sæpè multa bona proponens, & modicum ad effectum perducens.

3. His, & alijs defectibus tuis, cum dolore & magna displicentia propriæ infirmitatis confessis ac deploratis, firmum statue propositum semper emendandi vitam tuam: & in melius proficiendi.

Deinde cum plena resignatione, &

& integra voluntate, offer teipsum in honorem nominis mei, in ara cordis tui holocaustum perpetuum; corpus tuum scilicet, & animam mihi fideliter committendo.

Quatenus & sic dignè merearis ad offerendum Deo sacrificium accedere, & Sacramentum Corporis mei salubriter suscipere.

4. Non est enim oblatio dignior, & satisfactio maior pro peccatis diluendis, quàm seipsum purè & integrè, cum oblatione Corporis Christi, in Missa & in Communione Deo offerre.

Si fecerit homo, quod in se est, & verè pœnituerit: quotiescumque pro venia, & gratia ad me accesserit, *Viuo ego, dicit* Dominus, *qui nolo mortem peccatoris, sed magis vt conuertatur & viuat: quoniam peccatorum suorum non recordabor ampliùs,* sed cuncta sibi indulta erunt.

De

De oblatione Christi in cruce, & propria resignatione. Cap. VIII.

VOX DILECTI.

1. SIcut ego meipsum, expansis in cruce manibus, & nudo corpore, pro peccatis tuis Deo Patri spontè obtuli, ita vt nihil in me remaneret, quin totum in sacrificium diuinæ placationis transiret.

Ita debes & tu temetipsum mihi voluntariè in oblationem puram, & sanctam, quotidie in Missa, cum omnibus viribus & affectibus tuis, quantò intimiùs vales, offerre.

Quid magis à te requiro, quàm vt te studeas mihi ex integro resignare?

Quidquid præter teipsum das, nihil curo, quia non quæro datum tuum, sed te.

2. Sicut non sufficeret tibi omnibus habitis, præter me: ita nec mihi placere poterit, quidquid dederis, te non oblato.

Offer te mihi, & da te totum pro Deo, & erit accepta oblatio.

Ecce, ego me totum obtuli Patri

tri pro te; dedi etiam totum Corpus meum & Sanguinem in cibum vt totus tuus essem, & tu meus permaneres.

Si autem in te ipso steteris, nec sponte te ad voluntatem meam obtuleris, non est plena oblatio, nec integra erit inter nos vnio.

Ideò omnia opera tua, præcedere debet spontanea tui ipsius in manus Dei oblatio, si libertatem consequi vis & gratiam.

Ideò enim tam pauci illuminati, & liberi intus efficiuntur, quia seipsos ex toto abnegare nesciunt.

Est firma sententia mea; *Nisi quis renuntiauerit omnibus, non potest meus esse discipulus*. Tu ergo si optas meus esse discipulus, offer teipsum mihi, cum omnibus affectibus tuis.

Quòd nos & omnia nostra Deo debemus offerre, & pro omnibus orare.
Cap. IX.

VOX DISCIPVLI.

1. DOmine, omnia tua sunt, quæ in cælo sunt, & quæ in terra.

Desi-

Desidero meipsum tibi in spontaneam oblationem offerre, & tuus perpetuò permanere.

Domine, in simplicitate cordis mei offero meipsum tibi hodie in seruum sempiternum, in obsequium, & in sacrificium laudis perpetuæ.

Suscipe me, cum hac sancta oblatione tui pretiosi Corporis; quam tibi hodie in præsentia Angelorum inuisibiliter assistentium, offero; vt sit pro me & pro cuncto populo tuo in salutem.

2. Domine, offero tibi omnia peccata & delicta mea. quæ commisi, coram te, & sanctis Angelis tuis, à die quo primum peccare potui vsque ad horam hanc, super placabili altari tuo vt omnia pariter incendas & comburas igne charitatis tuæ, & deleas vniuersas maculas peccatorum meorum; & conscientiam meam ab omni delicto emundes; & restituas mihi gratiam tuam, quam peccando amisi; omnia mihi plenè indulgendo, & in osculum pacis me misericorditer assumendo.

3. Quid possum agere pro peccatis

catis meis, nisi humiliter ea confitendo & lamentando, & tuam propitiationem incessanter deprecando?

Deprecor te, exaudi me propitius, vbi asto coram te Deus meus.

Omnia peccata mea mihi maximè displicent, nolo ea vmquam amplius perpetrare, sed pro eis doleo, & dolebo quamdiu vixero paratus pœnitentiam agere, & pro posse satisfacere.

Dimitte mihi Deus, dimitte mihi peccata mea, propter nomen sanctum tuum: salua animam meam, quam pretioso Sanguine tuo redemisti.

Ecce committo me misericordiæ tuæ, resigno me manibus tuis.

Age mecum secundùm bonitatem tuam, non secundùm meam malitiam & iniquitatem.

4. Offero etiam tibi omnia bona mea, quamuis valdè pauca, & imperfecta; vt tu ea emendes, & sanctifices; vt ea grata habeas, & accepta tibi facias, & semper ad meliora trahas; nec non ad beatum ac laudabilem finem, me pigrum & inutilem homuncionem, perducas.

5. Of-

5. Offero quoque tibi omnia pia desideria deuotorum, necessitates parentum, amicorum, fratrum, sororum, omniumque charorum meorum, & eorum qui mihi vel alijs propter amorem tuum benefecerunt.

Et qui orationes & Missas pro se suisque omnibus dici à me desiderauerunt & petierunt: siue in carne adhuc viuant, siue iam sæculo defuncti sint.

Vt omnes sibi auxilium gratiæ tuæ, opem consolationis, protectionem à periculis, liberationem à pœnis, aduenire sentiant, & vt ab omnibus malis erepti, gratias tibi magnificas læti persoluant.

6. Offero etiam tibi preces & hostias placationis, pro illis specialiter, qui me in aliquo læserunt, contristauerunt aut vituperauerunt, vel grauamen intulerunt.

Pro his quoque omnibus, quos aliquando contristaui, conturbaui, grauaui, & scandalizaui, verbis, factis, scienter vel ignoranter: vt nobis omnibus pariter indulgeas peccata nostra & mutuas offensiones.

Aufer Domine à cordibus no-

ſtris omnem ſuſpicionem, indignationem, iram & diſceptationem, & quidquid poteſt charitatem lædere, & fraternam dilectionem minuere.

Miſerere, miſerere Domine, miſericordiam tuam poſcentibus, da gratiam indigentibus: & fac nos tales exiſtere, vt ſimus digni gratia tua perfrui, & ad vitam proficiamus æternam. Amen.

Quòd ſacra Communio de facili non eſt relinquenda. Cap. X.

VOX DILECTI.

1. FRequenter recurrendum eſt ad fontem gratiæ & diuinæ miſericordiæ, ad fontem bonitatis & totius puritatis: quatenus à paſſionibus tuis & vitijs curari valeas; & contra vniuerſas tentationes, & fallacias diaboli fortior atque vigilantior effici merearis.

Inimicus ſciens fructum, & remedium maximum in ſacra Communione poſitum, omnimodo, & occaſione nititur fideles, & deuotos, quantum præualet, retrahere,

re, & impedire.

2. Cùm enim quidam sacræ Communioni se aptare disponunt, peiores satanæ immissiones patiuntur.

Ipse nequam spiritus (vt in Iob scribitur) venit inter filios Dei, vt solita illos nequitia sua perturbet, aut timidos nimiùm reddat, & perplexos: quatenus affectum eorum minuat, vel fidem impugnando auferat: si fortè aut omnino Communionem relinquant, aut cum tepore accedant.

Sed non est quidquam curandum de versutijs, & phantasijs illius, quantumlibet turpibus, & horridis; sed cuncta phantasmata in caput eius sunt retorquenda.

Contemnendus est miser, & deridendus; nec propter insultus eius & commotiones, quas suscitat, sacra est omittenda Communio.

3. Sæpè etiam impedit nimia sollicitudo pro deuotione habenda, & anxietas quædam de confessione facienda.

Age secundùm consilium sapientũ, & depone anxietatem & scrupulum: quia gratiam Dei impedit, & deuo-

deuotionem mentis destruit.

Propter aliquam paruam turbationem vel grauitatem, sacram ne dimittas Communionem; sed vade citiùs confiteri, & omnes offensiones aliis libenter indulge.

Si verò tu aliquem offendisti, veniam humiliter precare, & Deus libenter indulgebit tibi.

4. Quid prodest diu tardare confessionem, aut sacram differre Communionem?

Expurga te cum primis, exspue velociter venenum, festina accipere remedium, & senties meliùs, quàm si diu distuleris.

Si hodie propter istud dimittis, cras forsitan aliud maius eueniet: & sic diù posses à Communione impediri, & magis ineptus fieri.

Quantò citiùs vales, à præsenti grauitate & inertia te excutias: quia nihil importat diu anxiari, diu cum turbatione transire, & ob quotidiana obstacula se à diuinis sequestrare.

Imò plurimum nocet, diu Communionem protelare; nam & grauem torporem consueuit inducere.

Proh dolor! quidam tepidi, & dissoluti moras confitendi libenter

acci-

accipiunt, & Communionem sacram idcircò differri cupiunt, ne ad maiorem sui custodiam se dare teneantur.

5. Heu, quàm modicam charitatem, & debilem deuotionem habent, qui sacram Communionem tam faciliter postponunt!

Quàm felix ille & Deo acceptus habetur, qui sic viuit, & in tali puritate conscientiam suam custodit, vt etiam omni die communicare paratus, & benè affectus, esset, si ei liceret, & sine nota agere posset.

Si quis interdum abstinet humilitatis gratia, aut legitima impediente causa, laudandus est de reuerentia.

Si autem torpor obrepserit, seipsum excitare debet, & facere quod in se est; & Dominus aderit desiderio suo pro bona voluntate, quam specialiter respicit.

6. Cùm verò legitimè præpeditus est, habebit semper bonam voluntatem, & piam intentionem communicandi, & sic non carebit fructu Sacramenti.

Potest enim quilibet deuotus, omni

omni die & omni hora, ad Spiritualem Christi Communionem salubriter, & sine prohibitione accedere.

Et tamen certis diebus & statuto tempore Corpus sui Redemptoris cum affectuosa reuerentia Sacramentaliter debet suscipere, & magis laudem Dei, & honorem prætendere, quàm suam consolationem quærere.

Nam toties mysticè communicat, & inuisibiliter reficitur, quoties incarnationis Christi mysterium passionemque deuotè recolit, & in amore eius accenditur.

7. Qui aliter se non pæparat, nisi instante festo, vel consuetudine compellente sæpiùs imparatus erit.

Beatus qui se Domino in holocaustum offert, quoties celebrat aut communicat.

Non sis in celebrando nimis prolixus aut festinus, sed serua bonum communem modum cum quibus viuis.

Non debes alijs generare molestiam & tædium, sed communem seruare viam secundùm maiorum in-

institutionem: & potiùs aliorum seruire vtilitati, quàm propriæ deuotioni vel affectui.

Quòd Corpus Christi à sacra Scriptura maximè sint animæ fideli necessaria. Cap. XI.

VOX DISCIPVLI.

1. O Dulcissime Domine Iesu, quanta est dulcedo deuotę animæ, tecum epulantis in conuiuio tuo: vbi ei non alius cibus manducandus proponitur nisi tu vnicus dilectus eius, super omnia desideria cordis eius desiderabilis.

Et mihi quidem dulce foret, in præsentia tua ex intimo affectu lachrymas fundere, & cum pia Magdalena pedes tuos lachrymis irrigare.

Sed vbi est hæc deuotio? vbi lachrymarum sanctarum copiosa effusio.

Certè in conspectu tuo, & sanctorum Angelorum tuorum, totum cor meum ardere deberet, & ex gaudio flere.

Habeo enim te in Sacramento verè

verè præſentem, quamuis aliena ſpecie occultatum.

2. Nam in propria & diuina claritate te conſpicere, oculi mei ferre non poſſent; ſed neque totus mundus in fulgore gloriȩ maieſtatis tuæ ſubſiſteret.

In hoc ergo imbecillitati meȩ conſulis, quòd te ſub Sacramento abſcondis.

Habeo verè & adoro, quem Angeli adorant in cœlo; ſed ego adhuc interim in fide, illi autem in ſpecie & ſine velamine.

Me oportet contentum eſſe in lumine verȩ fidei, & in ea ambulare, donec aſpiret dies æternæ claritatis, & vmbræ figurarum inclinentur.

Cùm autem venerit, quod perfectum eſt, ceſſabit vſus Sacramentorum: quia Beati in gloria cæleſti non egent medicamine Sacramentali.

Gaudent enim ſine fine in præſentia Dei, facie ad faciem gloriam eius ſpeculantes; & de claritate in claritatem abyſſalis Deitatis transformati guſtant Verbum Dei caro factum, ſicut fuit ab initio, &

P ma-

manet in æternum.

3. Memor horum mirabilium, graue mihi fit tædium, etiam quodlibet spirituale solatium, quia quãdiu Dominum meum apertè in sua gloria non video, pro nihilo duco omne quod in mundo conspicio & audio.

Testis es tu mihi Deus, quòd nulla res me potest consolari; nulla creatura quietare, nisi tu Deus meus quem desidero æternaliter contemplari.

Sed non est hoc possibile, durante me in hac mortalitate.

Ideò oportet vt me ponam ad magnam patientiam, & meipsum in omni desiderio tibi submittam.

Nam & Sancti tui, Domine, qui tecum iam in regno cœlorum exultant, in fide & patientia magna, dum viuerent, aduentum gloriæ tuæ expectabant. Quod illi crediderunt, ego credo; quod illi sperauerunt, ego spero: quò illi peruenerunt, per gratiam tuam me venturum confido.

Ambulabo interim in fide, exemplis confortatus Sanctorum.

Habebo etiam libros sanctos pro solatio & vitæ speculo; atque super hæc

hæc omnia, sanctissimum Corpus tuum pro singulari remedio & refugio.

4. Duo namque mihi necessaria permaximè sentio in hac vita, sine quibus mihi importabilis foret ista miserabilis vita.

In carcere corporis huius detentus, duobus me egere fateor, cibo scilicet & lumine.

Dedisti itaque mihi infirmo sacrum Corpus tuum ad refectionem mentis & corporis: & posuisti lucernam pedibus meis, verbum tuum.

Sine his duobus benè viuere non possem: nam verbum Dei, lux animæ est; & Sacramentum tuum, panis vitæ.

Hæc possunt etiam dici mensæ duæ, hinc & inde in gazophylacio sanctæ Ecclesiæ positæ.

Vna mensa est sacri altaris, habens panem sanctum, id est, Corpus Christi pretiosum.

Altera est diuinæ legis, continens doctrinam sanctam, erudiens fidem rectam, & firmiter vsque ad interiora velaminis, vbi sunt Sancta sanctorum, perducens.

Gratias tibi Domine Iesu, lux lucis æternæ, pro doctrinæ sacræ mensa, quam nobis per seruos tuos Prophetas & Apostolos, aliosque Doctores, ministrasti.

5. Gratias tibi Creator ac Redẽptor hominum, qui ad declarandam toti mundo charitatem tuam, cœnam parasti magnam, in qua non agnum typicum, sed tuum sanctissimum Corpus, & Sanguinem proposuisti manducandum: lætificans omnes fideles conuiuio sacro, & calice inebrians salutari, in quo sunt omnes deliciæ paradisi, & epulantur nobiscum Angeli sancti, sed suauitate feliciori.

6. O quàm magnum, & honorabile est officium Sacerdotum, quibus datum est Dominum maiestatis verbis sacris consecrare, labijs benedicere, manibus tenere, ore proprio sumere, & cęteris ministrare! O quàm mundæ debent esse manus illæ, quàm purum os, quàm sanctum corpus, quàm immaculatum cor erit Sacerdotis, ad quem toties ingreditur Auctor puritatis! Ex ore Sacerdotis nihil nisi sanctum, nihil nisi honestum, & vtile procedere debet verbum, qui tam

sæpè

sæpè Christi accipit Sacramentum.

7. Oculi eius simplices, pudici, qui Christi Corpus solent intueri. Manus puræ, & in cœlum eleuatæ, quæ Creatorem cœli & terrę solent contrectare.

Sacerdotibus specialiter in Lege dicitur: *Sancti estote, quoniam ego sanctus sum Dominus Deus vester.*

8. Adiuuet nos gratia tua omnipotens Deus, vt qui officium Sacerdotale suscepimus, dignè ac deuotè tibi in omni puritate, & conscientia bona famulari valeamus.

Et si non possumus in tanta innocentia vitæ conuersari, vt debemus; concede nobis tamen dignè flere mala quæ gessimus; & in spiritu humilitatis, ac bonæ voluntatis proposito, tibi feruentiùs de cętero deseruire.

Quòd magna diligentia se debeat Communicaturus Christo, præparare. Cap. XII.

VOX DILECTI.

1. EGo sum puritatis amator, & dator omnis sanctitatis.

Ego cor purum quæro, & ibi est locus requietionis meæ.

Para mihi cœnaculum grande stratum, & faciam apud te Pascha cum discipulis meis.

Si vis, veniam ad te, & apud te maneam: expurga vetus fermentum, & munda cordis tui habitaculum.

Exclude totum sæculum, & omnem vitiorum tumultum: sede tamquam passer solitarius in tecto, & cogita excessus tuos in amaritudine animæ tuæ.

Omnis namque amans suo dilecto amatori optimum & pulcherrimum præparat locum, quia in hoc cognoscitur affectus suscipientis dilectum.

2. Scito tamen, te non posse satisfacere huic præparationi ex merito tuæ actionis, etiamsi per integrum

grum annum te præparares, & nihil aliud in mente haberes.

Sed ex sola pietate & gratia mea permitteris ad mensam meam accedere: ac si mendicus ad prandium vocaretur diuitis, & ille nihil aliud habeat ad retribuendum beneficijs eius, nisi se humiliando, & ei regratiando.

Fac quod in te est, & diligenter facito: non ex consuetudine, non ex necessitate, sed cum timore, & reuerentia, & affectu, accipe Corpus dilecti Domini Dei tui, dignantis ad te venire.

Ego sum qui vocaui, ego iussi fieri; ego supplebo quod tibi deest: veni, & suscipe me.

3. Cùm gratiam deuotionis tribuo, gratias age Deo tuo: non quia dignus, sed quia tui misertus sum.

Si non habes, sed magis aridum te sentis, insiste orationi, ingemisce & pulsa: nec desistas, donec merearis micam aut guttam gratiæ salutaris accipere.

Tu mei indiges, non ego tui indigeo.

Nec tu me sanctificare venis sed

ego te sanctificare & meliorare venio.

Tu venis vt ex me sanctificeris, & mihi vniaris; vt nouam gratiam recipias, & de nouo ad emendationem accendaris.

Noli negligere hanc gratiam; sed præpara cum omnia diligentia cor tuum, & introduc ad te dilectum tuum.

4. Oportet autem, vt non solùm te præpares ad deuotionem ante Communionem, sed vt etiam te sollicitè conserues in ea post Sacramenti perceptionem. Nec minor custodia pòst exigitur, quàm deuota præparatio priùs. Nam bona postmodum custodia, optima iterùm est præparatio ad maiorem gratiam consequendam.

Ex eo quippe valdè indispositus quis redditur, si statim fuerit nimis effusus ad exteriora solatia.

Caue à multiloquio, mane in secreto, & fruere Deo tuo; ipsum enim habes, quem totus mundus tibi auferre non potest.

Ego sum cui te totum dare debes ita vt iam vltrà non in te, sed in me,

me, absque omni sollicitudine, viuas.

Quòd toto corde anima deuota Christi vnionem in Sacramento affectare debet. Cap. XIII.

VOX DISCIPVLI.

1. QVis mihi det, Domine, vt inueniam te solum, & aperiam tibi totum cor meum, & fruar te, sicut desiderat anima mea; & iam me nemo despiciat, nec vlla creatura me moueat vel respiciat, sed tu solus mihi loquaris, & ego tibi, sicut solet dilectus ad dilectum loqui, & amicus cum amico conuiuari?

Hoc oro, hoc desidero, vt tibi totus vniar, & cor meum ab omnibus creatis rebus abstraham, magisque per sacram Communionem, ac frequentem celebrationem, cælestia & æterna sapere discam.

Ah Domine Deus, quando ero tecum totus vnitus, & absorptus, meique totaliter oblitus?

Tu in me, & ego in te; & sic nos pariter in vnum manere concede.

2. Verè tu es dilectus meus electus ex millibus, in quo complacuit animæ meæ habitare omnibus diebus vitæ suæ.

Verè tu pacificus meus, in quo pax summa & requies vera, extra quem labor & dolor & infinita miseria.

Verè tu es Deus absconditus; & consilium tuum non est cum impijs, sed cum humilibus & simplicibus sermo tuus.

O quàm suauis est Domine spiritus tuus, qui vt dulcedinem tuam in filios demonstrares, pane suauissimo, de cœlo descendente, illos reficere dignaris!

Verè non est alia natio tam grandis, quę habeat deos appropinquantes sibi, sicut tu Deus noster adest vniuersis fidelibus tuis; quibus ob quotidianum solatium, & cor erigendum in cœlum, te tribuis ad edendum & fruendum.

3. Quæ est enim alia gens tam inclyta, sicut plebes Christiana?

Aut quæ creatura sub cœlo tam di-

dilecta, vt anima deuota, ad quam ingreditur Deus, vt pascat eam carne sua gloriosa?

O ineffabilis gratia! ò admirabilis dignatio! ò amor immensus homini singulariter impensus!

Sed quid retribuam Domino pro gratia ista, pro charitate tam eximia?

Non est aliud quod gratius donare queam, quàm vt cor meum Deo meo totaliter tribuam, & intimè coniungam.

Tunc exultabunt omnia interiora mea, cùm perfectè fuerit vnita Deo anima mea.

Tunc dicet mihi: Si tu vis esse mecum, ego volo esse tecum. Et ego respondebo illi: Dignare Domine manere mecum, ego volo libenter esse tecum.

Hoc est totum desiderium meum, vt cor meum tibi sit vnitum.

De quorundam deuotorum ardenti desiderio ad Corpus Christi.
Cap. XIV.

VOX DISCIPVLI.

I. O *Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te!*

Quando recordor deuotorum aliquorum ad Sacramentum tuum, Domine, cum maxima deuotione & affectu accedentium, tunc sæpiùs in me ipso confundor & erubesco: quòd ad altare tum, & sacræ Communionis mensam, tam tepidè, & frigidè accedo.

Quòd ita aridus, & sine affectione cordis maneo: quòd non sum totaliter accensus coram te Deo meo: nec ita vehementer attractus & affectus sicut multi deuoti fuerunt, qui pre nimio desiderio Communionis, & sensibilis cordis amore, à fletu se non potuerunt continere.

Sed ore cordis & corporis pariter ad Deum fontem viuum medullitus inhiabant, suam esuriem non

non valentes aliter temperare nec satiare, nisi Corpus tuum cum omni iucunditate, & spirituali auiditate accepissent.

2. O vera ardens fides eorum, probabile existens argumentum sacræ præsentiæ tuæ!

Isti enim veraciter cognoscunt Dominum suũ in fractione panis, quorum cor tam valdè ardet in eis de Iesu ambulante cum eis.

Longe est à me sæpè talis affectus & deuotio, tam vehemens amor, & ardor.

Esto mihi propitius Iesu bone, dulcis & benigne; & concede pauperi mendico tuo, vel interdum modicum de cordiali affectu amoris tui in sacra Communione sentire, vt fides mea magis conualescat; spes in bonitate tua proficiat; & charitas semel perfectè accensa, & cæleste manna experta, numquam deficiat.

3 Potens est autem misericordia tua, etiam gratiam desideratam mihi præstare, & in spiritu ardoris cùm dies beneplaciti tui venerit, me clementissimè visitare.

Etenim licet tãto desiderio tã specia-

cialium deuotorum tuorum non, ardeo, tamen de gratia tua, illius magni inflammati desiderij desiderium habeo, orans, & desiderans, omnium talium feruidorum amatorum tuorum participem me fieri, ac eorum sancto consortio annumerari.

Quòd gratia deuotionis, humilitate, & sui ipsius abnegatione acquiritur. Cap. XV.

VOX DILECTI.

1. OPortet te deuotionis gratiam instanter quærere, desideranter petere, patienter, & fiducialiter expectare, gratanter recipere, humiliter conseruare, studiosè cum ea operari, ac Deo terminum, & modum supernæ visitationis, donec veniat, committere.

Humiliare præcipuè te debes, cùm parum aut nihil deuotionis interiùs sentis; sed non nimiùm deijci, nec inordinatè contristari.

Dat

Dat sæpè Deus in vno breui momento, quod longo negauit tempore: dat quandoque in fine, quod in principio orationis distulit dare.

2. Si semper citò gratia daretur, & pro voto adesset, non esset infirmo homini benè portabile.

Propterea in bona spe, & humili patientia, expectanda est deuotionis gratia. Tibi tamen & peccatis tuis imputa, cùm non datur, vel etiam occultè tollitur.

Modicum quandoque est; quod gratiam impedit & abscondit; si tamen modicum, & non potiùs grande dici debeat, quod tantum bonum prohibet.

Et si hoc ipsum modicum vel grande amoueris, & perfectè viceris, erit quod petisti

3. Statim namque, vt te Deo ex toto corde tradideris, nec hoc vel illud pro tuo libitu seu velle quæsieris, sed integrè te in ipso posueris, vnitum te inuenies, & pacatum; quia nihil ita benè sapiet, & placebit sicut beneplacitum diuinæ voluntatis.

Quis-

Quisquis ergo intentionem suam simplici corde sursum ad Deum leuauerit, seque ab omni inordinato amore, seu displicentia cuiuslibet rei creatæ euacuauerit, aptissimus gratiæ percipiendæ, ac dignus deuotionis munere erit.

Dat enim Dominus ibi benedictionem suam, vbi vasa vacua inuenerit.

Et quantò perfectiùs infimis quis renuntiauerit, & magis sibi ipsi per contemptū sui moritur, tantò gratia celeriùs venit, copiosiùs intrat, & altiùs liberum cor eleuat.

4. Tunc videbit, & affluet, & mirabitur, & dilatabitur cor eius in ipso, quia manus Domini cum eo, & ipse se posuit totaliter in manu eius vsque in sæculum. Ecce sic benedicetur homo, qui quærit Deum in toto corde suo, nec in vanum accipit animam suam. Hic in accipiendo Sacram Eucharistiam magnam promeretur diuinæ vnionis gratiā, quia non respicit ad propriam deuotionem, & consolationem, sed super omnem deuotionem, & consolationem, ad Dei gloriam & honorem.

Quia

Quòd necessitates nostras Christo aperire, & eius gratiam postulare debemus Cap. XVI.

VOX DISCIPVLI.

1. O Dulcissime atque amantissime Domine, quem nunc deuotè desidero suscipere, tu scis infirmitatem meam, & necessitatem quam patior: in quantis malis, & vitijs iaceo; quàm sæpè sum grauatus, tentatus, turbatus, & inquinatus.

Pro remedio ad te venio, pro consolatione & subleuamine te deprecor.

Ad omnia scientem loquor, cui manifesta sunt omnia interiora mea, & qui solus potes me perfectè consolari, & adiuuare.

Tu scis, quibus bonis indigeo præ omnibus, & quàm pauper sum in virtutibus.

2. Ecce, sto ante te pauper, & nudus, gratiam postulans, & miseri-

ricordiam implorans.

Refice esurientem mendicum tuum, accende frigiditatem meam igne amoris tui, illumina cæcitatem meam claritate præsentiæ tuæ.

Verte mihi omnia terrena in amaritudinem, omnia grauia & contraria in patientiam; omnia infima & creata in contemptum & obliuionem.

Erige cor meum ad te in cœlum, & ne dimittas me vagari super terram.

Tu solus mihi ex hoc iam dulcescas vsque in sæculum; quia tu solus cibus, & potus meus, amor meus & gaudium meum, dulcedo mea & totum bonum meum.

3. Vtinam me totaliter ex tua præsentia accendas, comburas, & in te transmutes; vt vnus tecum efficiar spiritus, per gratiam internæ vnionis, & liquefactionem ardentis amoris!

Ne patiaris me ieiunum & aridum à te recedere, sed operare mecum misericorditer, sicut sæpiùs operatus es cum Sanctis tuis mirabiliter.

Quid

Quid mirum, si totus ex te ignescerem, & in meipso deficerem, cùm tu sis ignis semper ardens, & numquam deficiens; amor corda purificans, & intellectum illuminans.

De ardenti amore, & vehementi affectu suscipiendi Christum.

Cap. XVII.

VOX DISCIPVLI.

1. CVm summa deuotione, & ardenti amore, cum toto cordis affectu, & feruore, desidero te Domine suscipere, quemadmodum multi sancti, & deuotæ person[illegible] in communicando te desider[illegible]runt, qui tibi maximè in sanct[illegible]ate vitę placuerunt, & in arden[illegible] [illegible]ima deuotione fuerunt.

O Deus meus, amor æternus, totum bonum meum, felicitas interminabilis, cupio te suscipere cũ vehementissimo, desiderio, & dignissima reuerentia, quàm aliquis San-

Sanctorum vmquam habuit & sentire potuit.

2. Et licet indignus sim omnia illa sentimenta deuotionis habere, tamen offero tibi totum cordis mei affectum, ac si omnia illa gratissima inflammata desideria solus haberem.

Sed & quæcumque potest pia mens concipere & desiderare, hæc omnia tibi, cum summa veneratione & intimo fauore, præbeo & offero.

Nihil opto mihi reseruare, sed me & omnia mea tibi spontè, & libentissimè immolare.

Domine Deus meus, creator meus, & redemptor meus, cum tali affectu, reuerentia, laude & honore; cum tali gratitudine, dignitate, & amore; cum tali fide, spe & puritate, te affecto hodie suscipere, sicut te suscepit & desiderauit sanctissima mater tua, gloriosa virgo Maria, quando Angelo euangelizanti sibi incarnationis mysterium, humiliter ac deuotè respondit: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundùm verbum tuum.*

3. Et sicut beatus præcursor tuus, ex-

excellentissimus Sanctorum Ioannes Baptista in præsentia tua lætabundus exultauit in gaudio Spiritus sancti, dum adhuc maternis clauderetur visceribus; & postmodum cernens inter homines Iesum ambulantem, valdè se humilians deuoto cum affectu dicebat: *Amicus autem sponsi, qui stat, & audit eum, gaudio gaudet propter vocem sponsi*: sic & ego, magnis & sacris desiderijs opto inflammari, & tibi ex toto corde me ipsum præsentare.

Vnde & omnium deuotorum cordium iubilationes ardentes affectus, mentales excessus, ac supernaturales illuminationes, & cælicas visiones tibi offero & exhibeo, cum omnibus virtutibus, & laudibus, ab omni creatura in cælo, & in terra celebratis, & celebrandis, pro me & omnibus mihi in oratione commendatis; quatenus ab omnibus dignè lauderis, & in perpetuum glorificeris.

4. Accipe vota mea Domine, Deus meus, & desideria infinitæ laudationis, ac immensæ benedictionis; quæ tibi, secundùm multitudinem ineffabilis magnitudinis

tuæ,

tuæ, iure debentur.

Hæc tibi reddo, & reddere desidero, per singulos dies & momenta temporum, atque ad reddendum mecum tibi gratias, & laudes, omnes cælestes spiritus, & cunctos fideles tuos, precibus & affectibus inuito & exoro.

5. Laudent te vniuersi populi, tribus, & linguę; & sanctum ac mellifluum nomen tuum, cum summa iubilatione, & ardenti deuotione magnificent.

Et quicumque reuerenter ac deuotè altissimum Sacramentum tuum celebrant, & plena fide recipiunt, gratiam & misericordiam apud te inuenire mereantur, & pro me peccatore suppliciter exorent.

Cumque optata deuotione, ac fruibili vnione, potiti fuerint, & benè consolati, ac mirificè refecti, de sacra mensa cęlesti abscesserint, mei pauperis recordari dignentur.

Quid

Quòd homo non sit curiosus scrutator Sacramenti, sed humilis imitator Christi subdendo sensum suum sacræ fidei.
Cap. XVIII.

VOX DILECTI.

1. CAuendum est tibi à curiosa & inutili perscrutatione huius profundissimi Sacramenti, si non vis in dubitationis profundum submergi.

Qui scrutator est maiestatis, opprimetur à gloria. Plus valet Deus operari, quàm homo intelligere potest. Tolerabilis, pia & humilis inquisitio veritatis parata semper doceri, & per sanas Patrum sententias studens ambulare.

2. Beata simplicitas, quæ difficiles quæstionum relinquit vias, & plana ac firma pergit semita mandatorum Dei.

Multi deuotionem perdiderunt, dum altiora scrutari voluerunt.

Fides à te exigitur, & sincera vita;

vita; non altitudo intellectus, neque profunditas mysteriorum Dei.

Si non intelligis nec capis, quæ infra te sunt; quomodo comprehendes, quæ supra te sunt?

Subdere Deo, & humilia sensum tuum fidei, & dabitur tibi scientiæ lumen, prout tibi fuerit vtile ac necessarium.

3. Quidam grauiter tentantur de fide & Sacramento: sed non est hoc ipsis imputandum, sed potiùs inimico.

Noli curare, noli disputare cum cogitationibus tuis, nec ad immissas à diabolo dubitationes responde; sed crede verbis Dei, crede Sanctis eius & Prophetis, & fugiet à te nequam inimicus.

Sæpè multùm prodest, quòd talia sustinet Dei seruus.

Nam infideles & peccatores non tentat, quos securè iam possidet: fideles autem deuotos varijs modis tentat, & vexat.

4. Perge ergo cum simplici & indubitata fide, & cum supplici reuerentia ad Sacramentum accede.

Et quidquid intelligere non vales, Deo omnipotēti securè cōmitte.

Non

Non fallit te Deus; fallitur, qui sibi ipsi nimiùm credit.

Graditur Deus cum simplicibus; reuelat se humilibus; dat intelle-ctum paruulis: aperit sensum puris mentibus, & abscondit gratiam curiosis & superbis.

Ratio humana debilis est, & falli potest; fides autem vera, falli non potest.

5. Omnis ratio, & naturalis inuestigatio, fidem sequi debet, non præcedere, nec infringere.

Nam fides, & amor ibi maximè præcellunt, & occultis modis in hoc sanctissimo, & superexcellentissimo Sacramento operantur.

Deus æternus, & immensus, infinitæque potentiæ, facit magna, & inscrutabilia in cęlo, & in terra, nec est inuestigatio mirabilium operum eius.

Si talia essent opera Dei, vt facile ab humana ratione caperentur non essent mirabilia nec ineffabilia dicenda.

Finis IV. Librorum De imitat. Christi.

ORATIO

Deuotissima vel ante, vel post Missam dicenda, tam laicis quàm Sacerdotibus conueniens.

Quæ

Ex operibus Thomæ de Kempis excerpta, visa est hoc loco non incongruè inseri.

1. RESpice clementissime Pater de sanctuario tuo, & de excelso cœlorum habitaculo, super sacrificium acceptabile tibi. Intuere sacrosanctam hostiam vnigeniti Filij tui quam offert vultui tuo pro nobis.

Ipse est enim summus sacerdos, & verus Pontifex, qui non alienam hostiam, sed propriam carnem dedit ad immolandum in Ara crucis pro vita sæculi.

Propitiare ergo mihi peccatori hodie per hanc salutarem victimam. Esto exorabilis mihi infirmo

mo homini, multum labili, & vitioso; qui non sum dignus respicere cœlum, neque calcare terram, quoniam te Creatorem meum offendi sæpissimè, sæpiùs agendo, loquendo, cogitando contra præcepta tua irreuerenter, & insensatè.

Propter quæ omnia meritò incurri grauissimam indignationem tuam, nec non omnium creaturarum accumulaui mihi inimicitiam. Te enim offenso, & despecto, iam vtique iusto iudicio omnis aduersatur creatura peccatori.

Sed omnipotens, & Deus totius consolationis miserere mihi seruo tuo, ex intimo corde pœnitenti, & dolenti. Quoniam ex nihilo factus sum, & in peccatis conceptus, vt fragilis homo cecidi.

Parce mihi Domine, parce. Da veniam filio prodigo ad te reuertenti de siliquis porcorum, & stanti ante thronum gloriæ tuæ, & postulanti manum misericordiæ tuæ à manè vsque ad vesperam; donec descendat ros gratiæ, & pluuia consolationis super terram cordis mei, quod iam aruit & con-

tabuit præ multitudine peccato-
rum.

Propter temetipsum inclina
Deus meus aurem tuam mihi, &
exaudi verba mea. Mirifica mise-
ricordias tuas, qui saluos facis spe-
rantes in te.

Scio, quia non propter opera
mea facies, si qua fortè videntur:
sed propter bonitatem tuam Domi-
ne, quæ immensurabilis prædica-
tur.

Ampliùs autem exaudi me, per
singulare meritum amantissimi
& dulcissimi Filij tui Iesu Chri-
sti, qui pro peccatoribus cru-
cifixus est, & mortuus, vt om-
nium peccata, sua deleret passio-
ne.

2. Recordare alme Pater inæsti-
mabilis charitatis eius, quomodo
in mortem tradidit animam suam,
vt viuificaret populum suum;
qui in nullo sibi pepercit, vt
reis, & damnatis in æternum par-
ceres.

Memento amarissimæ passionis
eius quàm grauia & indigna susce-
pit; qualiter ab hora matutina v-
sque ad exitum suum in cruce
pro humano genere laborauit
cla-

clamans sanguinis sui effusione, pro reconciliandis tibi peccatoribus; vt amicos de inimicis faceret, & de suis profugis adoptionis filios.

O summe & venerande & colende Pater, hodie tibi repræsento omnia signa passionis vnici Filij tui, cum nostra supplicatione atque suffragio omnium beatorum Martyrum, qui eandem passionem specialiùs imitati sunt.

Aspice, & cognosce, cuius sunt signa amabilia, adoranda per secula. Ecce crux, claui, lancea, fel, arundo, spongia, sputa, flagella, corona spinea, sudor, sanguis, alapa, virga, restis, columna, alba vestis, purpura, & inconsutilis tunica.

Ista sunt pretiosa ornamenta, & regalia vexilla, quibus ad debellandas aereas potestates processit Vnigenitus tuus in nostræ carnis substantia.

Ista sunt arma bellica, quibus mors deuicta est, & humana natura redempta.

Per hæc igitur benedicta & gloriosa passionis insignia dimitte

mihi omnia peccata mea.

Sit mihi hæc veneranda armatura, & decora, contra omnia vitia, & tentamenta singularis potentia.

Sit mihi quotidianum speculum & dulcissimum animæ meæ solatium tam dolorosum & flebile spectaculum.

3. Suscipe sanctissime Pater, gratissimam hostiam oblati corporis Filij tui, quam tu ipse tibi præparasti, ac in sempiternum satisfactoriam, dignam atque sufficientem esse voluisti, ad exhaurienda omnia peccata, tam contracta quàm voluntate admissa.

Suscipe me pariter hodie in sancta oblatione, qua nulla sanctior est & præstantior, quæ tibi venerabiliter offertur per manus Sacerdotum tuorum diebus singulis, pro viuis & mortuis, ac pro cunctis necessitatibus nostris.

Proficiat hæc mihi, & omnibus orationibus meis commendatis, quorum necessitas, & fides tibi nota est, siue iam præsentes siue absentes huic solemni celebrationi existant.

Per-

Perueniant ad te preces eorum, & deuotio cooperetur illis ad salutem ineffabilis virtus & efficacia Sacramenti, quod diuinitus est institutum, non humanitus inuestigandum, sed piè colendum fideliter adorandum, firmiter credendum, & vsque ad consummationem sęculi continuandum.

O pretiosissimum, & suauissimum sacrificium quod tibi æterno Patri pro nobis obtulit coæternus Filius tuus, factus & ipse hostia vera, via, salutaris, vnica, & perfecta: qui erat solus Pontifex immaculatus, sanctus, & immunis ab omni dilecto, non habens necesse priùs pro semetipso rogare, & hostiam secundum legem offerre; sed pro debitoribus mortis semel moriens intercessit, non habentibus nec inuenientibus in vniuersa creatura, quid pro delicto suo redderent.

Iam igitur non despero, neque vltra desperabo de venia, & curatione peccatorum, quotiescumque etiam me peccatum tuum apprehendent.

Inueni enim fontem, quo lauan-

dus accedam: medicum, ad quem sanandus recurram.

Scio vbi sit spes meas, & vniuersa consolatio mea. Quia in passionibus, & vulneribus Domini mei Iesu Christi, summa salutis totaque ratio spei meæ consistit, & abundat.

Per omnia benedictus sis Deus meus, qui tam magna & immensa diuinæ largitatis beneficia contulisti mihi. Istis namque vehementer me accendis, ad regratiandum tibi & dilecto filio tuo.

4. Sed ò mi pater fidelissime, quid agam, quia nil dignum in me reperio aptum dono gratiæ tuæ.

Verumtamen bone Pater, cuius sunt omnia dona bonorum; scio, quia nullius indiges, & tamen te parua nostra delectant, si ea deuotè, & spontaneè tibi videris offerre.

Dabo igitur aliquid, & modicum, quod mihi relictum deperire potest amori tuo sacrificabo.

Nam tibi oblatum melius mihi manet, & tamen merces futura non

deerit

deerit tam liberè offerenti.

Si auderet quis inhæsitanter se donare tibi, tu te vtique redderes illi, fieret quæ ore Capitis nostri dictum est: *Date, & dabitur vobis*.

Nunc ergo, si digneris accipere, ecce voluntariè meipsum offero, & tuæ dispositioni animam meam & corpus meum fidenter derelinquo.

Voluntatem quoque propriam (qua pinguius nihil tibi offertur) ex hac hora & deinceps promptissimo corde resigno, quemadmodum dilectus Filius tuus Christus Dominus noster suam tibi commisit voluntatem, vt nostram in sua abnegatione obtineret salutem, formam præbens sequentibus se fidelibus breui, & pleno sermone, quem dixit: *Pater mi, non sicut ego volo, sed sicut tu: fiat voluntas tua*.

5. Hoc itaque exemplo vehementer admonitus te inspirante & iuuante, denuò me resigno, omnibus, quæ mundi sunt renuntio.

Carnis desideria despicio, omnes actus, & nefaria consilia mali-

 gni

gni spiritus ab jcio, tuo me despon-
deo : tibi adhærere seruitio cun-
ctis diebus vitæ meæ concupi-
sco, iamque deuotè id agere insti-
tuo.

Adhuc verò, vt plenius perfi-
ciam voluntatem tuam, en meam
frangere paratus sum per veram
obedientiam, quam tibi in Prælæ-
to meo teneor exhibere. Eius enim
voci cum obedio, tibi veraciter
obedio.

Ergo illius manibus tamquam
paruulus in Christo renatus, qui
se Baptistæ sui manibus humiliter
inclinauit gubernandum me sub-
mitto.

Fratrum quoque meorum, con-
silijs, & sermonibus, tota humi-
litate, & pia charitate libens pa-
rebo, quos nimirum sanctiores,
& longè me sapientiores intelli-
gens, iure meæ imperfectioni præ-
fero.

Tibi autem eandem imperfectio-
nem meam cognitam esse sciens,
in defectibus me accuso, atque
sanioris emendationis remedium
multa contritione à te exposco;
quatenus beneuolentissima ma-
nus tua, quæ omnem infirmita-
tem

tem curat, & omnem impotentem roborat, meam indigentiam non relinquat. Per eundem Dominum nostrum Iesum Christum.

INDEX CAPITVM IV. LIBRORVM.

De Imitatione Christi.

LIBER I.

11 De

LI.

INDEX CAPITVM.

LIBER II.

INDEX CAPITVM.

LIBER III.

10 Quòd

quis

38 De

58 De

INDEX CAPITVM.

LIBER IV.

8 De

FINIS.

